

መጽሐፈ ምኅላ

Proverbs

Published by

Lapsley/Brooks Foundation

Addis Ababa
Ethiopia

Dallas, Texas
USA

2001

Amharic Revised Bible 1962
Bible Society of Ethiopia

New Revised Standard Version Bible
copyright 1989

Division of Christian Education of the National Council of
Churches of Christ in the United States of America.

Published by

LAPSLEY/BROOKS FOUNDATION
Addis Ababa, Ethiopia - Dallas, Texas, USA
2001

Acknowledgement

Our sincere appreciation to those who have had a part in producing this book! The Bible Society of Ethiopia and the American Bible Society graciously granted us the right to use the Amharic and English texts.

+++++

Hiruye Tsige and his wife Genet originally entered the text into the computer. Mulatu Asfa and his wife Misrat Bekele helped in proof reading. And, we are indebted to Aweke Mulegeta and Tifsihet Lemma for their assistance.

+++++

Most of all, we thank our Lord God, who has honoured us with this opportunity to serve Him.

ምዕራፍ 1

Chapter 1

- 1 የእስራኤል ንጉሥ የዳዊት ልጅ የሰሎሞን ምሳሌዎች፤
- 2 ጥበብንና ተግባሩን ለማወቅ፣ የእውቀትንም ቃል ለማስተዋል፣
- 3 የጥበብን ትምህርት ጽድቅንና ፍርድን ቅንነትንም ለመቀበል፣
- 4 ብልሃትን ለአላዋቂዎች ይሰጥ ዘንድ ለጎብዛዝትም እውቀትንና ጥንቃቄን፣
- 5 ጠቢብ እነዚህን ከመስማት ጥበብን ይጨምራል፣ አስተዋይም መልካም ምክርን ገንዘቡ ያደርጋል።
- 6 ምሳሌንና ትርጓሜን የጠበባንና ቃልና የተሸሸገውን ነገር ለማስተዋል።
- 7 የጥበብ መጀመሪያ እግዚአብሔርን መፍራት ነው፤ ሰነፎች ግን ጥበብንና ተግባሩን ይንቃሉ።
- 8 ልጄ ሆይ፣ የአባትህን ምክር ስማ፣ የእናንተህንም ሕግ አትተው፤
- 9 ለራስህ የሞገስ ዘውድ ለአንገትህም ድሪ ይሆንልሃልና።
- 10 ልጄ ሆይ፣ ኃጢአተኞች ቢያባብሉህ እሺ አትበል።
- 11 ደምን ለማፍሰስ ለእኛ ጋር ና እናድባ፣ ለንጹሕም ያለ ምክንያት ወጥመድን እንሸምቅበት ቢሉ፤
- 12 በሕይወታቸው ሳሉ እንደ ሲኦል ሆነን እንዋጣቸው፣ በሙሉም ወደ ጉድጓድ እንደሚወድቁ ይሁኑ፤
- 13 መልካሙን ሀብት ሁሉ እናገኛለን፣ ከምርኮውም ቤታችንን እንሞላለን፤
- 14 ዕጣህን ከእኛ ጋር ጣል፤ ለሁላችንም አንድ ክረጢት ይሁን ቢሉ፤
- 15 ልጄ ሆይ፣ ከእነርሱ ጋር በመንገድ አትሂድ፣ ከጎጃናቸውም አግርህን ፈቀቅ አድርግ፤
- 16 እግሮቻቸው ወደ ክፋት ይሮጣሉና፣ ደም ለማፍሰስም ይፈጥናሉና።

- 1 The Proverbs of Solomon son of David, king of Israel:
- 2 For learning about wisdom and instruction, for understanding words of insight,
- 3 for gaining instruction in wise dealing, righteousness, justice, and equity;
- 4 to teach shrewdness to the simple, knowledge and prudence to the young--
- 5 Let the wise also hear and gain in learning, and the discerning acquire skill,
- 6 to understand a proverb and a figure, the words of the wise and their riddles.
- 7 The fear of the LORD is the beginning of knowledge; fools despise wisdom and instruction.
- 8 Hear, my child, your father's instruction, and do not reject your mother's teaching;
- 9 for they are a fair garland for your head, and pendants for your neck.
- 10 My child, if sinners entice you, do not consent.
- 11 If they say, "Come with us, let us lie in wait for blood; let us wantonly ambush the innocent;
- 12 like Sheol let us swallow them alive and whole, like those who go down to the Pit.
- 13 We shall find all kinds of costly things; we shall fill our houses with booty.
- 14 Throw in your lot among us; we will all have one purse"--
- 15 my child, do not walk in their way, keep your foot from their paths;
- 16 for their feet run to evil, and they hurry to shed blood.

- 17 መርበብ በወፎች ዓይን ፊት በከንቱ ትተከላለችና።
- 18 እነርሱም በደማቸው ላይ ያደባሉ፥ በነፍሳቸውም ላይ ይሸምቃሉ።
- 19 እንዲሁ ይህ መንገድ ትርፍን ለማግኘት የሚሳሳ ሁሉ ነው። የባለቤቱን ነፍስ ይነጥቃል።
- 20 ጥበብ በጎዳና ትጮኻለች፤ በአደባባይ ድምፅዋን ከፍ ታደርጋለች፤
- 21 በአደባባይ ትጣራለች፤ በከተማይቱ መግቢያ በር ቃልን ትናገራለች፡-
- 22 እናንተ አላዋቂዎች፥ እስከ መቼ አላዋቂነት ትወድዳላችሁ? ፌዘኞችም ፌዝን ይፈቅዳሉ? ሰነፎችም እውቀትን ይጠሳሉ?
- 23 ወደ ዘለፋዬ ተመለሱ፤ እነሆ፥ መንፈሴን አፈስሰላችኋለሁ፤ ቃሌን አስተምራችኋለሁ።
- 24 በጠራሁ ጊዜ እምቢ ስላላችሁ፥ እጄን በዘረጋሁ ጊዜ ማንም ስላላስተዋለ፥
- 25 ምክራን ሁሉ ግን ቸል ስላላችሁ፥ ዘለፋዬንም ስላልፈቀዳችሁ፤
- 26 እኔም ስለዚህ በጥፋታችሁ እስቃለሁ፤ ጥፋታችሁም በመጣ ጊዜ አላግጥባችኋለሁ።
- 27 ድንጋጤ እንደ ጎርፍ በደረሰባችሁ ጊዜ፥ ጥፋታችሁም እንደ ዐውሎ ነፋስ በመጣ ጊዜ፥ ጭንቅና መከራ በወረደባችሁ ጊዜ።
- 28 የዚያን ጊዜ ይጠሩኛል፥ እኔ ግን አልመልስም፤ ተግተው ይሹኛል፥ ነገር ግን አያገኙኝም።
- 29 እውቀትን ጠልተዋልና፥ እግዚአብሔርንም መፍራት አልመረጡምና፤
- 30 ምክራን አልፈቀዱምና፥ ዘለፋዬንም ሁሉ ንቀዋልና፤

- 17 For in vain is the net baited while the bird is looking on;
- 18 yet they lie in wait--to kill themselves! and set an ambush--for their own lives!
- 19 Such is the end of all who are greedy for gain; it takes away the life of its possessors.
- 20 Wisdom cries out in the street; in the squares she raises her voice.
- 21 At the busiest corner she cries out; at the entrance of the city gates she speaks:
- 22 "How long, O simple ones, will you love being simple? How long will scoffers delight in their scoffing and fools hate knowledge?"
- 23 Give heed to my reproof; I will pour out my thoughts to you; I will make my words known to you.
- 24 Because I have called and you refused, have stretched out my hand and no one heeded,
- 25 and because you have ignored all my counsel and would have none of my reproof,
- 26 I also will laugh at your calamity; I will mock when panic strikes you,
- 27 when panic strikes you like a storm, and your calamity comes like a whirlwind, when distress and anguish come upon you.
- 28 Then they will call upon me, but I will not answer; they will seek me diligently, but will not find me.
- 29 Because they hated knowledge and did not choose the fear of the LORD,
- 30 would have none of my counsel, and despised all my reproof,

- 31 ስለዚህ የመንገዳቸውን ፍሬ ይበላሉ፤
ከራሳቸው ምክር ይጠግባሉ።
- 32 አላዋቂዎችን ከጥበብ መራቅ
ይገድላቸዋልና፤ ሰነፎችንም ቸልተኛ
መሆን ያጠፋቸዋልና።
- 33 የሚሰማኝ ግን በእርጋታ ይቀመጣል፤
ከመከራም ሥጋት ያርፋል።

ምዕራፍ 2

- 1 ልጄ ሆይ፤ ቃሌን ብትቀበል፤
ትእዛዜንም በአንተ ዘንድ ሸሽገህ
ብትይዛት፤
- 2 ጆሮህ ጥበብን እንዲያደምጥ
ታደርጋለህ፤ ልብህንም ወደ
ማስተዋል ታዘነብላለህ።
- 3 ረቂቅ እውቀትን ብትጠራት፤
ለማስተዋልም ድምፅህን ብታነሣ፤
- 4 እርስዋንም እንደ ብር ብትፈላልጋት፤
እርስዋንም እንደ ተቀበረ ገንዘብ
ብትሻት፤
- 5 የዚያን ጊዜ እግዚአብሔርን መፍራት
ታውቃለህ፤ የእምላክንም እውቀት
ታገኛለህ።
- 6 እግዚአብሔር ጥበብን ይሰጣልና፤
ከአፉም እውቀትና ማስተዋል
ይወጣሉ፤
- 7 እርሱ ለቅኖች ደኅንነትን ያከማቻል፤
ያለ ነውር ለሚሄዱትም ጋሻ ነው፤
- 8 የፍርድን ጎዳና ይጠብቃል፤
የቅዱሳኑንም መንገድ ያጸናል።
- 9 የዚያን ጊዜ ጽድቅንና ፍርድን
ቅንነትንና መልካም መንገድን ሁሉ
ታስተውላለህ።
- 10 ጥበብ ወደ ልብህ ትገባለችና፤
እውቀትም ነፍስህን ደስ ታሰኛለችና፤
- 11 ጥንቃቄ ይጠብቅሃል፤ ማስተዋልም
ይጋርድሃል፤

- 31 therefore they shall eat the fruit of
their way and be sated with their
own devices.
- 32 For waywardness kills the simple,
and the complacency of fools des-
troys them;
- 33 but those who listen to me will be
secure and will live at ease, without
dread of disaster."

Chapter 2

- 1 My child, if you accept my words and
treasure up my commandments
within you,
- 2 making your ear attentive to wisdom
and inclining your heart to under-
standing;
- 3 if you indeed cry out for insight, and
raise your voice for understanding;
- 4 if you seek it like silver, and search
for it as for hidden treasures--
- 5 then you will understand the fear of
the LORD and find the knowledge
of God.
- 6 For the LORD gives wisdom; from
his mouth come knowledge and
understanding;
- 7 he stores up sound wisdom for the
upright; he is a shield to those who
walk blamelessly,
- 8 guarding the paths of justice and
preserving the way of his faithful
ones.
- 9 Then you will understand righteous-
ness and justice and equity, every
good path;
- 10 for wisdom will come into your
heart, and knowledge will be plea-
sant to your soul;
- 11 prudence will watch over you; and
understanding will guard you.

- 12 ከክፉ መንገድ አንተን ለማዳን፥ ጠማማ ነገርን ከሚናገሩም ሰዎች፤
- 13 እነርሱም በጨለማ መንገድ ይሄዱ ዘንድ የቀናውን ጎዳና የሚተው፥
- 14 ክፉ በመሥራት ደስ የሚላቸው በጠማማነትም ደስታን የሚያደርጉ፥
- 15 መንገዳቸውን የሚጠመዝዙ አካሄዳቸውንም የሚያጣምሙ ናቸው፤
- 16 ከጋለሞታ ሴት አንተን ለመታደግ፥ ቃልዋን ከምታለዝብ ከሌላዪቴም ሴት፤
- 17 የሕፃንነት ወዳጅዋን የምትተው የአምላክዋንም ቃል ኪዳን የምትረሳ፤
- 18 ቤትዋ ወደ ሞት ያዘነበለ ነው፥ አካሄድዋም ወደ ሙታን ጥላ።
- 19 ወደ እርስዋ የሚገቡ ሁሉ አይመለሱም፥ የሕይወትንም ጎዳና አያገኙም፤
- 20 አንተም በደጋግ ሰዎች መንገድ እንድትሄድ የጻድቃንንም ጎዳና እንድትጠብቅ።
- 21 ቅኝች በምድር ላይ ይቆጠባሉና፥ ፍጹማንም በእርስዋ ይኖራሉና፤
- 22 ኃጥአን ግን ከምድር ይጠፋሉ፥ ዓመፀኞችም ከእርስዋ ይነጠቃሉ።

ምዕራፍ 3

- 1 ልጄ ሆይ፥ ሕጌን አትርሳ፥ ልብህም ትእዛዛቴን ይጠብቅ።
- 2 ብዙ ዘመናትና ረጅም ዕድሜ ሰላምም ይጨምሩልሃልና።
- 3 ምሕረትና እውነት ከአንተ አይራቁ፤ በአንገትህ እሰራቸው፤ በልብህ ጽላት ጻፋቸው።
- 4 በእግዚአብሔርና በሰው ፊትም ሞገስንና መልካም ዝናን ታገኛለህ።

- 12 It will save you from the way of evil, from those who speak perversely,
- 13 who forsake the paths of uprightness to walk in the ways of darkness,
- 14 who rejoice in doing evil and delight in the perverseness of evil;
- 15 those whose paths are crooked, and who are devious in their ways.
- 16 You will be saved from the loose woman, from the adulteress with her smooth words,
- 17 who forsakes the partner of her youth and forgets her sacred covenant;
- 18 for her way leads down to death, and her paths to the shades;
- 19 those who go to her never come back, nor do they regain the paths of life.
- 20 Therefore walk in the way of the good, and keep to the paths of the just.
- 21 For the upright will abide in the land, and the innocent will remain in it;
- 22 but the wicked will be cut off from the land, and the treacherous will be rooted out of it.

Chapter 3

- 1 My child, do not forget my teaching, but let your heart keep my commandments;
- 2 for length of days and years of life and abundant welfare they will give you.
- 3 Do not let loyalty and faithfulness forsake you; bind them around your neck, write them on the tablet of your heart.
- 4 So you will find favor and good repute in the sight of God and of people.

5 በፍጹም ልብህ በእግዚአብሔር ታመን፤ በራስህም ማስተዋል አትደገፍ፤ 6 በመንገድህ ሁሉ እርሱን እወቅ፤ እርሱም ጎዳናህን ያቀናልሃል። 7 በራስህ አስተያየት ጠቢብ አትሁን፤ እግዚአብሔርን ፍራ፤ ከክፋትም ራቅ፤ 8 ይህም ለሥጋህ ፈውስ ይሆንልሃል፤ ለአጥንትህም ጠገን። 9 እግዚአብሔርን ከሀብትህ አክብር፤ ከፍሬህም ሁሉ በጠራት፤ 10 ጐተራህም እህልን ይሞላል፤ መጥመቂያህም በወይን ጠጅ ሞልታ ትትረፈረፋለች። 11 ልጄ ሆይ፤ የእግዚአብሔርን ተግሣጽ አትናቅ፤ በገሠጸህም ጊዜ አትመረር። 12 እግዚአብሔር የወደደውን ይገሥጻልና፤ አባት የሚወድደውን ልጁን እንደሚገሥጽ። 13 ጥበብን የሚያገኝ ሰው ምስጉን ነው፤ ማስተዋልንም ገንዘቡ የሚያደርግ፤ 14 በወርቅና በብር ከመነገድ ይልቅ በእርስዋ መነገድ ይሻላልና። 15 ከቀይ ዕንቁም ትክብራለች፤ የተከበረም ነገር ሁሉ አይተካከላትም። 16 በቀኝዋ ረጅም ዘመን ነው፤ በግራዋም ባለጠግነትና ክብር። 17 መንገድዋ የደስታ መንገድ ነው፤ ጎዳናዋም ሁሉ ሰላም ነው። 18 እርስዋ ለሚይዙአት የሕይወት ዛፍ ናት፤ የተመረኩዘባትም ሁሉ ምስጉን ነው። 19 እግዚአብሔር በጥበብ ምድርን መሠረተ፤ በማስተዋልም ሰማያትን አጸና። 20 በእውቀቱ ቀላያት ተቀደዱ፤ ደመናትም ጠልን ያንጠባጥባሉ።	5 Trust in the LORD with all your heart, and do not rely on your own insight. 6 In all your ways acknowledge him, and he will make straight your paths. 7 Do not be wise in your own eyes; fear the LORD, and turn away from evil. 8 It will be a healing for your flesh and a refreshment for your body. 9 Honor the LORD with your substance and with the first fruits of all your produce; 10 then your barns will be filled with plenty, and your vats will be bursting with wine. 11 My child, do not despise the Lord's discipline or be weary of his reproof, 12 for the LORD reproves the one he loves, as a father the son in whom he delights. 13 Happy are those who find wisdom, and those who get understanding, 14 for her income is better than silver, and her revenue better than gold. 15 She is more precious than jewels, and nothing you desire can compare with her. 16 Long life is in her right hand; in her left hand are riches and honor. 17 Her ways are ways of pleasantness, and all her paths are peace. 18 She is a tree of life to those who lay hold of her; those who hold her fast are called happy. 19 The LORD by wisdom founded the earth; by understanding he established the heavens; 20 by his knowledge the deeps broke open, and the clouds drop down the dew.

21 ልጄ ሆይ፥ እነዚህ ከዓይኖችህ አይራቁ፤ መልካም ጥበብንና ጥንቃቄን ጠብቅ።

22 ለነፍስህም ሕይወት ይሆናሉ፥ ለአንገትህም ሞገስ።

23 የዚያን ጊዜ መንገድህን ተማምኑት ሄዳለህ፥ እግርህም አይሰነካከልም።

24 በተኛህ ጊዜ አትፈራም፤ ትተኛለህ፥ እንቅልፍህም የጣፈጠ ይሆንልሃል።

25 ድንገት ከሚያስፈራ ነገር፥ ከሚመጣውም ከኃጥአን ጥፋት አትፈራም፤

26 እግዚአብሔር መታመኛህ ይሆናልና፥ እግርህም እንዳይጠመድ ይጠብቅሃልና።

27 ለተቸገረው ሰው በጎ ነገርን ማድረግ አትከልክል፥ ልታደርግለት የሚቻልህ ሲሆን።

28 ወዳጅህን፡- ሂድና ተመለስ፤ ነገ እሰጥሃለሁ አትበለው። በጎ ነገርን ማድረግ ሲቻልህ።

29 በወዳጅህ ላይ ክፉ አትሥራ፥ እርሱ ተማምኖ ከአንተ ጋር ተቀምጦ ሳለ።

30 ከሰው ጋር በከንቱ አትጣላ፥ እርሱ ክፉ ካልሠራብህ።

31 በግፈኛ ሰው አትቅና፥ መንገዱንም ሁሉ አትምረጥ።

32 ጠማማ ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ርኩስ ነውና፤ ወዳጅነቱ ግን ከቅኖች ጋር ነው።

33 የእግዚአብሔር መርገም በኃጥእ ቤት ነው፥ የጻድቃን ቤት ግን ይባረካል።

34 በፈዘኞች እርሱ ያፌዛል፥ ለትሑቃን ግን ሞገስን ይሰጣል።

35 ጠቢባን ክብርን ይወርሳሉ፤ የሰነፎች ከፍታቸው ግን መዋረድ ነው።

21 My child, do not let these escape from your sight: keep sound wisdom and prudence,

22 and they will be life for your soul and adornment for your neck.

23 Then you will walk on your way securely and your foot will not stumble.

24 If you sit down, you will not be afraid; when you lie down, your sleep will be sweet.

25 Do not be afraid of sudden panic, or of the storm that strikes the wicked;

26 for the LORD will be your confidence and will keep your foot from being caught.

27 Do not withhold good from those to whom it is due, when it is in your power to do it.

28 Do not say to your neighbor, "Go, and come again, tomorrow I will give it" --when you have it with you.

29 Do not plan harm against your neighbor who lives trustingly beside you.

30 Do not quarrel with anyone without cause, when no harm has been done to you.

31 Do not envy the violent and do not choose any of their ways;

32 for the perverse are an abomination to the LORD, but the upright are in his confidence.

33 The Lord's curse is on the house of the wicked, but he blesses the abode of the righteous.

34 Toward the scorners he is scornful, but to the humble he shows favor.

35 The wise will inherit honor, but stubborn fools, disgrace.

ምዕራፍ 4

Chapter 4

- 1 እናንተ ልጆች፣ የአባትን ተግሣጽ ስሙ፣ ማስተዋልንም ታውቁ ዘንድ አድምጡ፤
- 2 መልካም ትምህርትን እሰጣችኋለሁና፤ ሕጌን አትተዉ።
- 3 እኔም አባቴን የምሰማ ልጅ ነበርሁና፣ በእናቴም ዘንድ እወደድ ነበር።
- 4 ያስተምረኝም ነበር እንዲህም ይለኝ ነበር፡- ልብህ ቃሌን ይቀበል፤ ትእዛዜን ጠብቅ በሕይወትም ትኖራለህ።
- 5 ጥበብን አግኝ፤ ማስተዋልን አግኝ፤ አትርሳም፣ ከአፌም ቃል ፈቀቅ አትበል።
- 6 አትተዋት፣ ትደግፍህማለች፤ ውደዳት፣ ትጠብቅህማለች።
- 7 ጥበብ ዓይነተኛ ነገር ናትና ጥበብን አግኝ፤ ከሀብትህም ሁሉ ማስተዋልን አትርፍ።
- 8 ከፍ ከፍ አድርጋት፣ እርስዋም ከፍ ከፍ ታደርግሃለች፤ ብታቅፋትም ታከብርሃለች።
- 9 ለራስህ የሞገስ አክሊልን ትሰጥሃለች፣ የተዋበ ዘውድንም ታበረክትሃለች።
- 10 ልጄ ሆይ፣ ስማ፣ ንግግሬንም ተቀበል፤ የሕይወትህም ዘመን ትበዛልሃለች።
- 11 የጥበብን መንገድ አስተማርሁህ፤ በቀናች ጎዳና መራራህ።
- 12 በሄድህ ጊዜ እርምጃህ አይጠብብም፤ በሮጥህም ጊዜ አትሰናከልም።
- 13 ተግሣጽን ያዝ፣ አትተውም፤ ጠብቀው፣ እርሱ ሕይወትህ ነውና።
- 14 በኃጥአን መንገድ አትግባ፣ በክፉ ሰዎችም ጎዳና አትሂድ።
- 15 ከእርስዋ ራቅ፣ አትሂድባትም፤ ፈቀቅ በል ተዋትም።

- 1 Listen, children, to a father's instruction, and be attentive, that you may gain insight;
- 2 for I give you good precepts: do not forsake my teaching.
- 3 When I was a son with my father, tender, and my mother's favorite,
- 4 he taught me, and said to me, "Let your heart hold fast my words; keep my commandments, and live.
- 5 Get wisdom; get insight: do not forget, nor turn away from the words of my mouth.
- 6 Do not forsake her, and she will keep you; love her, and she will guard you.
- 7 The beginning of wisdom is this: Get wisdom, and whatever else you get, get insight.
- 8 Prize her highly, and she will exalt you; she will honor you if you embrace her.
- 9 She will place on your head a fair garland; she will bestow on you a beautiful crown."
- 10 Hear, my child, and accept my words, that the years of your life may be many.
- 11 I have taught you the way of wisdom; I have led you in the paths of uprightness.
- 12 When you walk, your step will not be hampered; and if you run, you will not stumble.
- 13 Keep hold of instruction; do not let go; guard her, for she is your life.
- 14 Do not enter the path of the wicked, and do not walk in the way of evildoers.
- 15 Avoid it; do not go on it; turn away from it and pass on.

- 16 ክፉ ካላደረጉ አይተኙምና፥ ካላሰናከሉም እንቅልፋቸው ይወገዳልና።
- 17 የኃጢአትን እንጀራ ይበላሉና፥ የግፍንም ወይን ጠጅ ይጠጣሉና።
- 18 የጸድቃን መንገድ ግን እንደ ንጋት ብርሃን ነው፥ ሙሉ ቀን እስኪሆንም ድረስ እየተጨመረ ይበራል።
- 19 የኃጥአን መንገድ እንደ ጨለማ ነው፥ እንዴት እንደሚሰናከሉም አያውቁም።
- 20 ልጄ ሆይ፥ ንግግሬን አድምጥ ወደ ቃሌም ጆሮህን አዘንብል።
- 21 ከዓይንህ አታርቃት፥ በልብህም ውስጥ ጠብቃት።
- 22 ለሚያገኙአት ሕይወት፥ ለሥጋቸውም ሁሉ ፈውስ ነውና።
- 23 አጥብቀህ ልብህን ጠብቅ፥ የሕይወት መውጫ ከእርሱ ነውና።
- 24 የአፍህን ጠማማነት ከአንተ አውጣ፥ ሐሰተኞቹን ከንፈሮችም ከአንተ አርቅ።
- 25 ዓይኖችህ አቅንተው ይዩ፥ ሽፋሽፍቶችህም በቀጥታ ይመልከቱ።
- 26 የእግርህን መንገድ አቅና፥ አካሄድህም ሁሉ ይጽና።
- 27 ወደ ቀኝም ወደ ግራም አትበል፤ እግርህንም ከክፉ መልስ።

ምዕራፍ 5

- 1 ልጄ ሆይ፥ ወደ ጥበቤ አድምጥ፤ ጆሮህን ወደ ትምህርቱ መልስ፥
- 2 ጥንቃቄን ትጠብቅ ዘንድ ከንፈሮችህም እውቀትን እንዲጠብቁ።
- 3 ከጋለሞታ ሴት ከንፈር ማር ይንጠባጠባልና፥ አፍዋም ከቅቤ የለሰለሰ ነውና፤
- 4 ፍጻሜዋ ግን እንደ እራት የመረረ ነው፥ ሁለት አፍ እንዳለው ሰይፍም የተሳለ ነው።

- 16 For they cannot sleep unless they have done wrong; they are robbed of sleep unless they have made someone stumble.
- 17 For they eat the bread of wickedness and drink the wine of violence.
- 18 But the path of the righteous is like the light of dawn, which shines brighter and brighter until full day.
- 19 The way of the wicked is like deep darkness; they do not know what they stumble over.
- 20 My child, be attentive to my words; incline your ear to my sayings.
- 21 Do not let them escape from your sight; keep them within your heart.
- 22 For they are life to those who find them, and healing to all their flesh.
- 23 Keep your heart with all vigilance, for from it flow the springs of life.
- 24 Put away from you crooked speech, and put devious talk far from you.
- 25 Let your eyes look directly forward, and your gaze be straight before you.
- 26 Keep straight the path of your feet, and all your ways will be sure.
- 27 Do not swerve to the right or to the left; turn your foot away from evil.

Chapter 5

- 1 My child, be attentive to my wisdom; incline your ear to my understanding,
- 2 so that you may hold on to prudence, and your lips may guard knowledge.
- 3 For the lips of a loose woman drip honey, and her speech is smoother than oil;
- 4 but in the end she is bitter as wormwood, sharp as a two-edged sword.

5 እግሮችዋ ወደ ሞት ይወርዳሉ፤
እረማመድዋም ወደ ሲኦል ነው፤

6 የቀና የሕይወትን መንገድ አታገኝም፤
በእካሄድዋ የተቅበዘበዘች ናት፤
የሚታወቅም አይደለም።

7 አሁንም ልጆቼ ሆይ፤ ስሙኝ፤
ከአፌም ቃል አትራቁ።

8 መንገድህን ከእርስዋ አርቅ፤ ወደ
ቤትዋም ደጅ አትቅረብ፤

9 ክብርህ ለሌላ እንዳትሰጥ፤ ዕድሜህም
ለጨካኝ፤

10 ሌሎች ከሀብትህ እንዳይጠግቡ፤
ድካምህም በባዕድ ሰው ቤት
እንዳይሆን።

11 በመጨረሻም ሥጋህና ሰውነትህ
በጠፋ ጊዜ ታለቅሳለህ፤

12 ትላለህም፡- እንዴት ትምህርትን
ጠላሁ፤ ልቤም ዘለፋን ናቀ!

13 የአስተማሪዎቼንም ቃል
አልሰማሁም፤ ጆሮቼንም ወደ
አስተማሪዎቼ አላዘነበልሁም።

14 በማሳበርና በጉባኤ መካከል ወደ ክፉ
ሁሉ ለመድረስ ጥቂት ቀረኝ።

15 ከጉድጓድህ ውኃ፤ ከምንጭህም
የሚፈልቀውን ውኃ ጠጣ።

16 ምንጮችህ ወደ ሜዳ፤ ወንዞችህ
ወደ አደባባይ፤ ይፈስሳሉን?

17 ለአንተ ብቻ ይሁኑ፤ ከአንተ ጋር
ላሉ እንግዶችም አይሁኑ።

18 ምንጭህ ቡሩክ ይሁን፤
ከጉብዝናህም ሚስት ጋር ደስ
ይበልህ።

19 እንደ ተወደደች ዋላ እንደ ተዋበችም
ሚዳጃ፤ ጡትዋ ሁልጊዜ ታርካህ፤
በፍቅርዋም ሁልጊዜ ጥገብ።

20 ልጄ ሆይ፤ ስለ ምን ጋለሞታ ሴት
ትወድዳለህ? የሌላይቱንስ ብብት
ለምን ታቅፋለህ?

5 Her feet go down to death; her steps
follow the path to Sheol.

6 She does not keep straight to the path
of life; her ways wander, and she
does not know it.

7 And now, my child, listen to me, and
do not depart from the words of my
mouth.

8 Keep your way far from her, and do
not go near the door of her house;

9 or you will give your honor to others,
and your years to the merciless,

10 and strangers will take their fill of
your wealth, and your labors will go
to the house of an alien;

11 and at the end of your life you will
groan, when your flesh and body are
consumed,

12 and you say, "Oh, how I hated
discipline, and my heart despised
reproof!

13 I did not listen to the voice of my
teachers or incline my ear to my
instructors.

14 Now I am at the point of utter ruin
in the public assembly."

15 Drink water from your own cistern,
flowing water from your own well.

16 Should your springs be scattered
abroad, streams of water in the
streets?

17 Let them be for yourself alone, and
not for sharing with strangers.

18 Let your fountain be blessed, and
rejoice in the wife of your youth,

19 a lovely deer, a graceful doe. May
her breasts satisfy you at all times;
may you be intoxicated always by
her love.

20 Why should you be intoxicated, my
son, by another woman and embrace
the bosom of an adulteress?

- 21 የሰው መንገድ በእግዚአብሔር ፊት ነውና፤ አካሄዱንም ሁሉ እርሱ ይመለከታልና።
- 22 ኃጥአንን ኃጢአቱ ታጠምደዋለች፤ በኃጢአቱም ገመድ ይታሰራል።
- 23 አልተቀጣምና እርሱ ይሞታል፤ በስንፍናውም ብዛት ይሰታል።

ምዕራፍ 6

- 1 ልጄ ሆይ፤ ለጎረቤትህ ዋስ ብትሆን፤ ስለ ሌላ ሰው እጅህን አጋና ብትመታ፤
- 2 በአፍህ ቃል ተጠመድህ፤ በአፍህ ቃል ተያዝህ።
- 3 ልጄ ሆይ፤ ይህን አድርግ ራስህንም አድን፤ በጎረቤትህ እጅ ወድቀሃልና፤ ፈጥነህ ሂድ፤ ጎረቤትህንም ነዝንዘው።
- 4 ለዓይንህ እንቅልፍን ለሽፋሽፍቶችህም እንጉልቻን አትሰጥ፤
- 5 እንደ ሚዳቋ ከአዳኝ እጅ፤ እንደ ወፍም ከአጥማጅ እጅ ትድን ዘንድ።
- 6 አንተ ታካች፤ ወደ ገብረ ጉንዳን ሂድ፤ መንገድዋንም ተመልክተህ ጠቢብ ሁን።
- 7 አለቃና አዛዥ ገዢም ሳይኖራት
- 8 መብልዋን በበጋ ታሰናዳለች፤ መኖዋንም በመከር ትሰበስባለች።
- 9 አንተ ታካች፤ እስከ መቼ ትተኛለህ? ከእንቅልፍህስ መቼ ትነሣለህ?
- 10 ጥቂት ትተኛለህ፤ ጥቂት ታንቀላፋለህ፤ ትተኛም ዘንድ ጥቂት እጅህን ታጥፋለህ፤
- 11 እንግዲህ ድህነትህ እንደ ወንበዴ፤ ችጋርህም ሰይፍ እንደ ታጠቀ ሰው ይመጣብሃል።
- 12 ምናምንቴ ሰው የበደለኛም ልጅ በጠማማ አፍ ይሄዳል፤
- 13 በዓይኑ ይጠቅሳል፤ በእግሩ ይናገራል፤ በጣቱ ያስተምራል፤

- 21 For human ways are under the eyes of the LORD, and he examines all their paths.
- 22 The iniquities of the wicked ensnare them, and they are caught in the toils of their sin.
- 23 They die for lack of discipline, and because of their great folly they are lost.

Chapter 6

- 1 My child, if you have given your pledge to your neighbor, if you have bound yourself to another,
- 2 you are snared by the utterance of your lips, caught by the words of your mouth.
- 3 So do this, my child, and save yourself, for you have come into your neighbor's power: go, hurry, and plead with your neighbor.
- 4 Give your eyes no sleep and your eyelids no slumber;
- 5 save yourself like a gazelle from the hunter, like a bird from the hand of the fowler.
- 6 Go to the ant, you lazybones; consider its ways, and be wise.
- 7 Without having any chief or officer or ruler,
- 8 it prepares its food in summer, and gathers its sustenance in harvest.
- 9 How long will you lie there, O lazybones? When will you rise from your sleep?
- 10 A little sleep, a little slumber, a little folding of the hands to rest,
- 11 and poverty will come upon you like a robber, and want, like an armed warrior.
- 12 A scoundrel and a villain goes around with crooked speech,
- 13 winking the eyes, shuffling the feet, pointing the fingers,

- 14 ጠማማነት በልቡ አለ፤ ሁልጊዜም ከፋትን ያስባል፤ ጠብንም ይዘራል።
- 15 ስለዚህ ጥፋቱ ድንገት ይደርስበታል፤ ድንገት ይደቅቃል፤ ፈውስም ከቶ የለውም።
- 16 እግዚአብሔር የሚጠላቸው ስድስት ነገሮች ናቸው፤ ሰባትንም ነፍሱ አጥብቃ ትጸየፈዋለች፤
- 17 ትዕቢተኛ ዓይን፤ ሐሰተኛ ምላስ፤ ገጹሕን ደም የምታፈስስ እጅ፤
- 18 ክፉ አሳብን የሚያበቅል ልብ፤ ወደ ክፉ የምትሮጥ እግር፤
- 19 በሐሰት የሚናገር ሐሰተኛ ምስክር በወንድማማች መካከልም ጠብን የሚዘራ።
- 20 ልጄ ሆይ፤ የአባትህን ትእዛዝ ጠብቅ፤ የእናትህንም ሕግ አትተው፤
- 21 ሁልጊዜም በልብህ አትረው፤ በእንገትህም እሰረው።
- 22 ስትሄድም ይመራሃል፤ ስትተኛ ይጠብቅሃል፤ ስትነሣ ያነጋግርሃል።
- 23 ትእዛዝ መብራት፤ ሕግም ብርሃን ነውና፤ የተግሣጽም ዘለፋ የሕይወት መንገድ ነውና፤
- 24 ከክፉ ሴት ትጠብቅህ ዘንድ፤ ከሌላይቱም ሴት ምላስ ጥፍጥነት።
- 25 ውበትዋን በልብህ አትመኘው፤ ሽፋሽፍትዋም አያጥምድህ።
- 26 የጋለዋታ ዋጋ እስከ አንዲት እንጀራ ነው፤ አመንዝራም ሴት የሰውን ሕይወት ታጠምዳለች።
- 27 በጉያው እሳትን የሚታቀፍ፤ ልብሶቹስ የማይቃጠሉ ማን ነው?
- 28 በፍም ላይ የሚሄድ እግሮቹስ የማይቃጠሉ ማን ነው?
- 29 ወደ ሰው ሚስት የሚገባም እንዲሁ ነው፤ የሚነካትም ሁሉ ሳይቆጣ አይቀርም።

- 14 with perverted mind devising evil, continually sowing discord;
- 15 on such a one calamity will descend suddenly; in a moment, damage beyond repair.
- 16 There are six things that the LORD hates, seven that are an abomination to him:
- 17 haughty eyes, a lying tongue, and hands that shed innocent blood,
- 18 a heart that devises wicked plans, feet that hurry to run to evil,
- 19 a lying witness who testifies falsely, and one who sows discord in a family.
- 20 My child, keep your father's commandment, and do not forsake your mother's teaching.
- 21 Bind them upon your heart always; tie them around your neck.
- 22 When you walk, they will lead you; when you lie down, they will watch over you; and when you awake, they will talk with you.
- 23 For the commandment is a lamp and the teaching a light, and the reproofs of discipline are the way of life,
- 24 to preserve you from the wife of another, from the smooth tongue of the adulteress.
- 25 Do not desire her beauty in your heart, and do not let her capture you with her eyelashes;
- 26 for a prostitute's fee is only a loaf of bread, but the wife of another stalks a man's very life.
- 27 Can fire be carried in the bosom without burning one's clothes?
- 28 Or can one walk on hot coals without scorching the feet?
- 29 So is he who sleeps with his neighbor's wife; no one who touches her will go unpunished.

- 30 ሌባ በተራብ ጊዜ ነፍሱን ሊያጠግብ ቢሰርቅ ሰዎች አይንቁትም፤
- 31 ቢያዘም ሰባት እጥፍ ይከፍላል፥ በቤቱም ያለውን ሁሉ ይሰጣል።
- 32 ከሴት ጋር የሚያመነዝር ግን አእምሮው የጎደለ ነው፤ እንዲሁም የሚያደርግ ነፍሱን ያጠፋል።
- 33 ቅሳሌንና ውርደትን ያገኛል፥ ስድቡም አይደመስም።
- 34 ቅንዓት ለሰው የቀጣ ትኩላት ነውና፥ በበቀል ቀን አይራራለትምና።
- 35 እርሱም ምንም ካሳ አይቀበልም፥ ስጦታም ብታበዛለት አይታረቅም።

ምዕራፍ 7

- 1 ልጄ ሆይ፥ ቃሌን ጠብቅ ትእዛዜንም በአንተ ዘንድ ሸሽግ።
- 2 ትእዛዜን ጠብቅ በሕይወትም ትኖራለህ፤ ሕጌንም እንደ ዓይንህ ብሌን ጠብቅ፤
- 3 በጣቶችህ እሰራቸው፤ በልብህ ጽላት ጻፋቸው።
- 4 ጥበብን፡- አንቺ እጎቴ ነሽ በላት፥ ማስተማውልንም፡- ወዳጄ ብለህ ጥራት፥
- 5 ከጋለምታ ሴት ትጠብቅህ ዘንድ ቃልዋን ካለዘበች ከሌላይቱ ሴት።
- 6 በቤቴ መስኮት ሆኜ ወደ አደባባይ ተመለከትሁ፤
- 7 ከአላቀቂዎች መካከል አስተዋልሁ፤ ከጎብዛዝትም መካከል ብላቴናውን አእምሮ ጎድሎት አየሁ፥
- 8 በአደባባይ ሲሄድ በቤትዋም አቅራቢያ ሲያልፍ፤ የቤትዋን መንገድ ይዞ ወደ እርሰዋ አቀና፥
- 9 ማታ ሲመሽ፥ ውድቅትም ሲሆን፥ በሌሊትም በጽኑ ጨለማ።

- 30 Thieves are not despised who steal only to satisfy their appetite when they are hungry.
- 31 Yet if they are caught, they will pay sevenfold; they will forfeit all the goods of their house.
- 32 But he who commits adultery has no sense; he who does it destroys himself.
- 33 He will get wounds and dishonor, and his disgrace will not be wiped away.
- 34 For jealousy arouses a husband's fury, and he shows no restraint when he takes revenge.
- 35 He will accept no compensation, and refuses a bribe no matter how great.

Chapter 7

- 1 My child, keep my words and store up my commandments with you;
- 2 keep my commandments and live, keep my teachings as the apple of your eye;
- 3 bind them on your fingers, write them on the tablet of your heart.
- 4 Say to wisdom, "You are my sister," and call insight your intimate friend,
- 5 that they may keep you from the loose woman, from the adulteress with her smooth words.
- 6 For at the window of my house I looked out through my lattice,
- 7 and I saw among the simple ones, I observed among the youths, a young man without sense,
- 8 passing along the street near her corner, taking the road to her house
- 9 in the twilight, in the evening, at the time of night and darkness.

10 እነሆ፥ ሴት ተገናኘችው የጋለሞታ ልብስ የለበሰች፥ ነፍሳትን ለማጥመድ የተዘጋጀች።

11 ሁከተኛና አባያ ናት፥ እግሮችዋም በቤትዋ አይቀመጡም፤

12 አንድ ጊዜ በጎዳና፥ አንድ ጊዜ በአደባባይ፥ በማዕዘኑም ሁሉ ታደባለች።

13 ያዘችውም ሳመችውም፤ ፈትዋም ያለ እፍረት ሆኖ እንዲህ አለችው፡-

14 መሥዋዕትንና የደሃንነት ቍርባንን ማቅረብ ነበረብኝ፤ ዛሬ ስእለቴን ፈጸምሁ።

15 ስለዚህ እንድገናኝህ፥ ፈትህንም በትጋት ለመሻት ወጥቻለሁ፥ አግኝቼሃለሁም።

16 በአልጋዬ ላይ ማለፊያ ሰርፍ ዘርግቼበታለሁ፥ የግብጽንም ሽመልመሌ ለሀፍ።

17 በመኝታዬ ከርቤንና ዓልሙን ቀረፋም ረጭቼበታለሁ።

18 ና፥ እስኪነጋ ድረስ በፍቅር እንርካ፥ በተወደደ መተቃቀፍም ደስ ይበለን።

19 ባለቤቴ በቤቴ የለምና፥ ወደ ሩቅ መንገድ ሄዶአልና፤

20 በእጁም የብር ከረጢት ወስዶአል፤ ሙሉ ጨረቃ በሆነች ጊዜ ወደ ቤቴ ይመለሳል።

21 በብዙ ጨዋታዋ እንዲስት ታደርገዋለች፤ በከንፈርዋ ልዝብነት ትጎትተዋለች።

22 እርሱ እንዲህ ስቶ ይከተላታል፥ በሬ ለመታረድ እንዲነዳ፥ ውሻም ወደ እስራት እንዲሄድ፥

23 ወፍ ወደ ወጥመድ እንደሚቸኩል፥ ለነፍሱ ጥፋት እንደሚሆን ሳያውቅ፥ ፍላጻ ጉብቴን እስኪሰነጥቀው ድረስ።

24 ልጆቼ ሆይ፥ አሁን እንግዲህ ስሙኝ ወደ አፌም ቃል አድምጡኝ።

10 Then a woman comes toward him, decked out like a prostitute, wily of heart.

11 She is loud and wayward; her feet do not stay at home;

12 now in the street, now in the squares, and at every corner she lies in wait.

13 She seizes him and kisses him, and with impudent face she says to him:

14 "I had to offer sacrifices, and today I have paid my vows;

15 so now I have come out to meet you, to seek you eagerly, and I have found you!

16 I have decked my couch with coverings, colored spreads of Egyptian linen;

17 I have perfumed my bed with myrrh, aloes, and cinnamon.

18 Come, let us take our fill of love until morning; let us delight ourselves with love.

19 For my husband is not at home; he has gone on a long journey.

20 He took a bag of money with him; he will not come home until full moon."

21 With much seductive speech she persuades him; with her smooth talk she compels him.

22 Right away he follows her, and goes like an ox to the slaughter, or bounds like a stag toward the trap

23 until an arrow pierces its entrails. He is like a bird rushing into a snare, not knowing that it will cost him his life.

24 And now, my children, listen to me, and be attentive to the words of my mouth.

- 25 ልብህ ወደ መንገድዋ አያዘንብል በጎዳናዋ አትሳት።
- 26 ወግታ የጣለቻቸው ብዙ ናቸውና፤ እርስዋም የገደለቻቸው እጅግ ብዙ ናቸው።
- 27 ቤትዋ የሲኦል መንገድ ነው፤ ወደ ሞት ማጀት የሚወርድ ነው።

ምዕራፍ 8

- 1 በውኑ ጥበብ አትጮኽምን? ማስተዋልስ ድምፅዋን አትሰጥምን?
- 2 በኮረብታ ላይ በመንገድ አጠገብ በጎዳና መካከል ትቆማለች።
- 3 በበፋ አጠገብ በከተማይቱም መግቢያ፥ በደጁ መግቢያ ትጮኽለች፡-
- 4 እናንተ ሰዎች፥ እናንተን እጠራለሁ፥ ድምፂም ወደ ሰዎች ልጆች ነው።
- 5 እናንተ አላዋቂዎች፥ ብልሃትን አስተውሉ፤ እናንተም ሰነሮች ጥበብን በልባችሁ ያዙ።
- 6 የከበረች ነገርን እናገራለሁና ስሙ፤ ከንፈሮቼም ቅን ነገርን ለመናገር ይከፈታሉ።
- 7 አፌ እውነትን ይናገራልና፥ ከንፈሮቼም ክፋትን ይጸየፋሉ።
- 8 የአፌ ቃላት ሁሉ ጽድቅ ናቸው፤ ጠማማ ዘወርዋራም አይደሉም።
- 9 እነርሱ በሚያስተውሉ ዘንድ የቀኑ ናቸው፥ እውቀትንም ካገኙአት ሰዎች ጋር የተስማሙ ናቸው።
- 10 ተግሣጺን እንጂ ብርን አትቀበሉ፥ ከምዝምዝ ወርቅም ይልቅ እውቀትን ተቀበሉ።
- 11 ጥበብ ከቀይ ዕንቁ ትበልጣለችና የከበረ ነገር ሁሉ አይተካከላትም።
- 12 እኔ ጥበብ በብልሃት ተቀምጫለሁ፥ እውቀትንም ጥንቃቄንም አግኝቻለሁ።
- 13 እግዚአብሔርን መፍራት ክፋትን ይጠላል፤ ትዕቢትንና እብሪትን ክፋንም መንገድ ጠማማውንም አፍ እጠላለሁ።

- 25 Do not let your hearts turn aside to her ways; do not stray into her paths.
- 26 for many are those she has laid low, and numerous are her victims.
- 27 Her house is the way to Sheol, going down to the chambers of death.

Chapter 8

- 1 Does not wisdom call, and does not understanding raise her voice?
- 2 On the heights, beside the way, at the crossroads she takes her stand;
- 3 beside the gates in front of the town, at the entrance of the portals she cries out:
- 4 "To you, O people, I call, and my cry is to all that live.
- 5 O simple ones, learn prudence; acquire intelligence, you who lack it.
- 6 Hear, for I will speak noble things, and from my lips will come what is right;
- 7 for my mouth will utter truth; wickedness is an abomination to my lips.
- 8 All the words of my mouth are righteous; there is nothing twisted or crooked in them.
- 9 They are all straight to one who understands and right to those who find knowledge.
- 10 Take my instruction instead of silver, and knowledge rather than choice gold;
- 11 for wisdom is better than jewels, and all that you may desire cannot compare with her.
- 12 I, wisdom, live with prudence, and I attain knowledge and discretion.
- 13 The fear of the LORD is hatred of evil. Pride and arrogance and the way of evil and perverted speech I hate.

14 ምክርና መልካም ጥበብ የእኔ ነው፤ ማስተዋል እኔ ነኝ፤ ብርታትም አለኝ።

15 ነገሥታት በእኔ ይነግሣሉ፤ ሹማም ቶችም የቀናውን ነገር ይደነግጋሉ።

16 አለቆች በእኔ ያዝላሉ፤ ክቡራንና የምድር ፈራጆችም ሁሉ።

17 እኔ የሚወድዱኝን እወድዳለሁ፤ ተግተው የሚሹኝም ያገኙኛል።

18 ብልጥግናና ክብር በእኔ ዘንድ ነው፤ ብዙ ሀብትና ጽድቅም።

19 ፍሬዬም ከምዝምዝ ወርቅ ይሻላል፤ ቡቃያዬም ከተመረጠች ብር።

20 እኔ በጽድቅ መንገድ እሄዳለሁ፤ በፍርድም ጎዳና መካከል።

21 ለሚወድዱኝ ርስት አወርሳቸው ዘንድ ቤተ መዛግብታቸውንም እሞላ ዘንድ።

22 እግዚአብሔር የመንገዱ መጀመሪያ አደረገኝ፤ በቀድሞ ሥራው መጀመሪያ።

23 ከጥንቱ ከዘላለም ጀምሮ ተሾምሁ፤ ምድር ከመፈጠርዋ አስቀድሞ።

24 ቀላያት ገና ሳይኖሩ እኔ ተወለድሁ፤ የውኃ ምንጮች ገና ሳይፈልቁ።

25 ተራሮች ገና ሳይመሠረቱ፤ ከኮረብቶች በፊት እኔ ተወለድሁ፤

26 ምድሪቱንና ሜዳውን ገና ሳይፈጥር፤ የመጀመሪያውን የዓለም አፈር።

27 ሰማዮችን በዘረጋ ጊዜ አብሬ ነበርሁ፤ በቀላያት ፊት ክብብን በደነገገ ጊዜ፤

28 ደመናትን በላይ ባዘጋጀ ጊዜ፤ የቀላይን ምንጮች ባጸና ጊዜ፤

29 ለባሕርም ዳርቻን በወሰነ ጊዜ ውኃ ከትእዛዙ እንዳያልፍ፤ የምድርን መሠረት በመሠረተ ጊዜ፤

14 I have good advice and sound wisdom; I have insight, I have strength.

15 By me kings reign, and rulers decree what is just;

16 by me rulers rule, and nobles, all who govern rightly.

17 I love those who love me, and those who seek me diligently find me.

18 Riches and honor are with me, enduring wealth and prosperity.

19 My fruit is better than gold, even fine gold, and my yield than choice silver.

20 I walk in the way of righteousness, along the paths of justice,

21 endowing with wealth those who love me, and filling their treasuries.

22 The LORD created me at the beginning of his work, the first of his acts of long ago.

23 Ages ago I was set up, at the first, before the beginning of the earth.

24 When there were no depths I was brought forth, when there were no springs abounding with water.

25 Before the mountains had been shaped, before the hills, I was brought forth--

26 when he had not yet made earth and fields, or the world's first bits of soil.

27 When he established the heavens, I was there, when he drew a circle on the face of the deep,

28 when he made firm the skies above, when he established the fountains of the deep,

29 when he assigned to the sea its limit, so that the waters might not transgress his command, when he marked out the foundations of the earth,

- 30 የዚያን ጊዜ እኔ በእርሱ ዘንድ ዋና ሠራተኛ ነበርሁ፤ ዕለት ዕለት ደስ አሰኘው ነበርሁ፥ በፊቱም ሁልጊዜ ደስ ይለኝ ነበርሁ፥
- 31 ደስታዬም በምድሩ ተደላዩም በሰው ልጆች ነበረ።
- 32 አሁንም ልጆቼ ሆይ፥ ስሙኝ፤ መንገዴንም የሚጠብቁ ምስጉናች ናቸው።
- 33 ትምህርቴን ስሙ፥ ጠቢባንም ሁኑ፥ ቸል አትበሉትም።
- 34 የሚሰማኝ ሰው ምስጉን ነው ዕለት ዕለት በቤቴ መግቢያ የሚተጋ፥ የደጄንም መድረክ የሚጠብቅ።
- 35 እኔን ያገኘ ሕይወትን ያገኛልና። ከእግዚአብሔርም ሞገስን ያገኛልና።
- 36 እኔን ያጣ ግን ራሱን ይጎዳል፤ የሚጠሉኝ ሁሉ ሞትን ይወድዳሉ።

ምዕራፍ 9

- 1 ጥበብ ቤትዋን ሠራች፥ ሰባቱንም ምሰሶችዋን አቆመች።
- 2 ፍሪዳዋን አረደች፥ የወይን ጠጅዋን ደባለቀች፥ ማዕድዋን አዘጋጀች።
- 3 ባሪያዎችዋን ልካ በከተማይቱ ከፍተኛ ስፍራ ላይ ጠራች፡-
- 4 አላዋቂ የሆነ ወደዚህ ፈቀቅ ይበል፤ አእምሮ የጎደላቸውንም እንዲህ አለች፡-
- 5 ኑ፥ እንጀራዬን ብሉ፥ የደባለቅሁትንም የወይን ጠጅ ጠጡ።
- 6 አላዋቂነትን ትታችሁ በሕይወት ኑሩ፥ በማስተዋልም መንገድ ሂዱ።
- 7 ፈዘኛን የሚገሥጽ ለራሱ ስድብን ይቀበላል፥ ገጥአንም የሚዘልፍ ነውርን ያገኛል።
- 8 ፈዘኛን አትገሥጽ እንዳይጠላህ፤ ጠቢብን ገሥጽ ይወድድህማል።
- 9 ለጠቢብ ሰው ትምህርትን ስጠው፥ ጥበብንም ያበዛል፤ ጽድቅንም አስተምረው፥ እውቀትንም ያበዛል።

- 30 then I was beside him, like a master worker; and I was daily his delight, rejoicing before him always,
- 31 rejoicing in his inhabited world and delighting in the human race.
- 32 And now, my children, listen to me: happy are those who keep my ways.
- 33 Hear instruction and be wise, and do not neglect it.
- 34 Happy is the one who listens to me, watching daily at my gates, waiting beside my doors.
- 35 For whoever finds me finds life and obtains favor from the LORD;
- 36 but those who miss me injure themselves; all who hate me love death."

Chapter 9

- 1 Wisdom has built her house, she has hewn her seven pillars.
- 2 She has slaughtered her animals, she has mixed her wine, she has also set her table.
- 3 She has sent out her servant-girls, she calls from the highest places in the town,
- 4 "You that are simple, turn in here!" To those without sense she says,
- 5 "Come, eat of my bread and drink of the wine I have mixed.
- 6 Lay aside immaturity, and live, and walk in the way of insight."
- 7 Whoever corrects a scoffer wins abuse; whoever rebukes the wicked gets hurt.
- 8 A scoffer who is rebuked will only hate you; the wise, when rebuked, will love you.
- 9 Give instruction to the wise, and they will become wiser still; teach the righteous and they will gain in learning.

- 10 የጥበብ መጀመሪያ እግዚአብሔርን መፍራት ነው፤ ቅዱሱንም ማወቅ ማስተዋል ነው።
- 11 ዘመንህ በእኔ ይበዛልና፤ የሕይወትህም ዕድሜ ይጨመርልሃልና።
- 12 ጠቢብ ብትሆን ለራስህ ጠቢብ ትሆናለህ፤ ፈዘኛም ብትሆን ፈዘኛነትህን ለብቻህ ትሸከማለህ።*
- 13 ሰነፍ ሴት ሁከተኛ ናት፤ አሳብ የላትም፤ አንዳችም አታውቅም።
- 14 በቤትዋ ደጅ በከተማይቱ ከፍተኛ ስፍራ በወንበር ላይ ትቀመጣለች።
- 15 በመንገድ የሚያልፉትን አካሄዳቸውንም ያቀኑትን ለመጥራት፡-
- 16 አላዋቂ የሆነ ወደዚህ ፈቀቅ ይበል፤ አእምሮ የጎደለውንም እንዲህ አለች፡-
- 17 የስርቆት ውኃ ይጣፍጣል፤ የተሸሸገም እንጀራ ደስ ያሰኛል።
- 18 ነገር ግን እርሱ ሙታን ከዚያ እንዳሉ፤ እድምተኞችዋም በሲኦል ጥልቀት እንዳሉ አያውቅም።

ምዕራፍ 10

- 1 የሰሎሞን ምሳሌዎች። ጠቢብ ልጅ አባቱን ደስ ያሰኛል፤ ሰነፍ ልጅ ግን ለእናቱ ኅዘን ነው።
- 2 በኃጢአት የተገኘ መዝገብ ጥቅም የለውም፤ ጽድቅ ግን ከሞት ያድናል።
- 3 እግዚአብሔር የጸድቁን ነፍስ አያስርብም፤ የሳጥአንን ምኞት ግን ይገለብጣል።
- 4 የታካች እጅ ችግረኛ ታደርጋለች፤ የትጉ እጅ ግን ባለጠጋ ታደርጋለች።

- 10 The fear of the LORD is the beginning of wisdom, and the knowledge of the Holy One is insight.
- 11 For by me your days will be multiplied, and years will be added to your life.
- 12 If you are wise, you are wise for yourself; if you scoff, you alone will bear it.
- 13 The foolish woman is loud; she is ignorant and knows nothing.
- 14 She sits at the door of her house, on a seat at the high places of the town, calling to those who pass by, who are going straight on their way,
- 16 "You who are simple, turn in here!" And to those without sense she says,
- 17 "Stolen water is sweet, and bread eaten in secret is pleasant."
- 18 But they do not know that the dead are there, that her guests are in the depths of Sheol.

Chapter 10

- 1 The Proverbs of Solomon. A wise child makes a glad father, but a foolish child is a mother's grief.
- 2 Treasures gained by wickedness do not profit, but righteousness delivers from death.
- 3 The LORD does not let the righteous go hungry, but he thwarts the craving of the wicked.
- 4 A slack hand causes poverty, but the hand of the diligent makes rich.

* የሚቀጥለው ከግሪክ ትርጉም (ሰፕቱዋጂንት) የተጨመረ ነው። “ልጅ ለራስህ አዋቂ ብትሆን ለባልንጀራህም አዋቂ ትሆናለህ፤ ለራስህ ክፉ ብትሆን ግን ክፉትህን ትግራለህ። ሐሰትን የሚያዘጋጅ ሰው ነፋሳትን እንደሚያዘጋጅ ሰው ነው፤ የሚበርር ወፍንም እንደሚከተል ይመስላል። የወይት ቦታ መንገዱን ተወ፤ የሚሠግራባትን መንገድ ዘነጋ፤ ወደ ምድረ በዳ ይሄዳል ለጥም ወደ ተሠራች አገር ይሄዳል፤ የማያፈራ የማይጠቅም ገንዘብንም በእጁ ይሰበስባል።”

- 5 በበጋ የሚያከማች ልጅ አስተዋይ ነው፤ በመከር የሚተኛ ግን እርሱ ራሱን ያስነውራል።
- 6 በረከት በጻድቅ ራስ ላይ ነው፤ የኅጥአንን አፍ ግን ግፍ ይከድነዋል።
- 7 የጻድቅ መታሰቢያ ለበረከት ነው፤ የኅጥአን ስም ግን ይጠፋል።
- 8 በልቡ ጠቢብ የሆነ ትእዛዝን ይቀበላል፤ በከንፈሩ የሚሰንፍ ግን ይወድቃል።
- 9 ያለ ነውር የሚሄድ ተማምኖ ይሄዳል፤ መንገዱን የሚያጣምም ግን ይታወቃል።
- 10 በዓይኑ የሚጠቅስ መከራን ያመጣል፤ ደፍሮ የሚገሥጽ ግን ሰላምን ያደርጋል።
- 11 የጻድቅ አፍ የሕይወት ምንጭ ናት፤ የኅጥአንን አፍ ግን ግፍ ይከድነዋል።
- 12 ጥል ክርክርን ታስነሣለች፤ ፍቅር ግን ኃጢአትን ሁሉ ትከድናለች።
- 13 በብልሃተኛ ከንፈር ጥበብ ትገኛለች፤ በትር ግን አእምሮ ለጎደለው ሰው ጀርባ ነው።
- 14 ጠቢባን እውቀትን ይሸሽጋሉ፤ የሰነፍ አፍ ግን ለጥፋት ይቀርባል።
- 15 የባለጠጋ ሀብት ለእርሱ የጻናች ከተማ ናት፤ የድሆች ጥፋት ድህነታቸው ነው።
- 16 የጻድቅ ደመወዝ ለሕይወት ነው፤ የኃጥእ ፍሬ ግን ለኃጢአት ነው።
- 17 ተግሣጽን የሚጠብቅ በሕይወት መንገድ ይሄዳል፤ ዘለፋን የሚተው ግን ይሰታል።
- 18 ጥልን የሚከድን ሐሰተኛ ከንፈር አለው፤ ሐሜትንም የሚገልጥ ሰነፍ ነው።
- 19 በቃል ብዛት ውስጥ ኃጢአት ሳይኖር አይቀርም፤ ከንፈሩን የሚገታ ግን አስተዋይ ነው።

- 5 A child who gathers in summer is prudent, but a child who sleeps in harvest brings shame.
- 6 Blessings are on the head of the righteous, but the mouth of the wicked conceals violence.
- 7 The memory of the righteous is a blessing, but the name of the wicked will rot.
- 8 The wise of heart will heed commandments, but a babbling fool will come to ruin.
- 9 Whoever walks in integrity walks securely, but whoever follows perverse ways will be found out.
- 10 Whoever winks the eye causes trouble, but the one who rebukes boldly makes peace.
- 11 The mouth of the righteous is a fountain of life, but the mouth of the wicked conceals violence.
- 12 Hatred stirs up strife, but love covers all offenses.
- 13 On the lips of one who has understanding wisdom is found, but a rod is for the back of one who lacks sense.
- 14 The wise lay up knowledge, but the babbling of a fool brings ruin near.
- 15 The wealth of the rich is their fortress; the poverty of the poor is their ruin.
- 16 The wage of the righteous leads to life, the gain of the wicked to sin.
- 17 Whoever heeds instruction is on the path to life, but one who rejects a rebuke goes astray.
- 18 Lying lips conceal hatred, and whoever utters slander is a fool.
- 19 When words are many, transgression is not lacking, but the prudent are restrained in speech.

- 20 የጻድቅ ምላስ የተፈተነ ብር ነው፤ የኅጥአን ልብ ግን ምናምን ነው።
- 21 የጻድቅ ከንፈሮች ብዙ ሰዎችን ይመግባሉ፤ ሰነፎች ግን ከልባቸው ጉድለት የተነሣ ይሞታሉ።
- 22 የእግዚአብሔር በረከት ባለጠጋ ታደርጋለች፤ ኀዘንንም ከእርስዋ ጋር አይጨምርም።
- 23 ክፉ ነገር ማድረግ ለሰነፍ ሰው ጨዋታ ነው፤ እንዲሁም ጥበብ ለአስተዋይ ነው።
- 24 የኅጥአ ሰው ፍርሃት በላዩ ይመጣበታል፤ ለጻድቃንም ምኞታቸው ትሰጣቸዋለች።
- 25 ዐውሎ ነፋስ ሲያልፍ ኃጥአ አይገኝም፤ ጻድቅ ግን የዘላለም መሠረት ነው።
- 26 ሆምጣጤ ጥርስን፤ ጢስም ዓይንን እንደሚገቡ፤ እንዲሁም ታካች ለላኩት።
- 27 እግዚአብሔርን መፍራት ዘመንን ታረዘማለች፤ የኅጥአን ዕድሜ ግን ታጥራለች።
- 28 የጻድቃን አለኝታ ደስታ ነው፤ የኅጥአን ተስፋ ግን ይጠፋል።
- 29 የእግዚአብሔር መንገድ ያለ ነውር ለሚሄድ አምባ ነው፤ ጥፋት ግን ክፋትን ለሚያደርጉ።
- 30 ጻድቃን ለዘላለም አይናወጡም፤ ኅጥአን ግን በምድር ላይ አይቀመጡም።
- 31 የጻድቅ አፍ ጥበብን ይናገራል፤ ጠማማ ምላስ ግን ትቈረጣለች።
- 32 የጻድቅ ከንፈሮች ደስ የሚያሰኝ ነገርን ያውቃሉ፤ የኅጥአን አፍ ግን ጠማማ ነው።

ምዕራፍ 11

- 1 አባይ ሚዛን በእግዚአብሔር ፊት አስጸያፊ ነው፤ እውነተኛ ሚዛን ግን ደስ ያሰኝዋል።

- 20 The tongue of the righteous is choice silver; the mind of the wicked is of little worth.
- 21 The lips of the righteous feed many, but fools die for lack of sense.
- 22 The blessing of the LORD makes rich, and he adds no sorrow with it.
- 23 Doing wrong is like sport to a fool, but wise conduct is pleasure to a person of understanding.
- 24 What the wicked dread will come upon them, but the desire of the righteous will be granted.
- 25 When the tempest passes, the wicked are no more, but the righteous are established forever.
- 26 Like vinegar to the teeth, and smoke to the eyes, so are the lazy to their employers.
- 27 The fear of the LORD prolongs life, but the years of the wicked will be short.
- 28 The hope of the righteous ends in gladness, but the expectation of the wicked comes to nothing.
- 29 The way of the LORD is a stronghold for the upright, but destruction for evildoers.
- 30 The righteous will never be removed, but the wicked will not remain in the land.
- 31 The mouth of the righteous brings forth wisdom, but the perverse tongue will be cut off.
- 32 The lips of the righteous know what is acceptable, but the mouth of the wicked what is perverse.

Chapter 11

- 1 A false balance is an abomination to the LORD, but an accurate weight is his delight.

- 2 ትዕቢት ከመጣች ውርደት ትመጣለች፤ በትሑታን ዘንድ ግን ጥበብ ትገኛለች።
- 3 ቅኖች ቅንነታቸው ትመራቸዋለች፤ ወስላቶችን ግን ጠማማነታቸው ታጠፋቸዋለች።
- 4 በቀጣ ቀን ሀብት አትረባም፤ ጽድቅ ግን ከሞት ታደናለች።
- 5 የፍጹም ሰው ጽድቁ መንገዱን ያቀናለታል፤ ኃጥእ ግን በኃጢአቱ ይወድቃል።
- 6 ቅኖችን ጽድቃቸው ይታደጋቸዋል፤ ወስላቶች ግን በምኞታቸው ይጠመዳሉ።
- 7 ኅጥእ በሞተ ጊዜ ተስፋው ይቈረጣል፤ የኃያል አለኝታም ይጠፋል።
- 8 ጽድቅ ከጭንቀት ይደናል፤ ኅጥእም በእርሱ ፋንታ ይመጣል።
- 9 ዝንጉ ሰው በአፋ ባልንጀራውን ያጠፋል፤ ጻድቃን ግን በእውቀት ይደናሉ።
- 10 በጻድቃን ልማት ከተማ ደስ ይላታል፤ በኅጥአንም ጥፋት እልል ትላለች።
- 11 በቅኖች በረከት ከተማ ከፍ ከፍ ትላለች፤ በኅጥአን አፍ ግን ትገለበጣለች።
- 12 ወዳጁን የሚንቅ እርሱ አእምሮ የጎደለው ነው፤ አስተዋይ ግን ዝም ይላል።
- 13 ለሐሜት የሚሄድ ምሥጢሩን ይገልጣል፤ በመንፈስ የታመነ ግን ነገሩን ይሰውራል።
- 14 መልካም ምክር ከሌለ ዘንድ ሕዝብ ይወድቃል፤ በመካሮች ብዛት ግን ደገንነት ይሆናል።
- 15 ለማያውቅ የሚዋስ ክፉ መከራን ይቀበላል፤ ዋስነትን የሚጠላ ግን ይደናል።

- 2 When pride comes, then comes disgrace; but wisdom is with the humble.
- 3 The integrity of the upright guides them, but the crookedness of the treacherous destroys them.
- 4 Riches do not profit in the day of wrath, but righteousness delivers from death.
- 5 The righteousness of the blameless keeps their ways straight, but the wicked fall by their own wickedness.
- 6 The righteousness of the upright saves them, but the treacherous are taken captive by their schemes.
- 7 When the wicked die, their hope perishes, and the expectation of the godless comes to nothing.
- 8 The righteous are delivered from trouble, and the wicked get into it instead.
- 9 With their mouths the godless would destroy their neighbors, but by knowledge the righteous are delivered.
- 10 When it goes well with the righteous, the city rejoices; and when the wicked perish, there is jubilation.
- 11 By the blessing of the upright a city is exalted, but it is overthrown by the mouth of the wicked.
- 12 Whoever belittles another lacks sense, but an intelligent person remains silent.
- 13 A gossip goes about telling secrets, but one who is trustworthy in spirit keeps a confidence.
- 14 Where there is no guidance, a nation falls, but in an abundance of counselors there is safety.
- 15 To guarantee loans for a stranger brings trouble, but there is safety in refusing to do so.

- 16 ሞገስ ያላት ሴት ክብርን ታገኛለች፤ ሀኪተኖችም ሀብትን ያገኛሉ።
- 17 ቸር ሰው ለራሱ መልካም ያደርጋል፤ ጨካኝ ግን ሥጋውን ይጎዳል።
- 18 የጎጥእ ሰው ሞያ ሐሰተኛ ነው፤ ጽድቅን የሚዘራ ግን የታመነ ዋጋ አለው።
- 19 በጽድቅ የሚጸና በሕይወት ይኖራል፤ ክፋትን የሚከተል ግን ለሞቱ ነው።
- 20 ልቦ ጠማሞች በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊዎች ናቸው፤ በመንገዳቸው ፍጹማን የሆኑ ግን የተወደዱ ናቸው።
- 21 ክፉ ሰው እጅ በእጅ ሳይቀጣ አይቀርም፤ የጸድቃን ዘር ግን ይድናል።
- 22 የወርቅ ቀለበት በእርያ አፍንጫ እንደ ሆነ፤ ከጥበብ የተለየች ቆንጆ ሴትም እንዲሁ ናት።
- 23 የጸድቃን ምኞት በጎ ብቻ ነው፤ የጎጥአን ተስፋ ግን መቅሠፍት ነው።
- 24 ያለውን የሚበትን ሰው አለ፤ ይጨመርለታልም፤ ያለ ቅጥ የሚነፍግ ሰውም አለ፤ ይደኸያልም።
- 25 የምትባረክ ነፍስ ትጠግባለች፤ የረካም እርሱ ደግሞ ይረካል።
- 26 እህልን የሚያስቀር ሰው በሕዝብ ዘንድ ይረገማል፤ በረከት ግን በሚሸጠው ራስ ላይ ነው።
- 27 መልካምን ተግባር የሚሻ ደስታን ይፈልጋል፤ ክፉን በሚፈልግ ግን ክፉ ይመጣበታል።
- 28 በባለጠግነቱ የሚተማመን ሰው ይወድቃል ጸድቃን ግን እንደ ቅጠል ይለመልማሉ።
- 29 ቤቱን የሚያውክ ሰው ነፋስን ይወርሳል፤ ሰነፍም ለጠቢብ ተገዥ ይሆናል።

- 16 A gracious woman gets honor, but she who hates virtue is covered with shame. The timid become destitute, but the aggressive gain riches.
- 17 Those who are kind reward themselves, but the cruel do themselves harm.
- 18 The wicked earn no real gain, but those who sow righteousness get a true reward.
- 19 Whoever is steadfast in righteousness will live, but whoever pursues evil will die.
- 20 Crooked minds are an abomination to the LORD, but those of blameless ways are his delight.
- 21 Be assured, the wicked will not go unpunished, but those who are righteous will escape.
- 22 Like a gold ring in a pig's snout is a beautiful woman without good sense.
- 23 The desire of the righteous ends only in good; the expectation of the wicked in wrath.
- 24 Some give freely, yet grow all the richer; others withhold what is due, and only suffer want.
- 25 A generous person will be enriched, and one who gives water will get water.
- 26 The people curse those who hold back grain, but a blessing is on the head of those who sell it.
- 27 Whoever diligently seeks good seeks favor, but evil comes to the one who searches for it.
- 28 Those who trust in their riches will wither, but the righteous will flourish like green leaves.
- 29 Those who trouble their households will inherit wind, and the fool will be servant to the wise.

- 30 የጻድቅ ፍሬ የሕይወት ዛፍ ናት፤ ነፍሶችንም የሚሰበሰብ እርሱ ጠቢብ ነው።
- 31 እነሆ፤ ጻድቅ በምድር ላይ ፍጻውን የሚቀበል ከሆነ፤ ይልቁንስ ኅጥእና ዓመፀኛ እንዴት ይሆናሉ!

ምዕራፍ 12

- 1 ተግሣጽን የሚወድድ እውቀትን ይወድዳል፤ ዘለፋን የሚጠላ ግን ደንቆሮ ነው።
- 2 ደኅና ሰው ከእግዚአብሔር ዘንድ ሞገስን ያገኛል፤ ተንኩለኛውን ሰው ግን ይቀሥፈዋል።
- 3 ሰውን ዓመፀ አያጸናውም፤ የጻድቃን ሥር ግን አይንቀሳቀስም።
- 4 ልባም ሴት ለባልዋ ዘውድ ናት፤ አሳፋሪ ሴት ግን በአጥንቱ ውስጥ እንደ ቅንቅን ናት።
- 5 የጻድቃን አሳብ ቅን ነው፤ የኃጥአን ምክር ግን ተንኩል ነው።
- 6 የኃጥአን ቃል ደምን ለማፍሰስ ትሸምቃለች፤ የቅኖች አፍ ግን ይታደጋቸዋል።
- 7 ኅጥአን ይገለበጣሉ፤ ደግሞም አይገኙም፤ የጻድቃን ቤት ግን ጸንቶ ይኖራል።
- 8 ሰው በጥበቡ ይመሰገናል፤ ልቡ ጠማማ የሆነ ሰው ግን ይናቃል።
- 9 ስራሱ ባሪያ ሆኖ የተጠቃ ሰው እንጀራ ጎድሎት ራሱን ካከበረው ሰው ይሻላል።
- 10 ጻድቅ ሰው ለእንስሳው ነፍስ ይራራል፤ የኅጥአን ምሕረት ግን ጨካኝ ነው።
- 11 ምድሩን የሚሠራ ሰው እንጀራ ይጠግባል፤ ለከንቱ ነገር የሚሮጥ ግን አእምሮ የጎደለው ነው።
- 12 የኅጥአን ፈቃድ የክፉዎች ወጥመድ ናት፤ የጻድቃን ሥር ግን ፍሬን ያፈራል።

- 30 The fruit of the righteous is a tree of life, but violence takes lives away.
- 31 If the righteous are repaid on earth, how much more the wicked and the sinner!

Chapter 12

- 1 Whoever loves discipline loves knowledge, but those who hate to be rebuked are stupid.
- 2 The good obtain favor from the LORD, but those who devise evil he condemns.
- 3 No one finds security by wickedness, but the root of the righteous will never be moved.
- 4 A good wife is the crown of her husband, but she who brings shame is like rottenness in his bones.
- 5 The thoughts of the righteous are just; the advice of the wicked is treacherous.
- 6 The words of the wicked are a deadly ambush, but the speech of the upright delivers them.
- 7 The wicked are overthrown and are no more, but the house of the righteous will stand.
- 8 One is commended for good sense, but a perverse mind is despised.
- 9 Better to be despised and have a servant, than to be self-important and lack food.
- 10 The righteous know the needs of their animals, but the mercy of the wicked is cruel.
- 11 Those who till their land will have plenty of food, but those who follow worthless pursuits have no sense.
- 12 The wicked covet the proceeds of wickedness, but the root of the righteous bears fruit.

- 13 ክፉ ሰው በከንፈሩ ኃጢአት ይጠመዳል፤ ጻድቅ ግን ከመከራ ያመልጣል።
- 14 የሰው ነፍስ ከአፉ ፍሬ መልካም ነገርን ትጠግባለች፤ ሰውም እንደ እጅ ሥራ ዋጋውን ይቀበላል።
- 15 የሰነፍ መንገድ በዓይኑ የቀናች ናት፤ ጠቢብ ግን ምክርን ይሰማል።
- 16 የሰነፍ ቀጣ ቶሎ ይታወቃል፤ ብልህ ሰው ግን ነውርን ይሰውራል።
- 17 እውነተኛን ነገር የሚናገር ቅን ነገርን ያወራል፤ የሐሰት ምስክር ግን ተንኩልን ያወራል።
- 18 እንደሚዋጋ ሰይፍ የሚለፈልፍ ሰው አለ፤ የጠቢብን ምላስ ግን ጤና ነው።
- 19 የእውነት ከንፈር ለዘላለም ትቆማለች፤ ውሸተኛ ምላስ ግን ለቅጽበት ነው።
- 20 ክፉን በሚያስቡ ልብ ውስጥ ተንኩል አለ፤ በሰላም ለሚመክሩ ግን ደስታ አላቸው።
- 21 ጻድቅን መከራ አያገኘውም፤ ኅጥአን ግን ክፋትን የተሞሉ ናቸው።
- 22 ውሸተኛ ከንፈር በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ነው፤ እውነትን የሚያደርጉ ግን በእርሱ ዘንድ የተወደዱ ናቸው።
- 23 ብልህ ሰው እውቀትን ይሸሽጋል፤ የሰነፍች ልብ ግን ሰንፍናን ያወራል።
- 24 የትጉ እጅ ትገዛለች፤ የታካች እጅ ግን ትገብራለች።
- 25 ሰውን የልቡ ኅዘን ያዋርደዋል፤ መልካም ቃል ግን ደስ ያስኘዋል።
- 26 ጻድቅ ለባልንጀራው መንገዱን ያሳያል፤ የኅጥአን መንገድ ግን ታስታቸዋለች።
- 27 ታካች ሰው አደን ምንም አያድንም፤ ለሰው የከበረ ሀብት ትጋት ነው።

- 13 The evil are ensnared by the transgression of their lips, but the righteous escape from trouble.
- 14 From the fruit of the mouth one is filled with good things, and manual labor has its reward.
- 15 Fools think their own way is right, but the wise listen to advice.
- 16 Fools show their anger at once, but the prudent ignore an insult.
- 17 Whoever speaks the truth gives honest evidence, but a false witness speaks deceitfully.
- 18 Rash words are like sword thrusts, but the tongue of the wise brings healing.
- 19 Truthful lips endure forever, but a lying tongue lasts only a moment.
- 20 Deceit is in the mind of those who plan evil, but those who counsel peace have joy.
- 21 No harm happens to the righteous, but the wicked are filled with trouble.
- 22 Lying lips are an abomination to the LORD, but those who act faithfully are his delight.
- 23 One who is clever conceals knowledge, but the mind of a fool broadcasts folly.
- 24 The hand of the diligent will rule, while the lazy will be put to forced labor.
- 25 Anxiety weighs down the human heart, but a good word cheers it up.
- 26 The righteous gives good advice to friends, but the way of the wicked leads astray.
- 27 The lazy do not roast their game, but the diligent obtain precious wealth.

28 በጽድቅ መንገድ ላይ ሕይወት አለ በጎዳናዋም ሞት የለም።

ምዕራፍ 13

- 1 ባለ አእምሮ ልጅ የአባቱን ተግሣጽ ይሰማል። ፌዘኛ ግን ተግሣጹን አይሰማም።
- 2 ሰው ከአፉ ፍሬ መልካምን ይበላል፤ የዓመፀኞች ነፍስ ግን ግፍን ትሻለች።
- 3 አፉን የሚጠብቅ ነፍሱን ይጠብቃል፤ ከንፈሩን የሚያዋጠሙጥ ግን ጥፋትን ያገኛል።
- 4 የታካች ሰው ነፍስ ትመኛለች፤ አንዳችም አታገኝም፤ የትጉ ነፍስ ግን ትጠግባለች።
- 5 ጸድቅ ሐሰትን ይጠላል፤ ኅጥእ ግን ያሳፍራል ያስነውራልም።
- 6 በመንገዱ ያለ ነውር የሚሄደውን ጽድቅ ይጠብቀዋል፤ ኃጢአት ግን ኃጢአተኛውን ይጥለዋል።
- 7 ራሱን ባለጠጋ የሚያስመስል ሰው አለ፤ ነገር ግን አንዳች የለውም፤ ራሱን ድሀ የሚያስመስል አለ፤ ነገር ግን እጅግ ባለጠግነት አለው።
- 8 ለሰው ነፍስ ቤዛው ሀብቱ ነው፤ ድሀ ግን ተግሣጹን አይሰማም።
- 9 ሁልጊዜ ለጸድቃን ብርሃን ነው፤ የኅጥእን መብራት ግን ይጠፋል።
- 10 በትዕቢት ጠብ ብቻ ይሆናል፤ ጥበብ ግን ምክርን በሚቀበሉ ዘንድ ናት።
- 11 በችኩላ የምትከማች ሀብት ትገድላለች፤ ጥቂት በጥቂት የተከማቸች ግን ትበዛለች።
- 12 የምትዘገይ ተስፋ ልብን ታሳዝናለች፤ የተገኘች ፈቃድ ግን የሕይወት ዛፍ ናት።
- 13 ትእዛዝን የሚያቃልል በትእዛዝ ተይዞ ይጠፋል፤ ትእዛዝን የሚፈራ ግን በደገንነት ይኖራል።

28 In the path of righteousness there is life, in walking its path there is no death.

Chapter 13

- 1 A wise child loves discipline, but a scoffer does not listen to rebuke.
- 2 From the fruit of their words good persons eat good things, but the desire of the treacherous is for wrongdoing.
- 3 Those who guard their mouths preserve their lives; those who open wide their lips come to ruin.
- 4 The appetite of the lazy craves, and gets nothing, while the appetite of the diligent is richly supplied.
- 5 The righteous hate falsehood, but the wicked act shamefully and disgracefully.
- 6 Righteousness guards one whose way is upright, but sin overthrows the wicked.
- 7 Some pretend to be rich, yet have nothing; others pretend to be poor, yet have great wealth.
- 8 Wealth is a ransom for a person's life, but the poor get no threats.
- 9 The light of the righteous rejoices, but the lamp of the wicked goes out.
- 10 By insolence the heedless make strife, but wisdom is with those who take advice.
- 11 Wealth hastily gotten will dwindle, but those who gather little by little will increase it.
- 12 Hope deferred makes the heart sick, but a desire fulfilled is a tree of life.
- 13 Those who despise the word bring destruction on themselves, but those who respect the commandment will be rewarded.

- 14 ሰው ከሞት ወጥመድ ያመልጥ ዘንድ የጠቢብ ሰው ትምህርት የሕይወት ምንጭ ነው።
- 15 መልካም እውቀት ሞገስን ይሰጣል፤ የወሰላቶች መንገድ ግን ሸካራ ናት።
- 16 ብለህ ሁሉ በእውቀት ይሠራል፤ ሰነፍ ግን ስንፍናውን ይገልጣል።
- 17 መጥፎ መልእክተኛ በክፉ ላይ ይወድቃል፤ የታመነ መልእክተኛ ግን ፈውስ ነው።
- 18 ድህነትና ነውር ተግሣጽን ቸል ለሚሉ ነው፤ ዘለፋን የሚሰማ ግን ይከብራል።
- 19 የተፈጸመች ፈቃድ ሰውነትን ደስ ታሰኛለች፤ ሰነፎች ግን ከክፉ መራቅን ይጸየፋሉ።
- 20 ከጠቢባን ጋር የሚሄዱ ጠቢብ ይሆናል፤ የሰነፎች ባልንጀራ ግን ክፉ መከራን ይቀበላል።
- 21 ክፉ ነገር ኃጢአተኞችን ያሳድዳቸዋል፤ ጸድቃን ግን መልካሙን ዋጋ ይቀበላሉ።
- 22 ጸድቅ ሰው ለልጅ ልጆቹ ያወርሳል፤ የኃጢአተኛ ብልጥግና ግን ለጸድቅ ትጠበቃለች።
- 23 በድሆች እርሻ ላይ ብዙ ሲሳይ አለ፤ ከፍርድ መጉደል የተነሣ ግን ይጠፋል።
- 24 በበትር ከመምታት የሚራራ ሰው ልጁን ይጠላል፤ ልጁን የሚወድድ ግን ተግባሩ ይገሥጻል።
- 25 ጸድቅ ሰውነቱ እስክትጠግብ ድረስ ይበላል፤ የጎጥአን ሆድ ግን ይራባል።

ምዕራፍ 14

- 1 ብልሃተኛ ሴት ሴትዋን ትሠራለች፤ ሰነፍ ሴት ግን በእጅዋ ታፈርሰዋለች።
- 2 በቅን የሚሄድ ሰው እግዚአብሔርን ይፈራል፤ መንገዱን የሚያጣምም ግን ይንቀዋል።

- 14 The teaching of the wise is a fountain of life, so that one may avoid the snares of death.
- 15 Good sense wins favor, but the way of the faithless is their ruin.
- 16 The clever do all things intelligently, but the fool displays folly.
- 17 A bad messenger brings trouble, but a faithful envoy, healing.
- 18 Poverty and disgrace are for the one who ignores instruction, but one who heeds reproof is honored.
- 19 A desire realized is sweet to the soul, but to turn away from evil is an abomination to fools.
- 20 Whoever walks with the wise becomes wise, but the companion of fools suffers harm.
- 21 Misfortune pursues sinners, but prosperity rewards the righteous.
- 22 The good leave an inheritance to their children's children, but the sinner's wealth is laid up for the righteous.
- 23 The field of the poor may yield much food, but it is swept away through injustice.
- 24 Those who spare the rod hate their children, but those who love them are diligent to discipline them.
- 25 The righteous have enough to satisfy their appetite, but the belly of the wicked is empty.

Chapter 14

- 1 The wise woman builds her house, but the foolish tears it down with her own hands.
- 2 Those who walk uprightly fear the LORD, but one who is devious in conduct despises him.

- 3 በሰነፍ አፍ የትዕቢት በትር አለ፤ የጠቢባን ከንፈር ግን ትጠብቃቸዋለች።
- 4 በሬ በሌለበት ስፍራ እህል አይገኝም፤ ብዙ ሲሳይ ግን በበሬዎች ኃይል ነው።
- 5 የታመነ ምስክር አይዋሽም፤ የሐሰት ምስክር ግን በሐሰት ይናገራል።
- 6 ፌዘኛ ሰው ጥበብን ይፈልጋል አይገኝትም፤ ለአስተዋይ ግን እውቀትን ማግኘት አያስቸግረውም።
- 7 ከሰነፍ ሰው ፊት ራቅ፡ በእርሱ ዘንድ የእውቀትን ከንፈር አታገኝም።
- 8 የብልህ ሰው ጥበብ መንገዱን ያስተውል ዘንድ ነው፤ የሰነፍ ሰንፍና ግን ሽንገላ ነው።
- 9 ሰነፍ በኃጢአት ያፈላል፤ በቅኖች መካከል ግን ቸርነት አለች።
- 10 የራሱን ጎዘን ልብ ያውቃል፤ ከደስታውም ጋር ሌላ ሰው አይገናኝም።
- 11 የጎጥአን ቤት ይፈርሳል፤ የቅኖች ማደሪያ ግን ያብባል።
- 12 ለሰው ቅን የምትመስል መንገድ አለች ፍጻሜዋ ግን የሞት መንገድ ነው።
- 13 በሳቅ ደግሞ ልብ ያዝናል፤ የደስታም ፍጻሜ ልቅሶ ነው።
- 14 ልቡን ከጽድቅ የሚመልስ ሰው ከመንገዱ ፍሬ ይጠግባል፤ ጻድቅም ሰው ደግሞ በራሱ።
- 15 የዋህ ቃልን ሁሉ ያምናል፤ ብልህ ግን አካሄዱን ይመለከታል።
- 16 ጠቢብ ሰው ይፈራል ከከፉም ይሸኻል፤ ሰነፍ ግን ራሱን ታምኖ ይኩራል።
- 17 ቀጥጥ ሰው በሰንፍና ይሠራል፤ አስተዋይ ግን ይታገሣል።
- 18 አላዋቂዎች ሰዎች ሰንፍናን ይወርሳሉ፤ ብልሆች ግን እውቀትን እንደ ዘውድ ይጭናሉ።

- 3 The talk of fools is a rod for their backs, but the lips of the wise preserve them.
- 4 Where there are no oxen, there is no grain; abundant crops come by the strength of the ox.
- 5 A faithful witness does not lie, but a false witness breathes out lies.
- 6 A scoffer seeks wisdom in vain, but knowledge is easy for one who understands.
- 7 Leave the presence of a fool, for there you do not find words of knowledge.
- 8 It is the wisdom of the clever to understand where they go, but the folly of fools misleads.
- 9 Fools mock at the guilt offering, but the upright enjoy God's favor.
- 10 The heart knows its own bitterness, and no stranger shares its joy.
- 11 The house of the wicked is destroyed, but the tent of the upright flourishes.
- 12 There is a way that seems right to a person, but its end is the way to death.
- 13 Even in laughter the heart is sad, and the end of joy is grief.
- 14 The perverse get what their ways deserve, and the good, what their deeds deserve.
- 15 The simple believe everything, but the clever consider their steps.
- 16 The wise are cautious and turn away from evil, but the fool throws off restraint and is careless.
- 17 One who is quick-tempered acts foolishly, and the schemer is hated.
- 18 The simple are adorned with folly, but the clever are crowned with knowledge.

- 19 ኃጢአተኞች በደጎች ፈት ይጎነበሳሉ፤ ኅጥአንም በጻድቃን በር።
- 20 ድሀ በባልንጀራው ዘንድ የተጠላ ነው የባለጠጋ ወጻጆች ግን ብዙዎች ናቸው።
- 21 ባልንጀራውን የሚንቅ ይበድላል ለድሀ ግን የሚራራ ምስጢ ነው።
- 22 ክፉ የሚያደርጉ ይስታሉ፤ ምሕረትና እውነት ግን መልካምን ለሚያደርጉ ናቸው።
- 23 በድካም ሁሉ ልምላሜ ይገኛል፤ ብዙ ነገር በሚናገር ከንፈር ግን ድህነት ብቻ አለ።
- 24 የጠበባን ዘውድ ባለጠግነታቸው ነው፤ የሰነፎች ሰንፍና ግን ሰንፍና ነው።
- 25 እውነተኛ ምስክር ነፍሶችን ያድናል፤ በሐሰት የሚናገር ግን ሸንጋይ ነው።
- 26 እግዚአብሔርን ለሚፈራ ጠንካራ መታመን አለው፤ ለልጆቹም መጠጊያ ይኖራል።
- 27 ሰው ከሞት ወጥመድ ያመልጥ ዘድን እግዚአብሔርን መፍራት የሕይወት ምንጭ ነው።
- 28 የንጉሥ ክብር በሕዝብ ብዛት ነው፤ በሰው ጥቂትነት ግን የገዥ ጥፋት አለ።
- 29 ለትግሥተኛ ሰው ብዙ ማስተዋል አለው፤ ቀጡ ግን ሰንፍናውን ከፍ ከፍ ያደርጋል።
- 30 ትሑት ልብ የሥጋ ሕይወት ነው፤ ቅንዓት ግን አጥንትን ያነቅዛል።
- 31 ድሀን የሚያስጨንቅ ፈጣሪውን ይሰድባል፤ ለድሀ ምሕረትን የሚያደርግ ግን ያከብረዋል።
- 32 ኅጥእ በከፋቱ ይደፋል፤ ጻድቅ ግን በእውነቱ ይታመናል።
- 33 በአዋቂ ልብ ጥበብ ትቀመጣለች፤ በሰነፎች ውስጥ ግን አትታወቅም።

- 19 The evil bow down before the good, the wicked at the gates of the righteous.
- 20 The poor are disliked even by their neighbors, but the rich have many friends.
- 21 Those who despise their neighbors are sinners, but happy are those who are kind to the poor.
- 22 Do they not err that plan evil? Those who plan good find loyalty and faithfulness.
- 23 In all toil there is profit, but mere talk leads only to poverty.
- 24 The crown of the wise is their wisdom, but folly is the garland of fools.
- 25 A truthful witness saves lives, but one who utters lies is a betrayer.
- 26 In the fear of the LORD one has strong confidence, and one's children will have a refuge.
- 27 The fear of the LORD is a fountain of life, so that one may avoid the snares of death.
- 28 The glory of a king is a multitude of people; without people a prince is ruined.
- 29 Whoever is slow to anger has great understanding, but one who has a hasty temper exalts folly.
- 30 A tranquil mind gives life to the flesh, but passion makes the bones rot.
- 31 Those who oppress the poor insult their Maker, but those who are kind to the needy honor him.
- 32 The wicked are overthrown by their evil-doing, but the righteous find a refuge in their integrity.
- 33 Wisdom is at home in the mind of one who has understanding, but it is not known in the heart of fools.

- 34 ጽድቅ ሕዝብን ከፍ ከፍ ታደርጋለች፤ ኃጢአት ግን ሕዝብን ታስነውራለች።
- 35 አስተዋይ አገልጋይ በንጉሥ ዘንድ ይወደዳል፤ በሚያሳፍር ላይ ግን ቊጣው ይሆናል።

ምዕራፍ 15

- 1 የለዘበች መልስ ቊጣን ትመልሳለች ሸካራ ቃል ግን ቊጣን ታስነሳለች።
- 2 የጠቢባን ምላስ እውቀትን ያሳምራል፤ የሰነፎች አፍ ግን ስንፍናን ያፈልቃል።
- 3 የእግዚአብሔር ዓይኖች በስፍራ ሁሉ ናቸው፤ ክፉዎችንና ደጎችን ይመለከታሉ።
- 4 ፈዋሽ ምላስ የሕይወት ዛፍ ነው፤ የጠግግ ምላስ ግን ነፍስን ይሰብራል።
- 5 ሰነፍ የአባቱን ተግሣጽ ይንቃል፤ ዘለፋን የሚቀበል ግን አእምሮው የበዛ ነው።
- 6 በጸድቅ ሰው ቤት ብዙ ኃይል አለ፤ የኃጥእ ሰው መዝገብ ግን ሁከት ነው።
- 7 የጠቢባን ከንፈር እውቀትን ትዘራለች፤ የሰነፎች ልብ ግን እንዲህ አይደለም።
- 8 የኅጥአን መሥዋዕት በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ነው፤ የቅኖች ጸሎት ግን በእርሱ ዘንድ የተወደደ ነው።
- 9 የኅጥአን መንገድ በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ነው፤ እርሱ ግን ጽድቅን የሚከተል ይወድዳል።
- 10 ክፉ መቅሠፍት መንገድን በተወ ሰው ላይ ይመጣል፤ ዘለፋንም የሚጠላ ይሞታል።
- 11 ሲኦልና ጥፋት በእግዚአብሔር ፊት የታወቁ ናቸው፤ ይልቁንም የሰዎች ልብ የታወቀ ነው።
- 12 ፌዘኛ ሰው የሚዘልፈውን አይወድድም፤ ወደ ጠቢባንም አይሄድም።
- 13 ደስ ያለው ልብ ፈትን ያበራል፤ በልብ ኅዘን ግን ነፍስ ትሰበራለች።

- 34 Righteousness exalts a nation, but sin is a reproach to any people.
- 35 A servant who deals wisely has the king's favor, but his wrath falls on one who acts shamefully.

Chapter 15

- 1 A soft answer turns away wrath, but a harsh word stirs up anger.
- 2 The tongue of the wise dispenses knowledge, but the mouths of fools pour out folly.
- 3 The eyes of the LORD are in every place, keeping watch on the evil and the good.
- 4 A gentle tongue is a tree of life, but perverseness in it breaks the spirit.
- 5 A fool despises a parent's instruction, but the one who heeds admonition is prudent.
- 6 In the house of the righteous there is much treasure, but trouble befalls the income of the wicked.
- 7 The lips of the wise spread knowledge; not so the minds of fools.
- 8 The sacrifice of the wicked is an abomination to the LORD, but the prayer of the upright is his delight.
- 9 The way of the wicked is an abomination to the LORD, but he loves the one who pursues righteousness.
- 10 There is severe discipline for one who forsakes the way, but one who hates a rebuke will die.
- 11 Sheol and Abaddon lie open before the LORD, how much more human hearts!
- 12 Scoffers do not like to be rebuked; they will not go to the wise.
- 13 A glad heart makes a cheerful countenance, but by sorrow of heart the spirit is broken.

- 14 የአዋቂ ልብ እውቀትን ይፈልጋል፤ የሰነፎች እፍ ግን በሰንፍና ይሰማራል።
- 15 ልቡ የሚያዝን ሰው ዘመኑ ሁሉ የከፋች ናት፤ የልብ ደስታ ግን ሁልጊዜ እንደ ግብዣ ነው።
- 16 እግዚአብሔርን ከመፍራት ጋር ያለ ጥቂት ነገር ሁከት ካለበት ከብዙ መዝገብ ይሻላል።
- 17 የገመጃ ወጥ በፍቅር መብላት የሰባ ፍሪዳን ጥል ባለበት ዘንድ ከመብላት ይሻላል።
- 18 ቁጥጥ ሰው ጠብን ያነሣላል፤ ትዕግሥተኛ ሰው ግን ጸጥ ያሰኘዋል።
- 19 የታካች መንገድ እንደ እሾህ አጥር ናት፤ የጸድቃ መንገድ ግን የተደላደለች ናት።
- 20 ጠቢብ ልጅ አባቱን ደስ ያሰኛል፤ ሰነፍ ልጅ ግን እናቱን ይንቃል።
- 21 ልብ ለሌለው ሰው ስንፍና ደስታ ናት፤ አስተዋይ ግን አካሄዱን ያቀናል።
- 22 ምክር ከሌለች ዘንድ የታሰበው ሳይሳካ ይቀራል፤ መካሮች በበዙበት ዘንድ ግን ይጸናል።
- 23 ሰው በአፉ መልስ ደስ ይለዋል፤ ቃልም በጊዜው ምንኛ መልካም ነው!
- 24 በታች ካለው ከሲኦል ያመልጥ ዘንድ የሕይወት መንገድ አስተዋዩን ሰው ወደ ላይ ይወስደዋል።
- 25 እግዚአብሔር የትዕቢተኞች ቤት ይነቅላል፤ የባልቴትን ዳርቻ ግን ያጸናል።
- 26 የበደለኛ አሳብ በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ናት፤ ያማረ ቃል ግን ጥሩ ነው።
- 27 ትርፍ ለማግኘት የሚሳሳ ሰው የራሱን ቤት ያውካል፤ መማለጃን የሚጠላ ግን በሕይወት ይኖራል።
- 28 የጸድቅ ልብ መልሱን ያስባል የገጥአን እፍ ግን ክፋትን ያፈልቃል።

- 14 The mind of one who has understanding seeks knowledge, but the mouths of fools feed on folly.
- 15 All the days of the poor are hard, but a cheerful heart has a continual feast.
- 16 Better is a little with the fear of the LORD than great treasure and trouble with it.
- 17 Better is a dinner of vegetables where love is than a fatted ox and hatred with it.
- 18 Those who are hot-tempered stir up strife, but those who are slow to anger calm contention.
- 19 The way of the lazy is overgrown with thorns, but the path of the upright is a level highway.
- 20 A wise child makes a glad father, but the foolish despise their mothers.
- 21 Folly is a joy to one who has no sense, but a person of understanding walks straight ahead.
- 22 Without counsel, plans go wrong, but with many advisers they succeed.
- 23 To make an apt answer is a joy to anyone, and a word in season, how good it is!
- 24 For the wise the path of life leads upward, in order to avoid Sheol below.
- 25 The LORD tears down the house of the proud, but maintains the widow's boundaries.
- 26 Evil plans are an abomination to the LORD, but gracious words are pure.
- 27 Those who are greedy for unjust gain make trouble for their households, but those who hate bribes will live.
- 28 The mind of the righteous ponders how to answer, but the mouth of the wicked pours out evil.

- 29 እግዚአብሔር ከኅጥሉን ይርቃል፤ የጸድቃንን ጸሎት ግን ይሰማል።
- 30 የዓይን ብርሃን ልብን ደስ ያሰኛል፤ መልካም ወሬም አጥንትን ያለመልማል።
- 31 የሕይወትን ተግሣጽ የሚሰማ ጆሮ በጠቢባን መካከል ይኖራል።
- 32 ተግሣጽን ችል የሚል የራሱን ነፍስ ይንቃል፤ ዘለፋን የሚሰማ ግን አእምሮ ያገኛል።
- 33 እግዚአብሔርን መፍራት የጥበብ ትምህርት ነው፤ ትሕትናም ክብረትን ትቀድማለች።

ምዕራፍ 16

- 1 የልብ መዘጋጀት ከሰው ነው፤ የምላስ መልስ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው።
- 2 የሰው መንገድ ሁሉ በዓይኖቹ ፈት ንጹሕ ነው፤ እግዚአብሔር ግን መንፈስን ይመዝናል።
- 3 ሥራህን ለእግዚአብሔር አደራ ስጥ፤ አሳብህም ትጸናለች።
- 4 እግዚአብሔር ሁሉን ለእርሱ ለራሱ ፈጠረ፤ ኅጥሉን ደግሞ ለክፉ ቀን።
- 5 በልቡ የታበየ ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ ርኩስ ነው፤ እጅ በእጅም ሳይቀጣ አይቀርም።
- 6 በምሕረትና በእውነት ኃጢአት ትሰረዳለች፤ እግዚአብሔርንም በመፍራት ሰው ከክፉት ይመላሳል።
- 7 የሰው አካሄድ እግዚአብሔርን ደስ ያሰኘው እንደ ሆነ፤ በእርሱና በጠላቶቹ መካከል ስንኳ ሰላምን ያደርጋል።
- 8 በጽድቅ የሚገኝ ጥቂት ነገር በዓመፅ ከሚገኝ ክብዙ ትርፍ ይሻላል።
- 9 የሰው ልብ መንገዱ ያዘጋጃል፤ እግዚአብሔር ግን አካሄዱን ያቀናሰታል።

- 29 The LORD is far from the wicked, but he hears the prayer of the righteous.
- 30 The light of the eyes rejoices the heart, and good news refreshes the body.
- 31 The ear that heeds wholesome admonition will lodge among the wise.
- 32 Those who ignore instruction despise themselves, but those who heed admonition gain understanding. 33 The fear of the LORD is instruction in wisdom, and humility goes before honor.

Chapter 16

- 1 The plans of the mind belong to mortals, but the answer of the tongue is from the LORD.
- 2 All one's ways may be pure in one's own eyes, but the LORD weighs the spirit.
- 3 Commit your work to the LORD, and your plans will be established.
- 4 The LORD has made everything for its purpose, even the wicked for the day of trouble.
- 5 All those who are arrogant are an abomination to the LORD; be assured, they will not go unpunished.
- 6 By loyalty and faithfulness iniquity is atoned for, and by the fear of the LORD one avoids evil.
- 7 When the ways of people please the LORD, he causes even their enemies to be at peace with them.
- 8 Better is a little with righteousness than large income with injustice.
- 9 The human mind plans the way, but the LORD directs the steps.

- 10 የእግዚአብሔር ብይን በንጉሥ አፍ ነው፤ አፉም በፍርድ አይስትም።
- 11 እውነተኛ ሚዛንና መመዘኛ የእግዚአብሔር ናቸው፤ የከረጢት መመዘኛዎች ሁሉ የእርሱ ሥራ ናቸው።
- 12 ግፍን መሥራት በንጉሥ ዘንድ ጸያፍ ነገር ነው፤ ዙፋን በጽድቅ ይጸናል።
- 13 የጽድቅ ከንፈር የነገሥታት ደስታ ናት፤ በቅን የሚናገር እርሱንም ይወድዱታል።
- 14 የንጉሥ ቍጣ እንደ ሞት መልእክተኛ ነው፤ ጠቢብ ሰው ግን ያቈላምጠዋል።
- 15 በንጉሥ ፊት ብርሃን ዘንድ ሕይወት አለ፤ መልካም ፈቃዱም እንደ በልግ ዝናብ ደመና ነው።
- 16 ጥበብን ማግኘት ምንኛ ከወርቅ ይሻላል! ማስተዋልንም ማግኘት ከብር ይልቅ የሚመረጥ ነው።
- 17 የቅናች መንገድ ከክፋት መራቅ ነው፤ መንገዱን የሚጠብቅ ነፍሱን ይጠብቃል።
- 18 ትዕቢት ጥፋትን፣ ኩሩ መንፈስም ውድቀትን ይቀድማል።
- 19 ከዕቡያን ጋር ምርኮ ከመካፈል ከትሑታን ጋር በተዋረደ መንፈስ መሆን ይሻላል።
- 20 ቃልን የሚያዳምጥ መልካም ነገርን ያገኛል፤ በእግዚአብሔር የታመነ ምስጉን ነው።
- 21 ልቡ ጠቢብ የሆነ አስተዋይ ይባላል፤ በከንፈሩም ጣፋጭ የሆነ ትምህርትን ያበዛል።
- 22 ገንዘብ ላደረገው ሰው እውቀት የሕይወት ምንጭ ነው፤ ስንፍና ግን የሰነፎች ቅጣት ነው።
- 23 የጠቢብ ልብ አፋን ያስተምራል፤ ለከንፈሩም ትምህርትን ይጨምራል።

- 10 Inspired decisions are on the lips of a king; his mouth does not sin in judgment.
- 11 Honest balances and scales are the Lord's; all the weights in the bag are his work.
- 12 It is an abomination to kings to do evil, for the throne is established by righteousness.
- 13 Righteous lips are the delight of a king, and he loves those who speak what is right.
- 14 A king's wrath is a messenger of death, and whoever is wise will appease it.
- 15 In the light of a king's face there is life, and his favor is like the clouds that bring the spring rain.
- 16 How much better to get wisdom than gold! To get understanding is to be chosen rather than silver.
- 17 The highway of the upright avoids evil; those who guard their way preserve their lives.
- 18 Pride goes before destruction, and a haughty spirit before a fall.
- 19 It is better to be of a lowly spirit among the poor than to divide the spoil with the proud.
- 20 Those who are attentive to a matter will prosper, and happy are those who trust in the LORD.
- 21 The wise of heart is called perceptive, and pleasant speech increases persuasiveness.
- 22 Wisdom is a fountain of life to one who has it, but folly is the punishment of fools.
- 23 The mind of the wise makes their speech judicious, and adds persuasiveness to their lips.

- 24 ያማረ ቃል የማር ወለላ ነው፤ ለነፍስ ጣፋጭ ለአጥንትም ጤና ነው።
- 25 ለሰው ቅን የምትመስል መንገድ አለች፤ ፍጻሜዋ ግን የሞት መንገድ ነው።
- 26 የሠራተኛ ራብ ለእርሱ ይሠራል፤ አፋ ይገብተውተዋልና።
- 27 ምናምንጉ ሰው ክፋትን ይምሳል፤ በከንፈሩም የሚቃጠል እሳት አለ።
- 28 ጠማማ ሰው ጥልን ይዘራል፤ ጆሮ ጠቢ ሰው የተማመኑትን ወዳጆች ይለያያል።
- 29 ግፈኛ ሰው ወዳጁን ያባብላል፤ መልካምም ወዳይደለ መንገድ ይመራዋል።
- 30 ዓይኑን የሚዘጋ ጠማማ አሳብን ያስባል፤ ከንፈሩን የሚነክስ ክፋትን ይፈጽማል።
- 31 የሽቦተ ጠጉር የክብር ዘውድ ነው፤ እርሱም በጽድቅ መንገድ ይገኛል።
- 32 ትዕግሥተኛ ሰው ከኃያል ሰው ይሻላል፤ በመንፈሱም ላይ የሚገዛ ከተማ ከሚወስዱ ይበልጣል።
- 33 ዕጣ በጉያ ይጣላል፤ መደብዋ ሁሉ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው።

ምዕራፍ 17

- 1 ጥል ባለበት ዘንድ እርድ ከሞላበት ቤት በጸጥታ ደረቅ ቅራሽ ይሻላል።
- 2 አስተዋይ ባሪያ ነውረኛውን ልጅ ይገዛል፤ በወንድማማች መካከልም ርስትን ይካፈላል።
- 3 ማቅለጫ ለብር፤ ከውር ለወርቅ ነው፤ እግዚአብሔር ግን ልብን ይፈትናል።
- 4 ክፉ ሰው የበደለኛን ከንፈር ይሰማል፤ ሐሰተኛም ወደ ተንኩሰኛ ምላስ ያደምጣል።
- 5 በድሀ የሚያላግጥ ፈጣሪውን ይሰድባል፤ በጥፋትም ደስ የሚለው ሳይቀጣ አይቀርም።

- 24 Pleasant words are like a honeycomb, sweetness to the soul and health to the body.
- 25 Sometimes there is a way that seems to be right, but in the end it is the way to death.
- 26 The appetite of workers works for them; their hunger urges them on.
- 27 Scoundrels concoct evil, and their speech is like a scorching fire.
- 28 A perverse person spreads strife, and a whisperer separates close friends.
- 29 The violent entice their neighbors, and lead them in a way that is not good.
- 30 One who winks the eyes plans perverse things; one who compresses the lips brings evil to pass.
- 31 Gray hair is a crown of glory; it is gained in a righteous life.
- 32 One who is slow to anger is better than the mighty, and one whose temper is controlled than one who captures a city.
- 33 The lot is cast into the lap, but the decision is the Lord's alone.

Chapter 17

- 1 Better is a dry morsel with quiet than a house full of feasting with strife.
- 2 A slave who deals wisely will rule over a child who acts shamefully, and will share the inheritance as one of the family.
- 3 The crucible is for silver, and the furnace is for gold, but the LORD tests the heart.
- 4 An evildoer listens to wicked lips; and a liar gives heed to a mischievous tongue.
- 5 Those who mock the poor insult their Maker; those who are glad at calamity will not go unpunished.

- 6 የሽማግሌዎች አክሊል የልጅ ልጆች ናቸው፤ የልጆችም ክብር አባቶቻቸው ናቸው።
- 7 ለሰነፍ የኩራት አነጋገር አይገባውም፤ ይልቁንም ሐሰተኛ ከንፈር ለመኩንን አይገባውም።
- 8 ገንዘብ ባደረገው ፊት መማለጃ እንደ ተዋበ ዕንቁ ነው፤ ወደ ዞረበትም ስፍራ ሁሉ ሥራውን ያቀናል።
- 9 ኃጢአትን የሚከድን ሰው ፍቅርን ይሻል፤ ነገርን የሚደጋግም ግን የተማመኑትን ወዳጆቹን ይለያያል።
- 10 መቶ ግርፋት በሰነፍ ጠልቆ ከሚገባ ይልቅ ተግሣጽ በአስተዋይ ሰው ጠልቆ ወደ ልቡ ይገባል።
- 11 ክፉ ሰው ዓመፃን ብቻ ይሻል፤ ስለዚህ ጨካኝ መልአክ ይላክበታል።
- 12 ሰነፍን በሰንፍናው ከመገናኘት ልጆችዋ የተነጠቁባትን ድብ መገናኘት ይሻላል።
- 13 በመልካም ፋንታ ክፉን የሚመልስ፤ ክፉ ነገር ከቤቱ አትርቅም።
- 14 የጠብ መጀመሪያ እንደ ውኃ አፈሳሰሰ ነው፤ ስለዚህ ጠብ ሳይበረታ አንተ ክርክርን ተው።
- 15 ኅጥሉን የሚያጸድቅና በጻድቁ ላይ የሚፈርድ፤ ሁለቱ በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊዎች ናቸው።
- 16 በሰነፍ እጅ የጥበብ መግዣ ገንዘብ መኖሩ ስለ ምንድር ነው? ጥበብን ይገዛ ዘንድ አእምሮ የለውምና።
- 17 ወዳጅ በዘመኑ ሁሉ ይወድዳል፤ ወንድምም ለመከራ ይወለዳል።
- 18 አእምሮ የጉደለው ሰው አጋና ይመታል፤ በባልንጀራውም ፊት ይዋሳል።
- 19 ዓመፃን የሚወድድ ክርክርን ይወድዳል፤ ደጁንም ዘለግ የሚያደርግ ውድቀትን ይሻል።

- 6 Grandchildren are the crown of the aged, and the glory of children is their parents.
- 7 Fine speech is not becoming to a fool; still less is false speech to a ruler.
- 8 A bribe is like a magic stone in the eyes of those who give it; wherever they turn they prosper.
- 9 One who forgives an affront fosters friendship, but one who dwells on disputes will alienate a friend.
- 10 A rebuke strikes deeper into a discerning person than a hundred blows into a fool.
- 11 Evil people seek only rebellion, but a cruel messenger will be sent against them.
- 12 Better to meet a she-bear robbed of its cubs than to confront a fool immersed in folly.
- 13 Evil will not depart from the house of one who returns evil for good.
- 14 The beginning of strife is like letting out water; so stop before the quarrel breaks out.
- 15 One who justifies the wicked and one who condemns the righteous are both alike an abomination to the LORD.
- 16 Why should fools have a price in hand to buy wisdom, when they have no mind to learn?
- 17 A friend loves at all times, and kinsfolk are born to share adversity.
- 18 It is senseless to give a pledge, to become surety for a neighbor.
- 19 One who loves transgression loves strife; one who builds a high threshold invites broken bones.

- 20 ጠማማ ልብ ያለው መልካምን አያገኝም፤ ምላሱንም የሚገለብጥ በከፋ ላይ ይወድቃል።
- 21 ሰነፍን የሚወልድ ጎዘን ይሆንበታል፤ የደንቆሮ ልጅም አባት ደስ አይለውም።
- 22 ደስ ያላት ልብ መልካም መድኃኒት ናት፤ ያዘነች ነፍስ ግን አጥንትን ታደርቃለች።
- 23 ጎጥእ የፍርድን መንገድ ለማጥመም ከብብት መግለጃን ይወስዳል።
- 24 በአስተዋይ ፊት ጥበብ ትኖራለች፤ የሰነፍ ዓይን ግን በምድር ዳርቻ ነው።
- 25 ሰነፍ ልጅ ለአባቱ ፀፀት ነው፤ ለወለደችውም ምሬት ነው።
- 26 ጻድቅን መቅጣት፤ ጨዋ ሰውንም በጻድቅነቱ መምታት መልካም አይደለም።
- 27 ጥቂት ቃልን የሚናገር አዋቂ ነው፤ መንፈሱም ቀዝቃዛ የሆነ አስተዋይ ነው።
- 28 ሰነፍ ዝም ቢል ጠቢብ ሆኖ ይቆጠራል፤ ከንፈሩንም የሚቁልፍ፡-ባለ አእምሮ ነው ይባላል።

ምዕራፍ 18

- 1 መለየት የሚወድድ ምኞቱን ይከተላል፤ መልካሙንም ጥበብ ሁሉ ይቃወማል።
- 2 ሰነፍ የጥበብን ነገር አይወድድም፤ በልቡ ያለውን ሁሉ መግለጥ ብቻ ይወድዳል እንጂ።
- 3 ጎጥእ በመጣ ጊዜ ንቀት ደግሞ ይመጣል፤ ነውርም ከስድብ ጋር።
- 4 የሰው አፍ ቃል የጠለቀ ውኃ ነው፤ የጥበብም ምንጭ ፈሳሽ ወንዝ ነው።
- 5 የጻድቅ ፍርድ ይጠምም ዘንድ፤ ለጎጥእም ማድላት መልካም አይደለም።

- 20 The crooked of mind do not prosper, and the perverse of tongue fall into calamity.
- 21 The one who begets a fool gets trouble; the parent of a fool has no joy.
- 22 A cheerful heart is a good medicine, but a downcast spirit dries up the bones.
- 23 The wicked accept a concealed bribe to pervert the ways of justice.
- 24 The discerning person looks to wisdom, but the eyes of a fool to the ends of the earth.
- 25 Foolish children are a grief to their father and bitterness to her who bore them.
- 26 To impose a fine on the innocent is not right, or to flog the noble for their integrity.
- 27 One who spares words is knowledgeable; one who is cool in spirit has understanding.
- 28 Even fools who keep silent are considered wise; when they close their lips, they are deemed intelligent.

Chapter 18

- 1 The one who lives alone is self-indulgent, showing contempt for all who have sound judgment.
- 2 A fool takes no pleasure in understanding, but only in expressing personal opinion.
- 3 When wickedness comes, contempt comes also; and with dishonor comes disgrace.
- 4 The words of the mouth are deep waters; the fountain of wisdom is a gushing stream.
- 5 It is not right to be partial to the guilty, or to subvert the innocent in judgment.

- 6 የሰነፍ ከንፈር በጥል ውስጥ ትገባለች፤
አፋም በትርጉን ትጠራለች።
- 7 የሰነፍ አፍ ለራሱ ጥፋት ነው፤
ከንፈሩም ለነፍሱ ወጥመድ ነው።
- 8 የጆሮ ጠቢ ቃል እንደ ጣፋጭ መብል
ነው፤ እርሱም እስከ ሆድ ጉርጆች
ድረስ ይወርዳል።
- 9 በሥራው ታካች የሚሆን የሀብት
አጥፊ ወንድም ነው።
- 10 የእግዚአብሔር ስም የጻና ግምብ
ነው፤ ጻድቅ ወደ እርሱ ሮጦ ከፍ ከፍ
ይላል።
- 11 ለባለጠጋ ሰው ሀብቱ እንደ ጻናች
ከተማ ናት፤ በእሳቡም እንደ ረጅም
ቅጥር።
- 12 ሰው ሳይወድቅ በፊት ልቡ ከፍ ከፍ
ይላል፤ ትሕትናም ክብረትን
ትቀድማለች።
- 13 ሳይሰማ ነገርን በሚመልስ ስንፍናና
እፍረት ይሆንበታል።
- 14 የሰው ነፍስ ሕመሙን ይታገላል፤
የተቀጠቀጠን መንፈስ ግን ማን
ያጠንክረዋል?
- 15 የአስተዋይ ልብ እውቀትን ያገኛል፤
የጠቢባንም ጆሮ እውቀትን
ትፈልጋለች።
- 16 የሰው ስጦታ መንገዱን
ታሰፋለታለች፤ በታላላቆችም ፊት
ታገባዋለች።
- 17 ወደ ፍርድ አስቀድሞ የገባ ጻድቅ
ይመስላል፤ ባልንጀራው ግን መጥቶ
ይመረምረዋል።
- 18 ዕጣ ክርክርን ትከለክላለች፤
በኃያላንም መካከል ትበይናለች።
- 19 የተበደለ ወንድም እንደ ጻናች ከተማ
ጽኑ ነው፤ ክርክራቸውም እንደ ግንብ
ብረት ነው።
- 20 የሰው ሆድ ከአፋ ፍሬ ይሞላል
ከንፈሩም ከሚያፈራው ይጠግባል።

- 6 A fool's lips bring strife, and a fool's
mouth invites a flogging.
- 7 The mouths of fools are their ruin,
and their lips a snare to themselves.
- 8 The words of a whisperer are like
delicious morsels; they go down into
the inner parts of the body.
- 9 One who is slack in work is close kin
to a vandal.
- 10 The name of the LORD is a strong
tower; the righteous run into it and
are safe.
- 11 The wealth of the rich is their strong
city; in their imagination it is like a
high wall.
- 12 Before destruction one's heart is
haughty, but humility goes before
honor.
- 13 If one gives answer before hearing,
it is folly and shame.
- 14 The human spirit will endure sick-
ness; but a broken spirit--who can
bear?
- 15 An intelligent mind acquires know-
ledge, and the ear of the wise seeks
knowledge.
- 16 A gift opens doors; it gives access to
the great.
- 17 The one who first states a case
seems right, until the other comes
and cross-examines.
- 18 Casting the lot puts an end to
disputes and decides between power-
ful contenders.
- 19 An ally offended is stronger than a
city; such quarreling is like the bars
of a castle.
- 20 From the fruit of the mouth one's
stomach is satisfied; the yield of the
lips brings satisfaction.

- 21 ሞትና ሕይወት በምላስ እጅ ናቸው፤ የሚወድዱአትም ፍሬዋን ይበላሉ።
- 22 ሚስት ያገኘ በረከትን አገኘ፤ ከእግዚአብሔርም ሞገስን ይቀበላል።
- 23 ደሀ በትሕትና እየለመነ ይናገራል፤ ባለጠጋ ግን በድፍረት ይመልሳል።
- 24 ብዙ ወዳጆች ያሉት ሰው ይጠፋል፤ ነገር ግን ከወንድም አብልጦ የሚጠጋጋ ወዳጅ አለ።

ምዕራፍ 19

- 1 በከንፈሩ ከሚወሳልት ሰነፍ ይልቅ ያለ ነውር የሚሄድ ደሀ ይሻላል።
- 2 ነፍስ እውቀት የሌለባት ትሆን ዘንድ መልካም አይደለም፤ እግሩንም የሚያፈጥን ከመንገድ ይሰታል።
- 3 የሰው ስንፍና መንገዱን ታጣምም በታለች፤ ልቡም በእግዚአብሔር ላይ ይቁጣል።
- 4 ባለጠግነት ብዙ ወዳጆች ይጨምራል፤ የደሀ ወዳጅ ግን ከእርሱ ይርቃል።
- 5 ሐሰተኛ ምስክር ሳይቀጣ አይቀርም፤ በሐሰትም የሚናገር አያመልጥም።
- 6 ብዙ ሰዎች ለጋሱን ያቁላምጣሉ፤ ስጦታ ለሚሰጥም ሁሉ ወዳጅ ነው።
- 7 ደሀን ሰው ወንድሞቹ ሁሉ ይጠሉታል፤ ይልቁንም ወዳጆቹ ከእርሱ ይርቃሉ። እነርሱንም በቃል ቢከተላቸው አንዳች አይረቡትም።
- 8 ጥበብን የሚያገኝ ነፍሱን ይወድዳል፤ ማስተዋልንም የሚጠብቅ መልካም ነገርን ያገኛል።
- 9 ሐሰተኛ ምስክር ሳይቀጣ አይቀርም፤ በሐሰትም የሚናገር ይጠፋል።
- 10 ለሰነፍ ቅምጥልነት አይገባውም፤ ይልቁንም ባሪያ በአለቆች ላይ ይገዛ ዘንድ።
- 11 ሰውን ጠቢብ አእምሮው ከቀጣ ያዘገየዋል፤ ለበደለኛውም ይቅር ይል ዘንድ ከብር ይሆንለታል።

- 21 Death and life are in the power of the tongue, and those who love it will eat its fruits.
- 22 He who finds a wife finds a good thing, and obtains favor from the LORD.
- 23 The poor use entreaties, but the rich answer roughly.
- 24 Some friends play at friendship but a true friend sticks closer than one's nearest kin.

Chapter 19

- 1 Better the poor walking in integrity than one perverse of speech who is a fool.
- 2 Desire without knowledge is not good, and one who moves too hurriedly misses the way.
- 3 One's own folly leads to ruin, yet the heart rages against the LORD.
- 4 Wealth brings many friends, but the poor are left friendless.
- 5 A false witness will not go unpunished, and a liar will not escape.
- 6 Many seek the favor of the generous, and everyone is a friend to a giver of gifts.
- 7 If the poor are hated even by their kin, how much more are they shunned by their friends! When they call after them, they are not there.
- 8 To get wisdom is to love oneself; to keep understanding is to prosper.
- 9 A false witness will not go unpunished, and the liar will perish.
- 10 It is not fitting for a fool to live in luxury, much less for a slave to rule over princes.
- 11 Those with good sense are slow to anger, and it is their glory to overlook an offense.

- 12 እንደ እንበሳ ግሣት የንጉሥ ቀጣ ነው። ሞገሱም በመስክ ላይ እንዳለ ጠል ነው።
- 13 ሰነፍ ልጅ ለአባቱ ጎዘን ነው። ጠበኛም ሚስት እንደማያቋርጥ ነጠብጣብ ናት።
- 14 ቤትና ባለጠግነት ከአባቶች ዘንድ ይወረሳሉ፤ አስተዋይ ሚስት ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ናት።
- 15 ተግባር መፍታት እንቅልፍን ታመጣለች። የታካችም ነፍስ ትራባለች።
- 16 ትእዛዝን የሚጠብቅ ነፍሱን ይጠብቃል፤ መንገዱን ችል የሚል ግን ይጠፋል።
- 17 ለድሀ ቸርነትን የሚያደርግ ለእግዚአብሔር ያበድራል። በጎነቱንም መልሶ ይከፍለዋል።
- 18 ተስፋ ገና ሳለች ልጅህን ገሥጽ። መሞቱንም አትሻ።
- 19 ንዴተኛ ሰው መቀጮ ይከፍላል፤ ብታድነውም ደግሞ ትጨምራለህ።
- 20 ምክርን ሰማ። ተግሣጽንም ተቀበል በፍጻሜህ ጠቢብ ትሆን ዘንድ።
- 21 በሰው ልብ ብዙ አሳብ አለ፤ የእግዚአብሔር ምክር ግን እርሱ ይጸናል።
- 22 የሰው ቸርነት የእርሱ ፍሬ ነው፤ ከሐሰተኛ ባለጠጋም እውነተኛ ድሀ ይሻላል።
- 23 እግዚአብሔርን መፍራት ወደ ሕይወት ይመራል፤ የሚፈራውም ጠግቦ ይኖራል። ክፉ ነገርም አያገኘውም።
- 24 ታካች ሰው እጁን በወጭቱ ያጠልቃታል። ወደ አፉ ስንኳ አይመልሳትም።
- 25 ፌዘኛ ብትገርፈው አላዋቂ ብልሃተኛ ይሆናል፤ አስተዋይን ሰው ብትገሥጸው እውቀትን ያገኛል።

- 12 A king's anger is like the growling of a lion, but his favor is like dew on the grass.
- 13 A stupid child is ruin to a father, and a wife's quarreling is a continual dripping of rain.
- 14 House and wealth are inherited from parents, but a prudent wife is from the LORD.
- 15 Laziness brings on deep sleep; an idle person will suffer hunger.
- 16 Those who keep the commandment will live; those who are heedless of their ways will die.
- 17 Whoever is kind to the poor lends to the LORD, and will be repaid in full.
- 18 Discipline your children while there is hope; do not set your heart on their destruction.
- 19 A violent tempered person will pay the penalty; if you effect a rescue, you will only have to do it again.
- 20 Listen to advice and accept instruction, that you may gain wisdom for the future.
- 21 The human mind may devise many plans, but it is the purpose of the LORD that will be established.
- 22 What is desirable in a person is loyalty, and it is better to be poor than a liar.
- 23 The fear of the LORD is life indeed; filled with it one rests secure and suffers no harm.
- 24 The lazy person buries a hand in the dish, and will not even bring it back to the mouth.
- 25 Strike a scoffer, and the simple will learn prudence; reprove the intelligent, and they will gain knowledge.

- 26 አባቱን የሚያስከፋ እናቱንም የሚያሳድድ የሚያሳፍርና ጎስቋላ ልጅ ነው።
- 27 ልጅ ሆይ፥ ተግሣጽን ከሰማህ በኋላ ከእውቀት ቃል መሳሳትን ተው።
- 28 ወሰላታ ምስክር በፍርድ ያፌዛል፥ የጎጥአንም አፍ ከፋትን ይውጣል።
- 29 ለሚያፈዙ ሰዎች ፍርድ ተዘጋጅታለች፥ ለሰነፎችም ጀርባ በትር።

ምዕራፍ 20

- 1 የወይን ጠጅ ፌዘኛ ያደርጋል፥ ብርቱ መጠጥም ጠበኛ ያደርጋል፤ በዚህም የሳተ ሁሉ ጠቢብ አይደለም።
- 2 የንጉሥ ቀጣ እንደ አንበሳ ግሣት ነው፤ የሚያስቈጣውም ሰው የራሱን ነፍስ ይበድላል።
- 3 ከክርክር ይርቅ ዘንድ ለሰው ክብሩ ነው፤ ሰነፍ ሁሉ ግን እንዲህ ባለ ነገር ይጣመራል።
- 4 ታካች ሰው በብርድ ምክንያት አያርሰም፤ ስለዚህ በመክር ይለምናል፥ ምንም አያገኝም።
- 5 ምክር በሰው ልብ እንደ ጠሊቅ ውኃ ነው፤ አእምሮ ያለው ሰው ግን ይቀዳዋል።
- 6 ብዙ ሰዎች ችርነታቸውን ያወራሉ፤ የታመነውን ሰው ግን ማን ያገኘዋል?
- 7 ጻድቅ ያለ ነውር ይሄዳል፥ ልጆቹም ከእርሱ በኋላ ምስጢኖች ናቸው።
- 8 በፍርድ ወንበር የተቀመጠ ንጉሥ ክፉውን ሁሉ በዓይኖቹ ይበትናል።
- 9 ልቤን አነጻሁ፥ ከኃጢአትም ጠራሁ የሚል ማን ነው?
- 10 ሁለት ዓይነት ሚዛንና ሁለት ዓይነት መስፈሪያ፥ ሁለቱ በእግዚአብሔር ፊት ርኩሳን ናቸው።

- 26 Those who do violence to their father and chase away their mother are children who cause shame and bring reproach.
- 27 Cease straying, my child, from the words of knowledge, in order that you may hear instruction.
- 28 A worthless witness mocks at justice, and the mouth of the wicked devours iniquity.
- 29 Condemnation is ready for scoffers, and flogging for the backs of fools.

Chapter 20

- 1 Wine is a mocker, strong drink a brawler, and whoever is led astray by it is not wise.
- 2 The dread anger of a king is like the growling of a lion; anyone who provokes him to anger forfeits life itself.
- 3 It is honorable to refrain from strife, but every fool is quick to quarrel.
- 4 The lazy person does not plow in season; harvest comes, and there is nothing to be found.
- 5 The purposes in the human mind are like deep water, but the intelligent will draw them out.
- 6 Many proclaim themselves loyal, but who can find one worthy of trust?
- 7 The righteous walk in integrity-- happy are the children who follow them!
- 8 A king who sits on the throne of judgment winnows all evil with his eyes.
- 9 Who can say, "I have made my heart clean; I am pure from my sin"?
- 10 Diverse weights and diverse measures are both alike an abomination to the LORD.

- 11 ሕፃን ቅንና ንጹሕ መሆኑ በሚያደርገው ሥራ ይታወቃል።
- 12 የሚሰማ ጆርገና የሚያይ ዓይንን፣ ሁለቱን እግዚአብሔር ፈጠራቸው።
- 13 ድሀ እንዳትሆን እንቅልፍን አትውደድ፤ ዓይንህን ክፈት፣ እንጀራም ትጠግባለህ።
- 14 የሚገዛ ሰው፡- ክፉ ነው ክፉ ነው ይላል፤ በሄደ ጊዜ ግን ይመካል።
- 15 ወርቅና ብዙ ቀይ ዕንቅ ይገኛል፤ የእውቀት ከንፈር ግን የከበረች ጌጥ ናት።
- 16 ለማያውቀው ከተዋሰ ሰው ልብሱን ውሰድ፣ ለእንግዳ የተዋሰውንም እርሱን አግተው።
- 17 የሐሰት እንጀራ ለሰው የጣፈጠ ነው፤ ከዚያ በኋላ ግን አፋ ጭንጫ ይሞላል።
- 18 አሳብ በምክር ትጸናለች፣ በመልካምም ምክር ሰልፍ አድርግ።
- 19 ዘዋሪ ሐሜተኛ ምሥጢርን ይገልጻል፤ ከንፈሩን የሚያምጠሙጥ ሰውን አትገናኘው።
- 20 አባቱን ወይም እናቱን የሚሰድብ፣ በጽቅድቅ ጨለማ መብራቱ ይጠፋል።
- 21 በመጀመሪያ ፈጥኖ የተከማቸ ርስት ፍጻሜው አይባረክም።
- 22 ክፉ እመልሳለሁ አትበል፤ እግዚአብሔርን ተማመን፣ እርሱም ያድንሃል።
- 23 ሁለት ዓይነት ሚዛን በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ነው፣ ሐሰተኛ ሚዛንም መልካም አይደለም።
- 24 የሰው አካሄድ ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው፤ እንግዲያስ ሰው መንገዱን እንዴት ያስተውላል?
- 25 ሰው በችኩላ፡- ለእግዚአብሔር የተቀደሰ ነው ብሎ ቢሳል፣ ከተሳለም በኋላ ቢፀፀት ወጥመድ ነው።

- 11 Even children make themselves known by their acts, by whether what they do is pure and right.
- 12 The hearing ear and the seeing eye-- the LORD has made them both.
- 13 Do not love sleep, or else you will come to poverty; open your eyes, and you will have plenty of bread.
- 14 "Bad, bad," says the buyer, then goes away and boasts.
- 15 There is gold, and abundance of costly stones; but the lips informed by knowledge are a precious jewel.
- 16 Take the garment of one who has given surety for a stranger; seize the pledge given as surety for foreigners.
- 17 Bread gained by deceit is sweet, but afterward the mouth will be full of gravel.
- 18 Plans are established by taking advice; wage war by following wise guidance.
- 19 A gossip reveals secrets; therefore do not associate with a babbler.
- 20 If you curse father or mother, your lamp will go out in utter darkness.
- 21 An estate quickly acquired in the beginning will not be blessed in the end.
- 22 Do not say, "I will repay evil"; wait for the LORD, and he will help you.
- 23 Differing weights are an abomination to the LORD, and false scales are not good.
- 24 All our steps are ordered by the LORD; how then can we understand our own ways?
- 25 It is a snare for one to say rashly, "It is holy," and begin to reflect only after making a vow.

- 26 ጠቢብ ንጉሥ ኅጥአንን በመንሽ ይበትናቸዋል፤ መንኲራኩሩንም በእነርሱ ላይ ያንኲራኩርባቸዋል።
- 27 የሰው መንፈስ የእግዚአብሔር መብራት ነው የሆዱን ጉርጆች ሁሉ የሚመረምር።
- 28 ቸርነትና እውነት ንጉሥን ይጠብቁታል፤ ዙፋኑም በቸርነት ይበረታል።
- 29 የጎበዛዝት ክብር ጉልበታቸው ናት፥ የሽማግሌዎችም ጌጥ ሽበት ነው።
- 30 የሰንበር ቀሳል ክፉዎችን ያነጻል፤ ግርፋትም ወደ ሆድ ጉርጆች ይገባል።

ምዕራፍ 21

- 1 የንጉሥ ልብ እንደ ውኃ ፈሳሾች በእግዚአብሔር እጅ ነው፤ ወደ ወደደውም ያዘነብላዋል።
- 2 የሰው መንገድ ሁሉ በዓይኑ ፊት የቀናች ትመስለዋለች፤ እግዚአብሔር ግን ልብን ይመዝናል።
- 3 እግዚአብሔር ከመሥዋዕት ይልቅ ጽድቅንና ቅን ነገርን ማድረግ ይወድዳል።
- 4 ትዕቢተኛ ዓይንና ደፋር ልብ የኅጥአንም እርሻ ኃጢአት ነው።
- 5 የትጉህ አሳብ ወደ ጥጋብ ያደርሳል፤ ችኩል ሰው ሁሉ ግን ለመጉደል ይቸኩላል።
- 6 በሐሰተኛ ምላስ መዝገብ ማከማቸት የሚበገን ጉም ነው፤ ይህን የሚፈልጉ ሞትን ይፈልጋሉ።
- 7 ቅን ነገርን ያደርጉ ዘንድ አይወድዱምና የኅጥአን ንጥቂያ ራሳቸውን ያጠፋቸዋል።
- 8 የበደለኛ መንገድ የጠመመች ናት፤ የንጹሕ ሥራ ግን የቀና ነው።
- 9 ከጠበኛ ሴት ጋር በአንድ ቤት ከመቀመጥ በውጪ በቤት ማዕዘን ላይ መቀመጥ ይሻላል።

- 26 A wise king winnows the wicked, and drives the wheel over them.
- 27 The human spirit is the lamp of the LORD, searching every inmost part.
- 28 Loyalty and faithfulness preserve the king, and his throne is upheld by righteousness.
- 29 The glory of youths is their strength, but the beauty of the aged is their gray hair.
- 30 Blows that wound cleanse away evil; beatings make clean the innermost parts.

Chapter 21

- 1 The king's heart is a stream of water in the hand of the LORD; he turns it wherever he will.
- 2 All deeds are right in the sight of the doer, but the LORD weighs the heart.
- 3 To do righteousness and justice is more acceptable to the LORD than sacrifice.
- 4 Haughty eyes and a proud heart-- the lamp of the wicked--are sin.
- 5 The plans of the diligent lead surely to abundance, but everyone who is hasty comes only to want.
- 6 The getting of treasures by a lying tongue is a fleeting vapor and a snare of death.
- 7 The violence of the wicked will sweep them away, because they refuse to do what is just.
- 8 The way of the guilty is crooked, but the conduct of the pure is right.
- 9 It is better to live in a corner of the housetop than in a house shared with a contentious wife.

- 10 የጎጥእ ነፍስ ክፉን ትመኛለች፤ በፈቱም ባልንጀራው ሞገስን አያገኝም።
- 11 ፌዘኛ ቅጣትን በተቀበለ ጊዜ አላዋቂ ሰው ጥበብን ያገኛል፤ ጠቢብም ቢማር እውቀትን ይቀበላል።
- 12 ጸድቅ ስለ ጎጥእ ቤት ያስባል፤ ጎጥአንም ለጥፋት እንደ ተገለበጡ።
- 13 የድሀውን ጩኸት እንዳይሰማ ጀሮውን የሚደፍን ሰው፤ እርሱ ራሱ ይጮኻል አይሰማለትም።
- 14 ስጦታ በስውር ቊጣን ታጠፋለች፤ የብብትም ውስጥ ጉቦ ጽኑ ቊጣን ታበርዳለች።
- 15 ፍርድን ማድረግ ለጸድቅ ደስታ ነው፤ ኃጢአትን ለሚያደርጉ ግን ጥፋት ነው።
- 16 ከማስተዋል መንገድ የሚላላት ሰው በሙታን ጉባኤ ያርፋል።
- 17 ተድላ የሚወድድ ድሀ ይሆናል፤ የወይን ጠጅንና ዘይትንም የሚወድድ ባለጠጋ አይሆንም።
- 18 ጎጥእ የጸድቅ ቤዛ ነው፤ በደለኛም የቅን ሰው ቤዛ ነው።
- 19 ከጠበኛና ከቊጣ ሴት ጋር ከመቀመጥ በምድረ በዳ መቀመጥ ይሻላል።
- 20 የከበረ መዝገብና ዘይት በጠቢብ ሰው ቤት ይኖራል። አእምሮ የሌለው ሰው ግን ይውጣል።
- 21 ጽድቅንና ምሕረትን የሚከተል ሕይወትንና ጽድቅን ክብርንም ያገኛል።
- 22 ጠቢብ የኃያላንን ከተማ ይገባታል፤ የሚታመኑበትንም ኃይል ያፈርሳል።
- 23 አፉንና ምላሱን የሚጠብቅ ነፍሱን ከመከራ ይጠብቃል።
- 24 ኩሩና ተጓዳኛ ሰው ፌዘኛ ይባላል፤ እርሱም በትዕቢት ቊጣ ያደርጋል።

- 10 The souls of the wicked desire evil; their neighbors find no mercy in their eyes.
- 11 When a scoffer is punished, the simple become wiser; when the wise are instructed, they increase in knowledge.
- 12 The Righteous One observes the house of the wicked; he casts the wicked down to ruin.
- 13 If you close your ear to the cry of the poor, you will cry out and not be heard.
- 14 A gift in secret averts anger; and a concealed bribe in the bosom, strong wrath.
- 15 When justice is done, it is a joy to the righteous, but dismay to evil-doers.
- 16 Whoever wanders from the way of understanding will rest in the assembly of the dead.
- 17 Whoever loves pleasure will suffer want; whoever loves wine and oil will not be rich.
- 18 The wicked is a ransom for the righteous, and the faithless for the upright.
- 19 It is better to live in a desert land than with a contentious and fretful wife.
- 20 Precious treasure remains in the house of the wise, but the fool devours it.
- 21 Whoever pursues righteousness and kindness will find life and honor.
- 22 One wise person went up against a city of warriors and brought down the stronghold in which they trusted.
- 23 To watch over mouth and tongue is to keep out of trouble.
- 24 The proud, haughty person, named "Scoffer," acts with arrogant pride.

- 25 ታካችን ምኞቱ ትገድለዋለች፥ እጆቿ ይሠሩ ዘንድ አይፈቅዱምና።
- 26 ኅጥእ ቀኑን ሁሉ ምኞትን ይመኛል፤ ጸድቅ ግን ይሰጣል፥ አይሰስትም።
- 27 የኅጥአን መሥዋዕት አስጸያፊ ነው፤ ይልቁንም በክፉ አሳብ ሲያቀርቡት አስጸያፊ ነው።
- 28 ሐሰተኛ ምስክር ይጠፋል፤ የሚሰማ ሰው ግን ተጠንቅቆ ይናገራል።
- 29 ኅጥእ ፊቱን ያጠነክራል፤ ቅን ሰው ግን መንገዱን ያጸናል።
- 30 ጥበብ ወይም ማስተዋል ወይም ምክር በእግዚአብሔር ላይ የለም።
- 31 ፈረስ ለጦርነት ቀን ይዘጋጃል፤ ድል ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው።

ምዕራፍ 22

- 1 መልካም ስም ከብዙ ባለጠግነት ይሻላል፥ መልካምም ሞገስ ከብርና ከወርቅ ይበልጣል።
- 2 ባለጠና ድሀ ተገናኙ፤ እግዚአብሔር የሁላቸው ፈጣሪ ነው።
- 3 ብልሀ ሰው ክፉን አይቶ ይሸሸጋል፤ አላዋቂዎች ግን አልፈው ይጎዳሉ።
- 4 ትሕትናና እግዚአብሔርን መፍራት ባለጠግነት ክብር ሕይወትም ነው።
- 5 እሾህና ወጥመድ በጠማማ ሰው መንገድ ናቸው፤ ነፍሱን ግን የሚጠብቅ ከእነርሱ ይርቃል።
- 6 ልጅን በሚሄድበት መንገድ ምራው፥ በሸመገለም ጊዜ ከእርሱ ፈቀቅ አይልም።
- 7 ባለጠጋ ድሆችን ይገዛል፥ ተበዳሪም የአበዳሪ ባሪያ ነው።
- 8 ኃጢአትን የሚዘራ መከራን ያጭዳል፥ የቀጣውም በትር ይጠፋል።
- 9 ርገሩህ የተባረከ ይሆናል፥ ከእንጀራው ለድሀ ሰጥቶአልና።

- 25 The craving of the lazy person is fatal, for lazy hands refuse to labor.
- 26 All day long the wicked covet, but the righteous give and do not hold back.
- 27 The sacrifice of the wicked is an abomination; how much more when brought with evil intent.
- 28 A false witness will perish, but a good listener will testify successfully.
- 29 The wicked put on a bold face, but the upright give thought to their ways.
- 30 No wisdom, no understanding, no counsel, can avail against the LORD.
- 31 The horse is made ready for the day of battle, but the victory belongs to the LORD.

Chapter 22

- 1 A good name is to be chosen rather than great riches, and favor is better than silver or gold.
- 2 The rich and the poor have this in common: the LORD is the maker of them all.
- 3 The clever see danger and hide; but the simple go on, and suffer for it.
- 4 The reward for humility and fear of the LORD is riches and honor and life.
- 5 Thorns and snares are in the way of the perverse; the cautious will keep far from them.
- 6 Train children in the right way, and when old, they will not stray.
- 7 The rich rules over the poor, and the borrower is the slave of the lender.
- 8 Whoever sows injustice will reap calamity, and the rod of anger will fail.
- 9 Those who are generous are blessed, for they share their bread with the poor.

- 10 ፈዘኛን ብታወጣ ክርክር ይወጣል፥ ጠብና ስድብም ያልቃል።
- 11 የልብን ንጽሕና የሚወድድና ሞገስ በከንፈሩ ያለች፥ ንጉሥ ወዳጁ ይሆናል።
- 12 የእግዚአብሔር ዓይኖች እውቀትን ይጠብቃሉ፤ እርሱ ግን የወስላታውን ቃል ይገለብጣል።
- 13 ታካች ሰው፡- አንበሳ በሚዳ ነው፤ በመንገዱ ላይ እሞታለሁ ይላል።
- 14 የጋለሞታ ሴት አፍ የጠለቀ ጉድጓድ ነው፤ እግዚአብሔር የተቋጣው በእርስዋ ይወድቃል።
- 15 ስንፍና በሕፃን ልብ ታስሮአል፤ የተግሣጽ በትር ግን ከእርሱ ያርቃታል።
- 16 ለራሱ ጥቅም ለመጨመር ሲል ድሀን የሚገዛ፥ ለባለጠጋም የሚሰጥ፥ እርሱ ወደ ድሀነት ይወድቃል።
- 17 ጆሮህን አዘንብለህ የጠቢባንን ቃላት ሰማ፥ ልብህንም ወደ እውቀቴ አድርግ፤
- 18 እነርሱን በውስጥህ ብትጠብቅ፥ በከንፈሮችህም ላይ የተዘጋጁ ቢሆኑ፥ የተወደደ ነገር ይሆንልሃልና።
- 19 እምነትህ በእግዚአብሔር ይሆን ዘንድ ለአንተ ዛሬ እነሆ አስታወቅሁህ።
- 20-21 የእውነትን ቃል እርግጥነት አስታውቅህ ዘንድ፥ ለሚጠይቅህም እውነትን ቃል መመለስ ይቻልህ ዘንድ፥ በምክርና በእውቀት የከበረን ነገር አልጻፍሁልህምን?
- 22 ድሀን በግድ አትበለው ድሀ ነውና፤ ችግረኛውንም በበር አትግፋው፤
- 23 እግዚአብሔር የእነርሱን ፍርድ ይፋረድላቸዋልና፥ የቀሙአቸውንም ሰዎች ሕይወት ይቀማልና።
- 24 ከቅጡ ሰው ጋር ባልንጀራ አትሁን፥ ከወፈፍተኛም ጋት አትሂድ፥

- 10 Drive out a scoffer, and strife goes out; quarreling and abuse will cease.
- 11 Those who love a pure heart and are gracious in speech will have the king as a friend.
- 12 The eyes of the LORD keep watch over knowledge, but he overthrows the words of the faithless.
- 13 The lazy person says, "There is a lion outside! I shall be killed in the streets!"
- 14 The mouth of a loose woman is a deep pit; he with whom the LORD is angry falls into it.
- 15 Folly is bound up in the heart of a boy, but the rod of discipline drives it far away.
- 16 Oppressing the poor in order to enrich oneself, and giving to the rich, will lead only to loss.
- 17 The words of the wise: Incline your ear and hear my words, and apply your mind to my teaching;
- 18 for it will be pleasant if you keep them within you, if all of them are ready on your lips.
- 19 So that your trust may be in the LORD, I have made them known to you today--yes, to you.
- 20 Have I not written for you thirty sayings of admonition and knowledge,
- 21 to show you what is right and true, so that you may give a true answer to those who sent you?
- 22 Do not rob the poor because they are poor, or crush the afflicted at the gate;
- 23 for the LORD pleads their cause and despoils of life those who despoil them.
- 24 Make no friends with those given to anger, and do not associate with hotheads,

- 25 መንገዱን እንዳትማር ለነፍስህም ወጥመድ እንዳታገኝህ።
- 26 እጃቸውን አጋና እንደሚማቱ፥ ለባለ ዕዳዎች እንደሚዋሱ አትሁን፤
- 27 የምትከፍለው ባይኖርህ፥ ምንጣፍህን ከበታችህ ስለ ምን ይወስዳል?
- 28 አባቶችህ የሠሩትን የቀድሞውን የድንበር ምልክት አታፍልስ።
- 29 በሥራው የቀጠፈ ሰውን አይተሃልን? በነገሥታት ፊት ይቆማል፤ በተዋረዱም ሰዎች ፊት አይቆምም።

ምዕራፍ 23

- 1 ከመኩንን ጋር ለመብላት በተቀመጥህ ጊዜ፥ በፊትህ ያለውን በደገና አስተውል፤
- 2 ሰውነትህም ቢሳሳ፥ በጉሮሮህ ላይ ካራ አድርግ።
- 3 ጣፋጩ መብል አይመርህ የሐሰት እንጀራ ነውና።
- 4 ባለጠጋ ለመሆን አትድከም፤ የገዛ ራስህን ማስተዋል ተው።
- 5 በእርሱ ላይ ዓይንህን ብታዘወትርበት ይጠፋል፤ ባለጠግነት ወደ ሰማይ እንደሚበርር እንደ ንስር ለራሱ ከንፍ ያበጃልና።
- 6 የቀናተኛን ሰው እንጀራ አትብላ፥ ጣፋጩ መብልም አይመርህ፤
- 7 በልቡ እንዳሰበ እንዲሁ ነውና፤ ብላ ጠጣ ይልሃል፥ ልቡ ግን ካንተ ጋር አይደለም።
- 8 የበላኸውን መብል ትተፋዋለህ፥ ያማረውንም ቃልህን ታጠፋዋለህ።
- 9 በሰነፍ ጆሮ አንዳች አትናገር፥ የቃልህን ጥበብ ያፈዝብሃልና።
- 10 የቀድሞውን የድንበር ምልክት አታፍልስ፤ ወደ ድሀ አደጎች እርሻ አትግባ፤
- 11 ታዳጊአቸው ጽኑ ነውና፥ እርሱም ፍርዳቸውን ከአንተ ጋር ይፋረዳልና።

- 25 or you may learn their ways and entangle yourself in a snare.
- 26 Do not be one of those who give pledges, who become surety for debts.
- 27 If you have nothing with which to pay, why should your bed be taken from under you?
- 28 Do not remove the ancient landmark that your ancestors set up.
- 29 Do you see those who are skillful in their work? they will serve kings; they will not serve common people.

Chapter 23

- 1 When you sit down to eat with a ruler, observe carefully what is before you,
- 2 and put a knife to your throat if you have a big appetite.
- 3 Do not desire the ruler's delicacies, for they are deceptive food.
- 4 Do not wear yourself out to get rich; be wise enough to desist.
- 5 When your eyes light upon it, it is gone; for suddenly it takes wings to itself, flying like an eagle toward heaven.
- 6 Do not eat the bread of the stingy; do not desire their delicacies;
- 7 for like a hair in the throat, so are they. "Eat and drink!" they say to you; but they do not mean it.
- 8 You will vomit up the little you have eaten, and you will waste your pleasant words.
- 9 Do not speak in the hearing of a fool, who will only despise the wisdom of your words.
- 10 Do not remove an ancient landmark or encroach on the fields of orphans,
- 11 for their redeemer is strong; he will plead their cause against you.

- 12 ልብህን ለተግሣጽ ስጥ፥ ጆሮህንም ወደ እውቀት ቃል።
- 13 ሕፃንን ከመቅጣት ችል አትበል፥ በበትር ብትመታው አይሞትምና።
- 14 በበትር ትመታዋለህ፥ ነፍሱንም ትታደጋለህ።
- 15 ልጄ ሆይ፥ ልብህ ጠቢብ በሆን ልቤ ደግሞ ደስ ይለዋል፤
- 16 ከንፈሮችህም በቅን ቢናገሩ ኩላሊቶቼ ደስ ይላቸዋል።
- 17 ልብህ በኃጢአተኞች አይቅና፤ ነገር ግን ቀኑን ሙሉ እግዚአብሔርን በመፍራት ኑር፤
- 18 በእውነት ፍጻሜ አለህና፥ ተስፋህም አይጠፋምና።
- 19 ልጄ ሆይ፥ ስማ ጠቢብም ሁን ልብህንም በቀናው መንገድ ምራ።
- 20 የወይን ጠጅ ከሚጠጡ ጋር አትቀመጥ ለሥጋም ከሚሣሡ ጋር፤
- 21 ሰካርና ሆዳም ይደኽያሉና፥ የእንቅልፍም ብዛት የተበጫጨቀ ጨርቅ ያስለብላልና።
- 22 የወለደህን አባትህን ስማ፥ እናትህም ባረጀች ጊዜ አትናቃት።
- 23 እውነትን ግዛ አትሸጣትም፥ ጥበብን ተግሣጽን ማስተዋልንም።
- 24 የጻድቅ አባት እጅግ ደስ ይለዋል፥ ጠቢብንም ልጅ የወለደ ሐሳብን ያገኛል።
- 25 አባትህና እናትህ ደስ ይበላቸው፥ አንተንም የወለደች ደስ ይበላት።
- 26 ልጄ ሆይ፥ ልብህን ስጠኝ፥ ዓይኖችህም መንገዴን ይውደዱ፤
- 27 ጋለሞታ ሴት የጠለቀች ዐዘቅት ናትና፥ ሌላይቱም ሴት የጠበበች ጉድጓድ ናትና።
- 28 እንደ ሌባ ታደባለች ወስላቶችንም በሰው ልጆች መካከል ታበዛለች።

- 12 Apply your mind to instruction and your ear to words of knowledge.
- 13 Do not withhold discipline from your children; if you beat them with a rod, they will not die.
- 14 If you beat them with the rod, you will save their lives from Sheol.
- 15 My child, if your heart is wise, my heart too will be glad.
- 16 My soul will rejoice when your lips speak what is right.
- 17 Do not let your heart envy sinners, but always continue in the fear of the LORD.
- 18 Surely there is a future, and your hope will not be cut off.
- 19 Hear, my child, and be wise, and direct your mind in the way.
- 20 Do not be among winebibbers, or among gluttonous eaters of meat;
- 21 for the drunkard and the glutton will come to poverty, and drowsiness will clothe them with rags.
- 22 Listen to your father who begot you, and do not despise your mother when she is old.
- 23 Buy truth, and do not sell it; buy wisdom, instruction, and understanding.
- 24 The father of the righteous will greatly rejoice; he who begets a wise son will be glad in him.
- 25 Let your father and mother be glad; let her who bore you rejoice.
- 26 My child, give me your heart, and let your eyes observe my ways.
- 27 For a prostitute is a deep pit; an adulteress is a narrow well.
- 28 She lies in wait like a robber and increases the number of the faithless.

- 29 ዋይታ ለማን ነው? ጎዘን ለማን ነው? ጠብ ለማን ነው? ጩኸት ለማን ነው? ያለ ምክንያት መቀሰል ለማን ነው? የዓይን ቅላት ለማን ነው?
- 30 የወይን ጠጅ በመጠጣት ለሚዘገዩ አይደለም? የተደባለቀ የወይንን ጠጅ ይፈትኑ ዘንድ ለሚከተሉ አይደለም?
- 31 ወደ ወይን ጠጅ አትመልከት በቀላ ጊዜ፥ መልኩም በብርሌ ባንጸባረቀ ጊዜ፥ እየጣፈጠም በገባ ጊዜ።
- 32 በኋላ እንደ እባብ ይነድፋል፥ እንደ እፋኝትም መርዙን ያፈሰሳል።
- 33 ዓይኖችህ ጋለሞታዎችን ያያሉ፥ ልብህም ጠማማ ነገርን ይናገራል።
- 34 በባሕር ውስጥ እንደ ተኛ ትሆናለህ፥ በደቀልም ላይ እንደ ተኛ።
- 35 መቱኝ፥ ያውም አልተሰማኝም፤ ገሰሙኝ፥ አላወቅሁምም። መቼ እነሣለሁ? ደግሞ ጨምራ እሻታለሁ ትላለህ።

- 29 Who has woe? Who has sorrow? Who has strife? Who has complaining? Who has wounds without cause? Who has redness of eyes?
- 30 Those who linger late over wine, those who keep trying mixed wines.
- 31 Do not look at wine when it is red, when it sparkles in the cup and goes down smoothly.
- 32 At the last it bites like a serpent, and stings like an adder.
- 33 Your eyes will see strange things, and your mind utter perverse things.
- 34 You will be like one who lies down in the midst of the sea, like one who lies on the top of a mast.
- 35 "They struck me," you will say, "but I was not hurt; they beat me, but I did not feel it. When shall I awake? I will seek another drink."

ምዕራፍ 24

Chapter 24

- 1 ልጄ ሆይ፥ በክፉ ሰዎች አትቅና፥ ከእነርሱ ጋርም መሆንን አትውደድ፤
- 2 ልባቸው ግፍን ታስባለችና፥ ከንፈራቸውም ሽንገላን ትናገራለችና።
- 3 ቤት በጥበብ ይሠራል፥ በማስተዋልም ይጸናል።
- 4 በእውቀት ከከበረውና ካማረው ሀብት ሁሉ ጓዳዎች ይሞላሉ።
- 5 ጠብብ ሰው ብርቱ ነው፥ አዋቂም ሰው ኃይሉን ያበዛል።
- 6 በመልካም ሥርዓት ሰልፍ ታደርጋለህ፤ ድልም ብዙ ምክር ባለበት ዘንድ ነው።
- 7 ጥበብ ለሰነፍ ከፍ ብላ የራቀች ናት፤ በበርም አፉን አይክፍትም።
- 8 ክፉ ለማድረግ የሚያስብ ተንኩላኛ ይባላል።
- 9 የስንፍና ሐሳብ ኃጢአት ነው፤ ሰዎች ፌዘኛውን ይጸየፉታል።

- 1 Do not envy the wicked, nor desire to be with them;
- 2 for their minds devise violence, and their lips talk of mischief.
- 3 By wisdom a house is built, and by understanding it is established;
- 4 by knowledge the rooms are filled with all precious and pleasant riches.
- 5 Wise warriors are mightier than strong ones, and those who have knowledge than those who have strength;
- 6 for by wise guidance you can wage your war, and in abundance of counselors there is victory.
- 7 Wisdom is too high for fools; in the gate they do not open their mouths.
- 8 Whoever plans to do evil will be called a mischief-maker.
- 9 The devising of folly is sin, and the scoffer is an abomination to all.

- 10 በመከራ ቀን ብትላላ ጉልበትህ ጥቂት ነው።
- 11 ወደ ሞት የሚነዱትን ታደግ፤ ሊታረዱ የተወሰኑትን አድን።
- 12 እነሆ፥ ይህን አላወቀውም ብትል፥ ልቦኙን የሚመረምር እርሱ አያስተውልምን? ነፍሱህንም የሚመለከት እርሱ አያውቅምን? ለሰው ሁሉ እንደ ሥራው አይመልስሉትምን?
- 13 ልጄ ሆይ፥ መልካም ነውና ማር ብላ፤ ወለላም ለጣምህ ጣፋጭ ነው።
- 14 ጥበብም ለነፍሱ እንዲሁ እንደሚሆን እወቅ፤ ብታገኘውም ፍጻሜህ መልካም ይሆናል፥ ተስፋህም አይጠፋም።
- 15 እንደ ጎጥእ በጸድቅ ቤት ላይ አትሸምቅ፤ ማደሪያውንም አታውክ።
- 16 ጸድቅ ሰባት ጊዜ ይወድቃልና፥ ይነሣማል፤ ጎጥኣን ግን በክፉ ላይ ይወድቃሉ።
- 17 ጠላትህ ቢወድቅ ደስ አይበልህ፥ በመሰናከሉም ልብህ ሐሜት አያድርግ፥
- 18 እግዚአብሔር ያንን አይቶ በዓይኑ ክፉ እንዳይሆን፥ ቅጣውንም ከእርሱ እንዳይመልስ።
- 19 ስለ ኃጢአተኞች አትቈጣ፥ በክፉዎችም አትቅና።
- 20 ለኃጢአተኛ የፍጻሜ ተስፋ የለውምና፥ የጎጥኣንም መብራት ይጠፋልና።
- 21 ልጄ ሆይ፥ እግዚአብሔርንና ንጉሥን ፍራ፥ ከዓመፀኞችም ጋር አትደባለቅ።
- 22 መከራቸው ድንገት ይነሣልና፤ ከሁለቱ የሚመጣውን ጥፋት ማን ያውቃል?

- 10 If you faint in the day of adversity, your strength being small;
- 11 if you hold back from rescuing those taken away to death, those who go staggering to the slaughter;
- 12 if you say, "Look, we did not know this"-- does not he who weighs the heart perceive it? Does not he who keeps watch over your soul know it? And will he not repay all according to their deeds?
- 13 My child, eat honey, for it is good, and the drippings of the honeycomb are sweet to your taste.
- 14 Know that wisdom is such to your soul; if you find it, you will find a future, and your hope will not be cut off.
- 15 Do not lie in wait like an outlaw against the home of the righteous; do no violence to the place where the righteous live;
- 16 for though they fall seven times, they will rise again; but the wicked are overthrown by calamity.
- 17 Do not rejoice when your enemies fall, and do not let your heart be glad when they stumble,
- 18 or else the LORD will see it and be displeased, and turn away his anger from them.
- 19 Do not fret because of evildoers. Do not envy the wicked;
- 20 for the evil have no future; the lamp of the wicked will go out.
- 21 My child, fear the LORD and the king, and do not disobey either of them;
- 22 for disaster comes from them suddenly, and who knows the ruin that both can bring?

- 23** እነዚህ ደግሞ የጠቢባን ቃሎች ናቸው። በፍርድ ታደላ ዘንድ መልካም አይደለም።
- 24 ኅጥሎን፡- ጻድቅ ነህ የሚለውን ወገኖች ይረግሙታል አሕዛብም ይጠሉታል፤
- 25 የሚዘልፉት ግን ደስታ ይሆንላቸዋል፤ በላያቸውም መልካም በረከት ትመጣላቸዋለች።
- 26 በቀና ነገር የሚመልስ ከንፈርን ይስማል።
- 27 በስተ ሜዳ ሥራህን አሰናዳ፤ ስለ አንተ በእርሻ አዘጋጃት፤ ከዚያም በኋላ ቤትህን ሥራ።
- 28 በባልንጀራህ ላይ በከንቱ ምስክር አትሁን፤ በከንፈርህም አታባብለው።
- 29 እንዳደረገብኝ እንዲሁ አደርግበታለሁ፤ እንደ ሥራውም እመልስበታለሁ አትበል።
- 30 በታካች ሰው እርሻ፤ አእምሮ በጉደለውም ሰው ወይን ቦታ አለፍሁ።
- 31 እነሆም፤ ሁሉ እሾህ ሞልቶበታል፤ ፊቱንም ሳማ ሸፍኖታል፤ የድንጋዩም ቅጥር ፈርሶአል።
- 32 ተመለከትሁና አሰብሁ፤ አየሁትና ተግሣጽን ተቀበልሁ።
- 33 ጥቂት ትተኛለህ፤ ጥቂትም ታንቀላፋለህ፤ ትተኛም ዘንድ ጥቂት እጅህን ታጥፋለህ፤
- 34 እንግዲህ ድህነትህ እንደ ወንበዴ፤ ችጋርህም ሰይፍ እንደ ታጠቀ ሰው ይመጣብሃል።

- 23 These also are sayings of the wise: Partiality in judging is not good.
- 24 Whoever says to the wicked, "You are innocent," will be cursed by peoples, abhorred by nations;
- 25 but those who rebuke the wicked will have delight, and a good blessing will come upon them.
- 26 One who gives an honest answer gives a kiss on the lips.
- 27 Prepare your work outside, get everything ready for you in the field; and after that build your house.
- 28 Do not be a witness against your neighbor without cause, and do not deceive with your lips.
- 29 Do not say, "I will do to others as they have done to me; I will pay them back for what they have done."
- 30 I passed by the field of one who was lazy, by the vineyard of a stupid person;
- 31 and see, it was all overgrown with thorns; the ground was covered with nettles, and its stone wall was broken down.
- 32 Then I saw and considered it; I looked and received instruction.
- 33 A little sleep, a little slumber, a little folding of the hands to rest,
- 34 and poverty will come upon you like a robber, and want, like an armed warrior.

** በቁጥር 22-23 መካከል ከግሪኩ ትርጉም (ሰጥቱዋጂንት) የተገኘ የሚከተለው ጥቅስ ተጨምሯል። “የነገሩትን የሚሰማ ልጅ ከጥፋት የራቀ ነው፤ የነገሩትን የሚቀበልን ሰው እግዚአብሔር ይቀበላል። ከንጉሥ አንደበት ምንምን ሐሰት ይነገራል አይባልም፤ ከአንደበቱም የሚወጣ ሐሰት የለም። የንጉሥ ቃል ሾተል ናት፤ ለጥፋት የተሰጠችውን ሰው ሰውነት ታጠፋለች እንጂ አንድ አካል ብቻ የምታጠፋ አይደለም። ሰይፍ መግቱ ብትላል ግን ከወገኑ ጋር ሰውን ታጠፋለች፤ ከአምሮች ግልገል ወገን የማይባል እስኪሆን ድረስ እንደ እሳት ነበልባል ታቃጥላለች።”

ምዕራፍ 25

Chapter 25

- 1 እነዚህም ደግሞ የይሁዳ ንጉሥ የሕዝቅያስ ሰዎች የቀዱ አቸው የሰሎሞን ምሳሌዎች ናቸው።
- 2 የእግዚአብሔር ክብር ነገርን መሰወር ነው፤ የነገሥታት ክብር ግን ነገርን መመርመር ነው።
- 3 እንደ ሰማይ ከፍታ እንደ ምድርም ጥልቀት የነገሥታት ልብ አይመረመርም።
- 4 ክብር ዝገትን አስወግድ፥ ፈጽሞም ይጠራል።
- 5 ከንጉሥ ፊት ገጥአንን አርቅ፥ ዙፋኑም በጽድቅ ትጻናለች።
- 6 በንጉሥ ፊት አትመካ፥ በታላላቆችም ስፍራ አትቁም፤
- 7 ዓይኖችህ ባይት በመኩንን ፊት ከም ትዋረድ፡- ወደዚህ ከፍ በል ብትባል ይሻላልና።
- 8 ባልንጀራህ ባሳፈረህ ጊዜ ጳላ እንዳትጸጸት ለክርክር ፈጥነህ አትውጣ፤
- 9 ክርክርህን ከባልንጀራህ ጋር ተከራክር፤ የሌላ ሰው ምሥጢር ግን አትግለጥ፥
- 10 የሚሰማ እንዳይነቅፍህ፥ አንተንም ከማነወር ዝም እንዳይል።
- 11 የወርቅ እንኮይ በብር የሕል ላይ፤ የጊዜው ቃል እንዲሁ ነው።
- 12 የምትሰማን ጆሮ የሚዘልፍ ጠቢብ ሰው እንደ ወርቅ ጉትቻ እንደሚያንጸባርቅም ዕንቁ እንዲሁ ነው።
- 13 በመክር ወራት የውርጭ ጠል ደስ እንደሚያሰኝ፥ እንዲሁ የታመነ መልእክተኛ ለላኩት ነው፤ የጌቶቹን ነፍስ ያሳርፋልና።
- 14 ስለ ስጦታው በሐሰት የሚመካ ሰው ዝናብ እንደማይከተለው ደመና ነፋስም ነው።

- 1 These are other proverbs of Solomon that the officials of King Hezekiah of Judah copied.
- 2 It is the glory of God to conceal things, but the glory of kings is to search things out.
- 3 Like the heavens for height, like the earth for depth, so the mind of kings is unsearchable.
- 4 Take away the dross from the silver, and the smith has material for a vessel;
- 5 take away the wicked from the presence of the king, and his throne will be established in righteousness.
- 6 Do not put yourself forward in the king's presence or stand in the place of the great;
- 7 for it is better to be told, "Come up here," than to be put lower in the presence of a noble. What your eyes have seen
- 8 do not hastily bring into court; for what will you do in the end, when your neighbor puts you to shame?
- 9 Argue your case with your neighbor directly, and do not disclose another's secret;
- 10 or else someone who hears you will bring shame upon you, and your ill repute will have no end.
- 11 A word fitly spoken is like apples of gold in a setting of silver.
- 12 Like a gold ring or an ornament of gold is a wise rebuke to a listening ear.
- 13 Like the cold of snow in the time of harvest are faithful messengers to those who send them; they refresh the spirit of their masters.
- 14 Like clouds and wind without rain is one who boasts of a gift never given.

15 በትዕግሥት አለቃ ይለዝባል፤ የገራም ምላስ አጥንትን ይሰብራል።

16 አጥብቀህ እንዳትጠግብ እንዳትተፋውም ማር ባገኘህ ጊዜ የሚበቃህን ብላ።

17 እንዳይሰለኙህ እንዳይጠላህም አግርህን ወደ ባልንጀራህ ቤት አታዘውትር።

18 በባልንጀራው በሐሰት የሚመሰክር እንደ መደሻና እንደ ሰይፍ እንደ ተሳለም ፍላጻ ነው።

19 ወሰላታውን ሰው በመከራ ጊዜ መተማመን እንደ ተሰበረ ጥርስና እንደ ሰለለ እግር ነው።

20 ለሚያዝን ልብ ዝማሬ የሚዘምር፤ ለብርድ ቀን መጎናጸፊያውን እንደሚያስወግድ በቀሳልም ላይ እንደ መጻጸ እንዲሁ ነው።

21 ጠላትህ ቢራብ እንጀራ አብላው፤ ቢጠማም ውኃ አጠጣው፤

22 ፍም በራሱ ላይ ትሰበስባለህና፤ እግዚአብሔርም ዋጋህን ይመልስልሃልና።

23 የሰሜን ነፋስ ወጀብ ያመጣል፤ ሐሜተኛ ምላስም የሰውን ፊት ያስቈጣል።

24 ከጠበኛ ቤት ጋር በአንድ ቤት ከመቀመጥ በሰገነት ማዕዘን መቀመጥ ይሻላል።

25 የቀዘቀዘ ውኃ ለተጠማች ነፍስ ደስ እንደሚያሰኝ፤ ከሩቅ አገር የመጣ መልካም ምስራች እንዲሁ ነው።

26 በግጥእ ፊት የሚወድቅ ጻድቅ እንደደፈረሰ ፈላሽና እንደ ረከሰ ምንጭ ነው።

27 ብዙ ማር መብላት መልካም አይደለም፤ እንዲሁም የራስን ክብር መፈላለግ አያስከብርም።

28 ቅጥር እንደሌላት እንደ ፈረሰች ከተማ፤ መንፈሱን የማይከለክል ሰው እንዲሁ ነው።

15 With patience a ruler may be persuaded, and a soft tongue can break bones.

16 If you have found honey, eat only enough for you, or else, having too much, you will vomit it.

17 Let your foot be seldom in your neighbor's house, otherwise the neighbor will become weary of you and hate you.

18 Like a war club, a sword, or a sharp arrow is one who bears false witness against a neighbor.

19 Like a bad tooth or a lame foot is trust in a faithless person in time of trouble.

20 Like vinegar on a wound is one who sings songs to a heavy heart. Like a moth in clothing or a worm in wood, sorrow gnaws at the human heart.

21 If your enemies are hungry, give them bread to eat; and if they are thirsty, give them water to drink;

22 for you will heap coals of fire on their heads, and the LORD will reward you.

23 The north wind produces rain, and a backbiting tongue, angry looks.

24 It is better to live in a corner of the housetop than in a house shared with a contentious wife.

25 Like cold water to a thirsty soul, so is good news from a far country.

26 Like a muddied spring or a polluted fountain are the righteous who give way before the wicked.

27 It is not good to eat much honey, or to seek honor on top of honor.

28 Like a city breached, without walls, is one who lacks self-control.

ምዕራፍ 26

Chapter 26

- 1 በረዶ በበጋ ዝናብም በመከር እንዳይገባ፥ እንዲሁ ለሰነፍ ክብር አይገባውም።
- 2 እንደሚተላለፍ ድንብጥ ወዲያና ወዲህም እንደሚበርር ጨረባ፥ እንዲሁ ከንቱ እርግግን በማንም ላይ አይደርስም።
- 3 አለንጋ ለፈረስ፥ ልጓም ለአህያ፥ በትርም ለሰነፍ ጀርባ ነው።
- 4 አንተ ደግሞ እርሱን እንዳትመስል ለሰነፍ እንደ ስንፍናው አትመልስለት።
- 5 ለራሱ ጠቢብ የሆነ እንዳይመስለው ለሰነፍ እንደ ስንፍናው መልስለት።
- 6 በሰነፍ መልእክተኛ እጅ ነገርን የሚልክ እግሮቹን ይቁርጣል ግፍንም ይጠጣል።
- 7 እንደሚንጠለጠሉ የአንካሳ እግሮች፥ እንዲሁም ምሳሌ በሰነፎች አፍ ነው።
- 8 ለሰነፍ ክብርን የሚሰጥ ድንጋይን በወንጭፍ እንደሚያስር ነው።
- 9 እሾህ በሰካር እጅ እንደሚሰካ፥ እንዲሁ ምሳሌ በሰነፎች አፍ ነው።
- 10 ዋና ሠራተኛ ሁሉን ነገር ይሠራል፤ ሰነፍን የሚቀጥር ግን መንገድ አላፈውን እንደሚቀጥር ነው።
- 11 ወደ ትፋቱ እንደሚመለስ ውሻ ስንፍናውን የሚደግም ሰው እንዲሁ ነው።
- 12 ለራሱ ጠቢብ የሆነ የሚምስለውን ሰው አየኸውን? ከእርሱ ይልቅ ለሰነፍ ተስፋ አለው።
- 13 ታካሻ ሰው፡- አንበሳ በመንገድ አለ፤ አንበሳ በጎዳና አለ ይላል።
- 14 ሣንቃ በማጠፊያው ላይ እንደሚዞር፥ እንዲሁ ታካሻ ሰው በአልጋው ላይ ይመላለሳል።
- 15 ታካሻ ሰው እጁን ወደ ወጭት ያጠልቃል፤ ወደ አፉም ይመልሳት ዘንድ ለእርሱ ድካም ነው።

- 1 Like snow in summer or rain in harvest, so honor is not fitting for a fool.
- 2 Like a sparrow in its flitting, like a swallow in its flying, an undeserved curse goes nowhere.
- 3 A whip for the horse, a bridle for the donkey, and a rod for the back of fools.
- 4 Do not answer fools according to their folly, or you will be a fool yourself.
- 5 Answer fools according to their folly, or they will be wise in their own eyes.
- 6 It is like cutting off one's foot and drinking down violence, to send a message by a fool.
- 7 The legs of a disabled person hang limp; so does a proverb in the mouth of a fool.
- 8 It is like binding a stone in a sling to give honor to a fool.
- 9 Like a thornbush brandished by the hand of a drunkard is a proverb in the mouth of a fool.
- 10 Like an archer who wounds everybody is one who hires a passing fool or drunkard.
- 11 Like a dog that returns to its vomit is a fool who reverts to his folly.
- 12 Do you see persons wise in their own eyes? There is more hope for fools than for them.
- 13 The lazy person says, "There is a lion in the road! There is a lion in the streets!"
- 14 As a door turns on its hinges, so does a lazy person in bed.
- 15 The lazy person buries a hand in the dish, and is too tired to bring it back to the mouth.

- 16 ታካች ሰው በጥበብ ከሚመልሱ ከሰባት ሰዎች ይልቅ ለራሱ ጠቢብ የሆነ ይመስለዋል።
- 17 አልፎ በሌላው ጥል የሚደባለቅ ውሻን በጅራቱ እንደሚይዝ ነው።
- 18 ትንታግንና ፍላጻን ሞትንም እንደሚወረውር እንደ ዕብድ ሰው።
- 19 ባልንጀራውን የሚያታልል፡- በጨዋታ አደረግሁት የሚል ሰውም እንዲሁ ነው።
- 20 እንጨት ባለቀ ጊዜ እሳት ይጠፋል፤ ጆሮ ጠቢ በሌለበትም ዘንድ ጠብ ጸጥ ይላል።
- 21 ከሰል ፍምን እንጨትም እሳትን እንዲያበዛ፤ እንዲሁ ቅጥጡ ሰው ጠብን ያበዛል።
- 22 የጆሮ ጠቢ ቃል እንደ ጣፋጭ መብል ነው፤ እርሱም እስከ ሆድ ጉርጆች ድረስ ይወርዳል።
- 23 ክፋት በልቡ ሳለ ፍቅርን የሚናገር ከንፈር በብር ዝገት እንደ ተለበጠ የሸክላ ዕቅ ነው።
- 24 ጠላት በከንፈሩ ተስፋ ይሰጣል፤ በልቡ ግን ተንኩልን ያኖራል።
- 25 በልቡ ሰባት ርኩሳት አለበትና በቃሉ አሳምሮ ቢናገርህ አትመነው።
- 26 ጠላትነቱን በተንኩል የሚሸሽግ፤ ክፋቱ በጉባኤ መካከል ይገለጣል።
- 27 ጉድጓድን የሚምስ ይወድቅበታል፤ ድንጋይንም የሚያንከባል ይገለበጥበታል።
- 28 ሐሰተኛ ምላስ ያቋሰላቸውን ሰዎች ይጠላል፤ ልዝብ አፍም ጥፋትን ያመጣል።

ምዕራፍ 27

- 1 ቀን የሚያመጣውን ምን እንደ ሆነ አታውቅምና ነገ በሚሆነው አትመካ።
- 2 ሌላ ያመስግንህ እንጂ አፍህ አይደለም፤ ባዕድ ሰው እንጂ ከንፈርህ አይደለም።

- 16 The lazy person is wiser in self-esteem than seven who can answer discreetly.
- 17 Like somebody who takes a passing dog by the ears is one who meddles in the quarrel of another.
- 18 Like a maniac who shoots deadly firebrands and arrows,
- 19 so is one who deceives a neighbor and says, "I am only joking!"
- 20 For lack of wood the fire goes out, and where there is no whisperer, quarreling ceases.
- 21 As charcoal is to hot embers and wood to fire, so is a quarrelsome person for kindling strife.
- 22 The words of a whisperer are like delicious morsels; they go down into the inner parts of the body.
- 23 Like the glaze covering an earthen vessel are smooth lips with an evil heart.
- 24 An enemy dissembles in speaking while harboring deceit within;
- 25 when an enemy speaks graciously, do not believe it, for there are seven abominations concealed within;
- 26 though hatred is covered with guile, the enemy's wickedness will be exposed in the assembly.
- 27 Whoever digs a pit will fall into it, and a stone will come back on the one who starts it rolling.
- 28 A lying tongue hates its victims, and a flattering mouth works ruin.

Chapter 27

- 1 Do not boast about tomorrow, for you do not know what a day may bring.
- 2 Let another praise you, and not your own mouth-- a stranger, and not your own lips.

- 3 ድንጋይ ከባድ ነው አሸዋም ሸክሙ ጽኑ ነው፤ ከሁለቱ ግን የሰነፍ ቀጣይ ይከብዳል።
- 4 ቀጣ ምሕረት የሌለው ነው፤ መዓትም እንደ ጎርፍ ነው፤ በቅንዓት ፊት ግን ግን ይቆማል?
- 5 የተገለጠ ዘለፋ ከተሰወረ ፍቅር ይሻላል።
- 6 የወዳጅ ማቀሳላ የታመነ ነው፤ የጠላት መላም ግን የበዛ ነው።
- 7 የጠገበች ነፍስ የማር ወላላ ትረግጣለች፤ ለተራቦች ነፍስ ግን የመረረ ነገር ሁሉ ይጠፋል።
- 8 ስፍራውን የሚተው ሰው፤ ቤቱን ትቶ እንደሚበርር ወፍ ነው።
- 9 ሽቱና ዕጣን ልብን ደስ ያሰኛሉ፤ እንዲሁ ነፍስ በወዳጁ ምክር ደስ ይላታል።
- 10 ወዳጅህንና የአባትህን ወዳጅ አትተው፤ በመከራህም ቀን ወደ ወንድምህ ቤት አትግባ፤ የቀረበ ወዳጅ ከራቀ ወንድም ይሻላል።
- 11 ልጄ ሆይ፤ ጠቢብ ሁን፤ ልቤንም ደስ አስኘው፤ ለሚሰድበኝ መልስ መስጠት ይቻለኝ ዘንድ።
- 12 ብለህ ሰው ክፉን አይቶ ይሸሸጋል፤ አላዋቂዎች ግን አልፈው ይጎዳሉ።
- 13 ለማያውቀው ከተዋሰ ሰው ልብሱን ውሰድ፤ ለእንግዳ የተዋሰውንም እርሱን አግተው።
- 14 ባልንጀራውን በታላቅ ቃል ማለዳ የሚባርክ ሰው እንደሚራም ያህል ነው።
- 15 በዝናብ ቀን የሚያንጠባጥብ ቤትና ጠበኛ ቤት አንድ ናቸው፤
- 16 እርስዋንም መከልከል ነፍስን መከልከልና ዘይትን በቀኝ እጅ መጨበጥ ነው።
- 17 ብረት ብረትን ይስለዋል፤ ሰውም ባልንጀራውን ይሰላል።

- 3 A stone is heavy, and sand is weighty, but a fool's provocation is heavier than both.
- 4 Wrath is cruel, anger is overwhelming, but who is able to stand before jealousy?
- 5 Better is open rebuke than hidden love.
- 6 Well meant are the wounds a friend inflicts, but profuse are the kisses of an enemy.
- 7 The sated appetite spurns honey, but to a ravenous appetite even the bitter is sweet.
- 8 Like a bird that strays from its nest is one who strays from home.
- 9 Perfume and incense make the heart glad, but the soul is torn by trouble.
- 10 Do not forsake your friend or the friend of your parent; do not go to the house of your kindred in the day of your calamity. Better is a neighbor who is nearby than kindred who are far away.
- 11 Be wise, my child, and make my heart glad, so that I may answer whoever reproaches me.
- 12 The clever see danger and hide; but the simple go on, and suffer for it.
- 13 Take the garment of one who has given surety for a stranger; seize the pledge given as surety for foreigners.
- 14 Whoever blesses a neighbor with a loud voice, rising early in the morning, will be counted as cursing.
- 15 A continual dripping on a rainy day and a contentious wife are alike;
- 16 to restrain her is to restrain the wind or to grasp oil in the right hand.
- 17 Iron sharpens iron, and one person sharpens the wits of another.

- 18 በለሱን የጠበቀ ፍሬዋን ይበላል፤
ጌታውንም የሚጠብቅ ይከብራል።
- 19 ፊት በውኃ ላይ ለፊት እንደሚታይ፤
እንዲሁ የሰው ልብ ለሰው ይታያል።
- 20 ሲኦልና ጥፋት እንዳይጠግቡ፤
እንዲሁ የሰው ዓይን አይጠግብም።
- 21 ብር በከውር ወርቅም በማቅለጫ
ይፈተናል፤ ሰውም በሚያመሰገኑት
ሰዎች እፍ ይፈተናል።
- 22 ሰነፍን በሙቀጫ ውስጥ ከእህል ጋር
በዘነዘና ብትወቅጠው፤ ሰንፍናው
ከእርሱ አይርቅም።
- 23 የበጎችህን መልክ አስተውሉህ እወቅ፤
በከብቶችህም ላይ ልብህን አኑር፤
- 24 ባለጠግነት ለዘላለም አይኖርምና፤
ዘውድም ለትውልድ ሁሉ
አይጸናምና።
- 25 ደረቅ ሣር በታጨደ ጊዜ፤ አዲስ
ለምለም በታየ ጊዜ፤ ከተራራውም
ቡቃያ በተሰበሰበ ጊዜ፤
- 26 በጎች ለልብስህ ፍየሎችም የእርሻ
ዋጋ ይሆናሉ።
- 27 ለሲሳይህ ለቤተ ሰባችህም ሲሳይ
ለገረዶችህም ምግብ የፍየል ወተት
ይበቃል።

ምዕራፍ 28

- 1 ጎጥእ ማንም ሳያሳድደው ይሸሻል፤
ጸድቅ ግን እንደ አንበሳ ያለ ፍርሃት
ይኖራል።
- 2 ስለ አገሪቱ ዓመፀኝነት አለቆችዋ ብዙ
ሆኑ፤ በአስተዋይና በአዋቂ ሰው ግን
ዘመንዋ ይረዝማል።
- 3 ድሆችን የሚያስጨንቅ ምስኪን ሰው
እህልን እንደሚያጠፋ እንደ ዶፍ
ዝናብ ነው።
- 4 ሕግን የሚተዉ ሰዎች ጎጥኣንን
ያመሰግናሉ፤ ሕግ ጠባቂዎች ግን
ይጠሉአቸዋል።

- 18 Anyone who tends a fig tree will eat
its fruit, and anyone who takes care
of a master will be honored.
- 19 Just as water reflects the face, so one
human heart reflects another.
- 20 Sheol and Abaddon are never
satisfied, and human eyes are never
satisfied.
- 21 The crucible is for silver, and the
furnace is for gold, so a person is
tested by being praised.
- 22 Crush a fool in a mortar with a
pestle along with crushed grain, but
the folly will not be driven out.
- 23 Know well the condition of your
flocks, and give attention to your
herds;
- 24 for riches do not last forever, nor a
crown for all generations.
- 25 When the grass is gone, and new
growth appears, and the herbage of
the mountains is gathered,
- 26 the lambs will provide your clothing,
and the goats the price of a field;
- 27 there will be enough goats' milk for
your food, for the food of your
household and nourishment for your
servant-girls.

Chapter 28

- 1 The wicked flee when no one
pursues, but the righteous are as
bold as a lion.
- 2 When a land rebels it has many
rulers; but with an intelligent ruler
there is lasting order.
- 3 A ruler who oppresses the poor is a
beating rain that leaves no food.
- 4 Those who forsake the law praise the
wicked, but those who keep the law
struggle against them.

- 5 ክፉዎች ሰዎች ፍርድን አያስተውሉም፤ እግዚአብሔርን የሚሹ ግን ሁሉን ያስተውላሉ።
- 6 በጠማማ መንገድ ከሚሄድ ባለጠጋ ያለ ነውር የሚሄድ ድሀ ይሻላል።
- 7 ሕግን የሚጠብቅ አስተዋይ ልጅ ነው፤ ምናምንቴዎችን የሚከተል ግን አባቱን ያሳፍራል።
- 8 በአራጣ ብዛትና በቅሚያ ሀብቱን የሚያበዛ ለድሀ ለሚራራ ያከማችላታል።
- 9 ሕግን ከመስማት ጀርወን የሚመልስ ጸሎቱ አስጸያፊ ናት።
- 10 ቅኖችን በክፉ መንገድ የሚያስት፥ እርሱ ወደ ጉድጓዱ ይወድቃል፤ ፍጹማን ግን መልካም ነገርን ይወርሳሉ።
- 11 ባለጠጋ ሰው ለራሱ ጠቢብ የሆነ ይመስለዋል፤ አስተዋይ ድሀ ግን ይመረምረዋል።
- 12 ጻድቃን ድል ባደረጉ ጊዜ ብዙ ክብር አለ፤ ኅጥአን ከፍ ከፍ ባሉ ጊዜ ግን ሰው ይሸሸጋል።
- 13 ኃጢአቱን የሚሰውር አይለማም፤ የሚናዘዝባትና የሚተዋት ግን ምሕረትን ያገኛል።
- 14 ሁልጊዜ የሚፈራ ሰው ምስጉን ነው፤ ልቡን የሚያጸና ግን በክፉ ላይ ይወድቃል።
- 15 በድሀ ሕዝብ ላይ የሚገዛ ክፉ መኩንን እንደሚያገዛ አንበሳን እንደ ተራብ ድብ ነው።
- 16 አእምሮ የጎደለው መኩንን ትልቅ ግፊኛ ነው፤ ግፍን የሚጠላ ግን ብዙ ዘመን ይኖራል።
- 17 የሰው ደም ያለበት ሰው እንደ ጉድጓድ ይሸሻል፤ ማንም አያስጠጋውም።

- 5 The evil do not understand justice, but those who seek the LORD understand it completely.
- 6 Better to be poor and walk in integrity than to be crooked in one's ways even though rich.
- 7 Those who keep the law are wise children, but companions of gluttons shame their parents.
- 8 One who augments wealth by exorbitant interest gathers it for another who is kind to the poor.
- 9 When one will not listen to the law, even one's prayers are an abomination.
- 10 Those who mislead the upright into evil ways will fall into pits of their own making, but the blameless will have a goodly inheritance.
- 11 The rich is wise in self-esteem, but an intelligent poor person sees through the pose.
- 12 When the righteous triumph, there is great glory, but when the wicked prevail, people go into hiding.
- 13 No one who conceals transgressions will prosper, but one who confesses and forsakes them will obtain mercy.
- 14 Happy is the one who is never without fear, but one who is hard-hearted will fall into calamity.
- 15 Like a roaring lion or a charging bear is a wicked ruler over a poor people.
- 16 A ruler who lacks understanding is a cruel oppressor; but one who hates unjust gain will enjoy a long life.
- 17 If someone is burdened with the blood of another, let that killer be a fugitive until death; let no one offer assistance.

- 18 በቅንነት የሚሄድ ይድናል፤ በጠማምነት የሚሄድ ግን ወዲያው ይወድቃል።
- 19 ምድሩን የሚያርስ እንጀራ ይጠግባል፤ ምናምንቱዎችን የሚከተል ግን ድህነት ይሞላበታል።
- 20 የታመነ ሰው እጅግ ይባረካል፤ ባለጠጋ ለመሆን የሚቸኩል ግን ሳይቀጣ አይቀርም።
- 21 ማድላት፣ በቅራሽ እንጀራም መበደል መልካም አይደለም።
- 22 ምቀኛ ሰው ባለጠጋ ለመሆን ይቸኩላል ችጋርም እንደሚመጣበት አያውቅም።
- 23 ምላሱን ከሚያጣፍጥ ይልቅ ሰውን የሚገሥጽ በኋላ ሞገስ ያገኛል።
- 24 ከአባቱና ከእናቱ የሚሰርቅ፡- ኃጢአትን አልሠራሁም የሚልም የአጥፊ ባልንጀራ ነው።
- 25 የሚጎመጅ ሰው ክርክርን ያነሣሳል፤ በእግዚአብሔር የሚታመን ግን ይጠግባል።
- 26 በገዛ ልቡ የሚታመን ሰው ሰነፍ ነው፤ በጥበብ የሚሄድ ግን ይድናል።
- 27 ለድሀ የሚሰጥ አያጣም፤ ዓይኖቹን የሚጨፍን ግን እጅግ ይረገማል።
- 28 ኅጥአን በተነሡ ጊዜ ሰዎች ይሸሸጋሉ፤ እንርሱ በጠፉ ጊዜ ግን ጻድቃን ይበዛሉ።

ምዕራፍ 29

- 1 ብዙ ጊዜ ተዘልፎ አንገቱን ያደነደነ ድንገት ይሰበራል፤ ፈውስም የለውም።
- 2 ጻድቃን በበዙ ጊዜ ሕዝብ ደስ ይለዋል፤ ኅጥአን በሠለጠኑ ጊዜ ግን ሕዝብ ያለቅሳል።
- 3 ጥበብን የወደደ ሰው አባቱን ደስ ያሰኛል፤ ጋለሞቶችን የሚከተል ግን ሀብቱን ያጠፋል።

- 18 One who walks in integrity will be safe, but whoever follows crooked ways will fall into the Pit.
- 19 Anyone who tills the land will have plenty of bread, but one who follows worthless pursuits will have plenty of poverty.
- 20 The faithful will abound with blessings, but one who is in a hurry to be rich will not go unpunished.
- 21 To show partiality is not good-- yet for a piece of bread a person may do wrong.
- 22 The miser is in a hurry to get rich and does not know that loss is sure to come.
- 23 Whoever rebukes a person will afterward find more favor than one who flatters with the tongue.
- 24 Anyone who robs father or mother and says, "That is no crime," is partner to a thug.
- 25 The greedy person stirs up strife, but whoever trusts in the LORD will be enriched.
- 26 Those who trust in their own wits are fools; but those who walk in wisdom come through safely.
- 27 Whoever gives to the poor will lack nothing, but one who turns a blind eye will get many a curse.
- 28 When the wicked prevail, people go into hiding; but when they perish, the righteous increase.

Chapter 29

- 1 One who is often reproved, yet remains stubborn, will suddenly be broken beyond healing.
- 2 When the righteous are in authority, the people rejoice; but when the wicked rule, the people groan.
- 3 A child who loves wisdom makes a parent glad, but to keep company with prostitutes is to squander one's substance.

- 4 ንጉሥ በፍርድ አገሩን ያጸናል፤ መማለጃ የሚወድድ ግን ያፈርሰዋል።
- 5 ወዳጁን በለዘበ ቃል የሚናገር ሰው ለእግሩ መርበብን ይዘረጋል።
- 6 በክፉ ሰው ዓመፃ ወጥመድ ይገኛል፤ ጻድቅ ግን ደስ ይለዋል፤ እልልም ይላል።
- 7 ጻድቅ የድሆችን ፍርድ ይመለከታል፤ ጎጥእ ግን እውቀትን አያስተውልም።
- 8 ፌዘኞች ከተማቸውን ያቃጥላሉ፤ ጠቢባን ግን ቊጣን ይመልሳሉ።
- 9 ጠቢብ ከሰነፍ ጋር ቢጣላ፥ ሰነፍ ወይም ይቈጣል ወይም ይስቃል፥ ዕረፍትም የለም።
- 10 ደምን ለማፍሰስ የሚሹ ሰዎች ፍጹሙን ሰው ይጠላሉ፤ ደግሞም የቅኑን ሰው ነፍስ ይሻሉ።
- 11 ሰነፍ ሰው ቊጣውን ሁሉ ያወጣል፤ ጠቢብ ግን በውስጡ ያስቀረዋል።
- 12 መኩንን ሐሰተኛ ነገርን ቢያደምጥ፥ ከእርሱ በታች ያሉት ሁሉ ዓመፅኞች ይሆናሉ።
- 13 ድሀና ግፈኛ ተገናኙ፤ እግዚአብሔር የሁለቱንም ዓይን ያበራል።
- 14 ለድሀ በእውነት የሚፈርድ ንጉሥ፥ ዙፋኑ ለዘላለም ይጸናል።
- 15 በትርና ተግሣጽ ጥበብን ይሰጣሉ፤ ያልተቀጣ ብላቴና ግን እናቱን ያሳፍራል።
- 16 ጎጥኦን ሲበዙ ጋጢአት ትበዛላች፤ ጻድቃን ግን ውደቀታቸውን ያያሉ።
- 17 ልጅህን ቅጣ ዕረፍትንም ይሰጥሃል፤ ለነፍስህም ተድላን ይሰጣታል።
- 18 ራእይ ባይኖር ሕዝብ መረን ይሆናል፤ ሕግን የሚጠብቅ ግን የተመሰገነ ነው።
- 19 ባሪያ በቃል አይገሠጽም፤ ቢያስተውል እንኳ አይመልስምና።

- 4 By justice a king gives stability to the land, but one who makes heavy exactions ruins it.
- 5 Whoever flatters a neighbor is spreading a net for the neighbor's feet.
- 6 In the transgression of the evil there is a snare, but the righteous sing and rejoice.
- 7 The righteous know the rights of the poor; the wicked have no such understanding.
- 8 Scoffers set a city aflame, but the wise turn away wrath.
- 9 If the wise go to law with fools, there is ranting and ridicule without relief.
- 10 The bloodthirsty hate the blameless, and they seek the life of the upright.
- 11 A fool gives full vent to anger, but the wise quietly holds it back.
- 12 If a ruler listens to falsehood, all his officials will be wicked.
- 13 The poor and the oppressor have this in common: the LORD gives light to the eyes of both.
- 14 If a king judges the poor with equity, his throne will be established forever.
- 15 The rod and reproof give wisdom, but a mother is disgraced by a neglected child.
- 16 When the wicked are in authority, transgression increases, but the righteous will look upon their downfall.
- 17 Discipline your children, and they will give you rest; they will give delight to your heart.
- 18 Where there is no prophecy, the people cast off restraint, but happy are those who keep the law.
- 19 By mere words servants are not disciplined, for though they understand, they will not give heed.

- 20 በቃሉ የሚቸኩለውን ሰው ብታይ፥ ከእርሱ ይልቅ ለሰነፍ ተስፋ አለው።
- 21 ባሪያውን ከሕፃንነቱ ጀምሮ በማቀማጠል የሚያሳድግ የኋላ ኋላ እንደ ጌታ ያደርገዋል።
- 22 ቅጥጥ ሰው ክርክርን ያነሣል። ወፈፍተኛ ሰውም ኃጢአትን ያበዛል።
- 23 ሰውን ትዕቢቱ ያዋርደዋል፤ መንፈሱን የሚያዋርድ ግን ክብርን ይቀበላል።
- 24 ከሌባ ጋር የሚካፈል ነፍሱን ይጠላል፤ መርገምን ይሰማል፤ ነገር ግን ምንም አይገልጥም።
- 25 ሰውን መፍራት ወጥመድ ያመጣል፤ በእግዚአብሔር የሚታመን ግን እርሱ ይጠበቃል።
- 26 ብዙ ሰዎች የሹምን ፊት ይሻሉ፤ የሰው ፍርድ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው።
- 27 ኃጢአተኛ በጻድቃን ዘንድ አስጸያፊ ነው፤ በቀና መንገድ የሚሄደውም በጎጥኣን ዘንድ አስጸያፊ ነው።

ምዕራፍ 30

- 1 የማሣ አገር ሰው የያቄ ልጅ የአጉር ቃል ሰውየው ለኢቴኤልና ለኡካል እንደዚህ ይናገራል፡-
- 2 እኔ በእውነት ከሰው ሁሉ ይልቅ ደንቆሮ ነኝ፤ የሰውም ማስተዋል የለብኛም።
- 3 ጥበብንም አልተማርሁም፤ ቅዱሱንም አላወቅሁትም።
- 4 ወደ ሰማይ የወጣ የወረደስ ማን ነው? ነፋስንስ በእጁ የጨበጠ ማን ነው? ውኃንስ በልብሱ የቋጠረ ማን ነው? የምድርን ዳርቻ ሁሉ ያጸና ማን ነው? ይህን ታውቅ እንደ ሆንህ፤ ስሙ ማን የልጁስ ስም ማን ነው?

- 20 Do you see someone who is hasty in speech? There is more hope for a fool than for anyone like that.
- 21 A slave pampered from childhood will come to a bad end.
- 22 One given to anger stirs up strife, and the hothead causes much transgression.
- 23 A person's pride will bring humiliation, but one who is lowly in spirit will obtain honor.
- 24 To be a partner of a thief is to hate one's own life; one hears the victim's curse, but discloses nothing.
- 25 The fear of others lays a snare, but one who trusts in the LORD is secure.
- 26 Many seek the favor of a ruler, but it is from the LORD that one gets justice.
- 27 The unjust are an abomination to the righteous, but the upright are an abomination to the wicked.

Chapter 30

- 1 The words of Agur son of Jakeh. An oracle. Thus says the man: I am weary, O God, I am weary, O God. How can I prevail?
- 2 Surely I am too stupid to be human; I do not have human understanding.
- 3 I have not learned wisdom, nor have I knowledge of the holy ones.
- 4 Who has ascended to heaven and come down? Who has gathered the wind in the hollow of the hand? Who has wrapped up the waters in a garment? Who has established all the ends of the earth? What is the person's name? And what is the name of the person's child? Surely you know!

- 5 የእግዚአብሔር ቃል ሁሉ ተፈትናለኝ፤ እርሱ ለሚታመኑት ጋሻ ነው።
- 6 እንዳይዘልፍህ፤ ሐሰተኛም እንዳትሆን በቃሉ አንዳች አትጨምር።
- 7 ሁለትን ነገር ከአንተ እሻለሁ፤ ሳልሞትም አትከልክለኝ፤
- 8 ከንቱነትንና ሐሰተኛነትን ከእኔ አርቃቸው፤ ድኅነትንና ባለጠግነትን አትስጠኝ፤ ነገር ግን የሚያስፈልገኝን እንጀራ ስጠኝ፤
- 9 እንዳልጠግብ እንዳልክድህም፡- እግዚአብሔርስ ማን ነው? እንዳልል፤ ድሀም እንዳልሆን እንዳልሰርቅም፤ በአምላኬም ስም በሐሰት እንዳልምል።
- 10 እንዳይሰድብህ በደለኛም እንዳትሆን ባሪያን በጌታው ፊት አትማ።
- 11 አባቱን የሚረግም፤ እናቱንም የማይባርክ ትውልድ አለ።
- 12 ለራሱ ንጹሕ የሆነ የሚመስለው ከርኩሰቱ ያልጠራ ትውልድ አለ።
- 13 ከፍ ከፍ ያሉ ዓይኖች ያሉት፤ ሽፋሽፍቶቹም ወደ ላይ የሚያዩ ትውልድ አለ።
- 14 ድሆችን ከምድር ላይ ችግረኞችንም ከሰው መካከል ያጠፋና ይጨርስ ዘንድ ጥርሶቹ ሰይፍ መንጋጎቹም ካራ የሆኑ ትውልድ አለ።
- 15 አልቅት፡- ስጠን ስጠን የሚሉ ሁለት ሴቶች ልጆች አሉት። ሦስቱ የማይጠግቡ አራቱም፡- በቃን የማይሉ ናቸው፤
- 16 እነርሱም ሲኦልና የማትወልድ ማሳፀን ውኃ የማትጠግብ ምድርና፡- በቃኝ የማትል እሳት ናቸው።
- 17 በእባትዋ የምታላግጥን የእናትዋንም ትእዛዝ የምትንቅን ዓይን የሸለቆ ቍራዎች ይገጠጡ አታል፤ አሞራዎችም ይበሉአታል።

- 5 Every word of God proves true; he is a shield to those who take refuge in him.
- 6 Do not add to his words, or else he will rebuke you, and you will be found a liar.
- 7 Two things I ask of you; do not deny them to me before I die:
- 8 Remove far from me falsehood and lying; give me neither poverty nor riches; feed me with the food that I need,
- 9 or I shall be full, and deny you, and say, "Who is the LORD?" or I shall be poor, and steal, and profane the name of my God.
- 10 Do not slander a servant to a master, or the servant will curse you, and you will be held guilty.
- 11 There are those who curse their fathers and do not bless their mothers.
- 12 There are those who are pure in their own eyes yet are not cleansed of their filthiness.
- 13 There are those--how lofty are their eyes, how high their eyelids lift!
- 14 There are those whose teeth are swords, whose teeth are knives, to devour the poor from off the earth, the needy from among mortals.
- 15 The leech has two daughters; "Give, give," they cry. Three things are never satisfied; four never say, "Enough":
- 16 Sheol, the barren womb, the earth ever thirsty for water, and the fire that never says, "Enough."
- 17 The eye that mocks a father and scorns to obey a mother will be pecked out by the ravens of the valley and eaten by the vultures.

- 18 ሦስት ነገር ይገር መኛል፥ አራተኛውንም ከቶ አላስተውለውም።
- 19 እነርሱም የንስር መንገድ በሰማይ፥ የእባብ መንገድ በድንጋይ ላይ፥ የመርከብ መንገድ በባሕር ላይ፥ የሰውም መንገድ ከቈንጀ ጋር ናቸው።
- 20 እንዲሁ በልታ አፍዋን የምታብሰ፡- አንዳች ክፉ ነገር አላደረግሁም የምትልም የአመንዝራ ሴት መንገድ ናት።
- 21 በሦስት ነገር ምድር ትናወጣለች፥ አራተኛውንም ትሸከም ዘንድ አይቻላትም።
- 22 ባሪያ በነገሠ ጊዜ ሰነፍም እንጀራ በጠገበ ጊዜ፥
- 23 የተጠላች ሴት ባል ባገኘች ጊዜ፥ ሴት ባሪያም እመቤቷን በወረሰች ጊዜ።
- 24 በምድር ላይ አራት ጥቃቅን ፍጥረቶች አሉ፤ እነርሱ ግን እጅግ ጠቢባን ናቸው፤
- 25 ገብረ ጉንዳን ኃይል የሌላቸው ሕዝቦች ናቸው፥ ነገር ግን በበጋ መኖራቸውን ይሰበስባሉ።
- 26 ሽኮኮዎች ያልበረቱ ሕዝቦች ናቸው፥ ቤታቸውን ግን በቋጥኝ ድንጋይ ውስጥ ያደርጋሉ።
- 27 አንበጣዎች ንጉሥ የላቸውም፥ ሁላቸው ግን በመልካም ሥርዓት ይሄዳሉ።
- 28 እንሸላሊት በእጅ ይያዛል፥ በነገሥታት ግቢ ግን ይኖራል።
- 29 መልካም አረማመድን የሚራመዱ ሦስት ፍጥረቶች አሉ፥ አራተኛውም መልካም አካሄድን ይሄዳል፤
- 30 የአንበሳ ደበል ከአንበሳ ሁሉ የሚበረታ፥ የማይመለስ፥ እንስሳንም የማይፈራ፤
- 31 በእንስቶች መካከል በድፍረት የሚራመድ አውራ ዶሮ፤ መንጋን የምመራ አውራ ፍየል፤ በሕዝብ ፊት በግልጽ የሚናገር ንጉሥ።

- 18 Three things are too wonderful for me; four I do not understand:
- 19 the way of an eagle in the sky, the way of a snake on a rock, the way of a ship on the high seas, and the way of a man with a girl.
- 20 This is the way of an adulteress: she eats, and wipes her mouth, and says, "I have done no wrong."
- 21 Under three things the earth trembles; under four it cannot bear up:
- 22 a slave when he becomes king, and a fool when glutted with food;
- 23 an unloved woman when she gets a husband, and a maid when she succeeds her mistress.
- 24 Four things on earth are small, yet they are exceedingly wise:
- 25 the ants are a people without strength, yet they provide their food in the summer;
- 26 the badgers are a people without power, yet they make their homes in the rocks;
- 27 the locusts have no king, yet all of them march in rank;
- 28 the lizard can be grasped in the hand, yet it is found in kings' palaces.
- 29 Three things are stately in their stride; four are stately in their gait:
- 30 the lion, which is mightiest among wild animals and does not turn back before any;
- 31 the strutting rooster, the he-goat, and a king striding before his people.

- 32 ከፍ ከፍ ስትል ስንፍናን ያደረግህ እንደሆነ፤ ክፉም ያሰብህ እንደ ሆነ፤ እጅህን በአፍህ ላይ ጫን።
- 33 ወተት መግፋት ቅቤን ያወጣል፤ አፍንጫንም መጭመቅ ደምን ያወጣ፤ እንዲሁም ቀጣን መጎተት ጠብን ያወጣል።

ምዕራፍ 31

- 1 እናቱ እርሱን ያስተማረችበት የማሳንጉሥ የልሙኤል ቃል።
- 2 ልጄ ሆይ፤ ምንድር ነው? የሆዴ ልጅ ሆይ፤ ምንድር ነው? የስእለቴ ልጅ ሆይ፤ ምንድር ነው?
- 3 ጉልበትህን ለሴቶች አትስጥ፤ መንገድህንም ነገሥታትን ለሚያጠፉ።
- 4 ለነገሥታት አይገባም፤ ለሙኤል ሆይ፤ ነገሥታት የወይን ጠጅ ይጠጡ ዘንድ አይገባም። መሳፍንትም፡- ብርቱ መጠጥ ወዴት ነው? ይሉ ዘንድ፤
- 5 እንዳይጠጡና ሕግን እንዳይረሱ፤ የድሀ ልጆችንም ፍርድ እንዳያገዙ።
- 6 ለጥፋት ለቀረበው ሰው ብርቱ መጠጥ ስጡት፤ ነፍሱ ለመረረውም የወይን ጠጅ ስጡት፤
- 7 ይጠጣ ድሀነቱንም ይርሳ፤ ጉስቀላናውንም ከእንግዲህ ወዲህ አያስብ።
- 8 አፍህን ስለ ዲዳው ክፈት፤ ተስፋ ስለሌላቸውም ሁሉ ተፋረድ።
- 9 አፍህን ክፍት፤ በእውነትም ፍረድ፤ ለድሀና ለምስኪን ፍረድ።
- 10 ልባም ሴትን ማን ሊያገኛት ይችላል? ዋጋዋ ከቀይ ዕንቁ እጅግ ይበልጣል።
- 11 የባልዋ ልብ ይታመንባታል። ምርኮም አይጎድልበትም።
- 12 ዕድሜዋን ሙሉ መልካም ታደርግለታለች፤ ክፉም አታደርግም።

- 32 If you have been foolish, exalting yourself, or if you have been devising evil, put your hand on your mouth.
- 33 For as pressing milk produces curds, and pressing the nose produces blood, so pressing anger produces strife.

Chapter 31

- 1 The words of King Lemuel. An oracle that his mother taught him:
- 2 No, my son! No, son of my womb! No, son of my vows!
- 3 Do not give your strength to women, your ways to those who destroy kings.
- 4 It is not for kings, O Lemuel, it is not for kings to drink wine, or for rulers to desire strong drink;
- 5 or else they will drink and forget what has been decreed, and will pervert the rights of all the afflicted.
- 6 Give strong drink to one who is perishing, and wine to those in bitter distress;
- 7 let them drink and forget their poverty, and remember their misery no more.
- 8 Speak out for those who cannot speak, for the rights of all the destitute.
- 9 Speak out, judge righteously, defend the rights of the poor and needy.
- 10 A capable wife who can find? She is far more precious than jewels.
- 11 The heart of her husband trusts in her, and he will have no lack of gain.
- 12 She does him good, and not harm, all the days of her life.

- 13 የበግ ጠጉርና የተልባ እግር ትፈልጋለች፤ በእጆችዋም ደስ ብሎአት ትሠራለች።
- 14 እርስዋ እንደ ነጋዴ መርከብ ናት፤ ከሩቅ አገር ምግብዋን ትሰበስባለች።
- 15 ገና ሌሊት ሳለ ትነሣለች ለቤትዋም ሰዎች ምግባቸውን፤ ለገረዶችዋም ተግባራቸውን ትሰጣለች።
- 16 እርሻንም ተመልክታ ትገዛለች፤ ከእጅዋም ፍሬ ወይን ትተክላለች።
- 17 ወገብዋን በኃይል ትታጠቃለች፤ ክንድዋንም ታበረታለች።
- 18 ንግድዋ መልካም እንደ ሆነ ትመለከታለች፤ መብራትዋ በሌሊት አይጠፋም።
- 19 እጅዋን ወደ አመልጣሎ ትዘረጋለች፤ ጣቶችዋም እንዠርትን ይይዛሉ።
- 20 እጅዋን ወደ ድሀ ትዘረጋለች፤ ወደ ችግረኛም እጅዋን ትሰድዳለች።
- 21 ለቤትዋ ሰዎች ከበረዶ ብርድ የተነሣ አትፈራም፤ የቤትዋ ሰዎች ሁሉ እጥፍ ድርብ የለበሱ ናቸውና።
- 22 ለራስዋም ግብረ መርጫ ስጋጃ ትሠራለች ጥሩ በፍታና ቀይ ግምጃ ትለብሳለች።
- 23 ባልዋ በአገር ሽማግሌዎች መካከል በሸንጎ በተቀመጠ ጊዜ በበር የታወቀ ይሆናል።
- 24 የበፍታ ቀሚስ እየሠራች ትሸጣለች፤ ለነጋዴም ድግ ትሸጣለች።
- 25 ብርታትና ከበሬታ ልብስዋ ነው፤ በኋላም ዘመን ላይ ትሰቃለች።
- 26 አፍዋን በጥበብ ትከፍታለች፤ የርኅራኄም ሕግ በምላሰዋ አለ።
- 27 የቤትዋንም ሰዎች አካሄድ በደኅና ትመለከታለች፤ የሀኪትንም እንጀራ አትበላም።
- 28 ልጆችዋ ይነሣሉ፤ ምስጋናዋንም ይናገራሉ፤ ባልዋ ደግሞ እንዲህ ብሎ ያመሰግናታል፡-

- 13 She seeks wool and flax, and works with willing hands.
- 14 She is like the ships of the merchant, she brings her food from far away.
- 15 She rises while it is still night and provides food for her household and tasks for her servant-girls.
- 16 She considers a field and buys it; with the fruit of her hands she plants a vineyard.
- 17 She girds herself with strength, and makes her arms strong.
- 18 She perceives that her merchandise is profitable. Her lamp does not go out at night.
- 19 She puts her hands to the distaff, and her hands hold the spindle.
- 20 She opens her hand to the poor, and reaches out her hands to the needy.
- 21 She is not afraid for her household when it snows, for all her household are clothed in crimson.
- 22 She makes herself coverings; her clothing is fine linen and purple.
- 23 Her husband is known in the city gates, taking his seat among the elders of the land.
- 24 She makes linen garments and sells them; she supplies the merchant with sashes.
- 25 Strength and dignity are her clothing, and she laughs at the time to come.
- 26 She opens her mouth with wisdom, and the teaching of kindness is on her tongue.
- 27 She looks well to the ways of her household, and does not eat the bread of idleness.
- 28 Her children rise up and call her happy; her husband too, and he praises her:

- 29 መልካም ያደረጉ ብዙ ሴቶች አሉ፥ አንቺ ግን ከሁሉ ትበልጫለሽ።
- 30 ውበት ሐሰት ነው፥ ደም ግባትም ከንቱ ነው፤ እግዚአብሔርን የምትፈራ ሴት ግን እርሷን ትመሰገናለች።
- 31 ከእጅዋ ፍሬ ስጡአት፥ ሥራዎችዋም በሽንጎ ያመሰግኑአት።

- 29 "Many women have done excellently, but you surpass them all."
- 30 Charm is deceitful, and beauty is vain, but a woman who fears the LORD is to be praised.
- 31 Give her a share in the fruit of her hands, and let her works praise her in the city gates.